

136 73

2/17/10

๘3

THE BODLEY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK THAILAND

ความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น
พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ประณต เล็กสวาสดี

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต แขนงวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ด้วยความร่วมมือของสถาบันระหว่างชาติ

สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

มีนาคม 2517

21 - 7517

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติได้พิจารณาปัญหานี้จนบัดนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต แขนงจิตวิทยาการศึกษา
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ด้วยความร่วมมือของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่อง
เด็กได้

..หลวงพิณ วิไลบุรี...ประธาน

..จ.เจ.เจ. พันธ์ม.พ. ...กรรมการ

... (พ.ร.ก.) ...

ผู้อำนวยการ

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

ประกาศคุณูปการ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ และอาจารย์ ดร.ดวงเดือน-
พันธุ์นาวัน ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอด
ระยะเวลาในการทำปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนกระทุ่มแบน "วิเศษสมุทคุณ" อาจารย์ใหญ่โรงเรียน
วัชรธรรมจริยาภิรมย์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสมุทรสาคร-
วิทยาลัย ตลอดจนคณะครูอาจารย์ของโรงเรียนดังกล่าว ที่ให้ความสะดวกและความร่วมมือ
อย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นอกเหนือจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อน ๆ ตลอดจนสมาชิกทุกคนในบานที่มีส่วนช่วยเหลือ
ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งหลานจรัสวรรณ ห่องสวัสดิ์ และคุณแม่ของผู้เขียน ที่ช่วยเหลือ
ในด้านกรอ่านวยความสะดวกและการบริการต่าง ๆ

ขอกราบขอบคุณ คุณดำรงและคุณสมร เล็กสวาสดี ที่กรุณามอบเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเป็น
ค่าใช้จ่ายในการนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ คุณประนอมและคุณสมพล สัมฤทธิ์สุวรรณ
ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยมากกับการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคุณสรณ์ชัย แก้วฉิม ที่ช่วยเหลือเป็นธุระทุกอย่างตั้งแต่ต้นจนจบ
ของกรทำ ปฏิญานินพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณ คุณกษมา วรวรรณ ที่ไ้เอื้อเฟื้อเครื่องพิมพ์ดีด
เพื่อใช้ในการพิมพ์ปฏิญานินพนธ์ตั้งแต่ต้นจนจบ.

ประณต เล็กสวาสดี

มีนาคม 2517

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	/ ปัญหา.....	1
	/ ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	10
	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม.....	10
	การฟังผู้อื่น.....	12
	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ.....	29
	ความรู้สึกกับนิคชอบ.....	34
	สัมมุติฐานในการค้นคว้า.....	36
2	การสร้างเครื่องมือ.....	38
	แบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่น.....	38
	แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก.....	43
	แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม.....	46
	แบบสอบถามวัดความรู้สึกกับนิคชอบ.....	50
3	วิธีดำเนินการ.....	53
	/ กลุ่มตัวอย่าง.....	53
	/ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	54
	ลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	57
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

5	สรุป อภิปราย เสนอแนะ.....	89
	ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้.....	89
	กลุ่มตัวอย่าง.....	89
	แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	89
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
	สรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
	อภิปรายผล.....	95
	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	108
	เสนอแนะ.....	109
	บรรณานุกรม.....	111
	ภาคผนวก.....	117

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงจำนวนข้อในแต่ละคุณลักษณะของแบบสอบถามการฟังผู้อื่นที่คิดไว้จาก คำอ่านาจาจำแนก	41
2	แสดงค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี K-R 21 ของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น.....	42
3	แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น.....	42
4	ค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก โดยวิธีแบ่งครึ่ง.....	46
5	ค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ซึ่งวรินทร์ ม่วงสุวรรณ นำไปใช้กับนักเรียน ป.ก.ศ.ปีที่ 1....	46
6	แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และสถิติต่าง ๆ.....	49
7	แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่ง วรินทร์ ม่วงสุวรรณ นำไปใช้กับนักเรียนป.ก.ศ. ปีที่ 1...	49
8.	แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามความรู้สึกรับนิคชอบและ ค่าสถิติต่าง ๆ ภายหลังจากดัดแปลงแล้ว.....	52
9	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามอำเภอ โรงเรียน ลำดับการเกิด และเพศ	54
10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามระดับ ของการได้รับความรักและ ระดับของการถูกควบคุม.....	60
11	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ คะแนนการฟังผู้อื่น.....	60
12	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำโดย แบ่งตามระดับของการได้รับความรักและระดับของการถูกควบคุม.....	61
13	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ.....	62
14	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบ โดยแบ่ง ตามระดับของการได้รับความรักและระดับของการถูกควบคุม.....	63
15	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบ.....	63

บัญชีตาราง (ต่อ)

การวาง		หน้า
16	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรักในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กหญิง และกลุ่มเด็กชาย.....	64
17	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรักในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	65
18	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับนิยชอบ โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรัก ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	66
19	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	67
20	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	68
21	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับนิยชอบ โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	69
22	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่นและพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของกลุ่มตัวอย่างรวม และที่แยกตามเพศและลำดับการเกิด.....	70
23	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่น และความรู้สึกรับนิยชอบของกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มตัวอย่างที่แยกเพศ และลำดับการเกิด.....	71
24	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับนิยชอบของกลุ่มตัวอย่างรวม และที่แยกตามเพศและลำดับการเกิด..	72
25	สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่แยกตามลำดับการเกิด.....	74
26	สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่แยกตามลำดับการเกิด.....	75
27	สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างรวมที่แยกตามลำดับการเกิด.....	76

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
28	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักโดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง.....	77
29	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	78
30	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยแบ่งตามเพศในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง.....	79
31	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยแบ่งตามลำดับการเกิดในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	80
32	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง.....	81
33	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการฟังผู้อื่นโดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	82
34	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีลำดับการเกิดต่างกัน	83
35	ผลการวิเคราะห์ที่คะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง.....	84
36	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง.....	85
37	ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกกับนิชอบ โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง.....	86

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
38	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ โดยแบ่ง ตามลำดับการ เกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กหญิง และกลุ่มเด็กชาย.....	87
39	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง รวมที่มีลำดับการ เกิดต่างกัน.....	88

บทที่ 1

บทนี้ว่า 34 12/12/64

ปัญหา ①

* ขบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในอันที่จะกำหนดบุคลิกภาพของเด็กให้เป็นไปในแบบต่าง ๆ กัน สังคมแต่ละแห่งย่อมจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจจะเป็นผลเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ จึงเป็นผลทำให้คนในสังคมที่ต่างกันมีบุคลิกภาพที่ต่างกันไปด้วย

สำหรับประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นสังคมหนึ่งที่แตกต่างจากสังคมอื่น ๆ มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ และคณะ, 2515:8-9) จากข้อสังเกตดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า สังคมประเพณี (socialization) แบบไมตรีสัมพันธ์มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (บิดา มารดา บุตร) เป็นแบบไม่ค่อยมีเหตุผล ใช้อารมณ์เป็นส่วนใหญ่
2. การฝึกความมีวินัยใช้อารมณ์และการเขียนตีตุ๊กตาเป็นสำคัญ
3. ผู้เยาว์ไม่สามารถสรุปหลักเกณฑ์เพื่อยึดเป็นค่านิยมของตนเองว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรประพฤติปฏิบัติ จึงมักไม่ค่อยเกิดวินัยในตนเองและความรับผิดชอบ
4. ไม่ส่งเสริมให้ผู้เยาว์แสวงหาความรู้จากสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า เพราะไม่ชอบเด็กชน
5. ไม่ชอบให้ผู้เยาว์ถามเพราะรำคาญ
6. ผู้ใหญ่ชอบทำอะไร ๆ ให้ผู้เยาว์จนโต และไม่ส่งเสริมให้เด็กช่วยตนเอง
7. ไม่ส่งเสริมให้ผู้เยาว์ตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้ใหญ่พยายามตัดสินใจให้ เพราะถือว่ามีความประสพการณ์มากกว่า อาบน้ำร้อนมาก่อน
8. แก้ปัญหาเด็กร้องไห้ด้วยการอุ้มการเอาอกเอาใจมากเกินไป
9. ไม่ส่งเสริมให้ผู้เยาว์มาสังสรรค์กับผู้ใหญ่ และไม่ค่อยพาออกไป

นอกบ้าน

10. ผู้เยาว์มักมีทัศนคติต่ออำนาจควบคุมจากภายนอกสูง (external control)

11. มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธุ์สูง และมีบุคลิกภาพแบบไมตรีสัมพันธ์

ลักษณะสังคมประติแบบไมตรีสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งให้เห็นถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เป็นอย่างดี พอสรุปได้ว่าสังคมประติแบบไมตรีสัมพันธ์มุ่งในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โดยอาศัยความมีไมตรีโอบอ้อมอารีเป็นปัจจัยในการสร้างและดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพนั้น นอกจากนี้ยังเน้นให้เห็นถึงความบกพร่องบางประการทางด้านบุคลิกภาพ เช่น ความต้องการผลสัมฤทธิ์ การพึ่งตนเอง ลักษณะผู้นำ ความรับผิดชอบ ฯลฯ ความบกพร่องดังกล่าวนี้สมควรจะได้รับความช่วยเหลือจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรแก่การให้ความสนใจ มีผู้ยอมรับว่าประเพณีของไทยโดยทั่ว ๆ ไปมักจะอบรมเด็กให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กจะโต้แย้งผู้ใหญ่ไม่ได้ ดังนั้นสังคมไทยจึงนิยมคนสุภาพเรียบร้อย และแม้แต่ในโรงเรียน เด็กที่สงบเสงี่ยม เรียบร้อย จะได้รับกำชมเชยว่าเป็นเด็กดี ในเวลาเรียนเด็กจะต้องเชื่อฟังครู ยึดเอาวิธีสอนของครูและความเห็นของครูเป็นหลัก ครูมักจะไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นอกจากนี้ประเพณีไทยผู้ใหญ่มักคอยให้ความช่วยเหลือเด็ก ๆ อยู่เสมอ เช่น ในการแก้ปัญหาตลอดจนการตัดสินใจต่าง ๆ จึงทำให้เด็กไม่มีโอกาสที่จะใช้ความคิดของตนเอง สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และมีผลกระทบกระเทือนไปถึงบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ เช่น ความเป็นผู้นำ การปรับตัว และการทำตามผู้อื่น (พรณี เกษก้าแหง, 2515: 50) * ๑๑

ข้อสังเกตดังกล่าวเป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบในตัวเด็กทุกฝ่ายได้รับหาทางป้องกัน โดยการทำการวิจัยเพื่อสนับสนุนข้อสังเกตเหล่านั้น เพราะปัญหาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษากันอย่างกว้างขวางมากนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรแก่การศึกษาค้นคว้า อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ก็ยังมีผลการศึกษาค้นคว้าบางอย่างที่สนับสนุนข้อสังเกตหรือสมมุติฐานที่กล่าวมาแล้ว เป็นผลจากการศึกษาของสถาบัน

การศึกษาหลายแห่ง เช่น ⁽²⁾ สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ได้ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก *จากรายงานทำให้ทราบว่า แม่มุ่งหวังอย่างยิ่งให้เด็กแสดงความสามารถ เชื่อฟังผู้ใหญ่ด้วยการทำตามคำสั่งทุกอย่างของแม่ การขัดคำสั่งผู้ใหญ่เป็นการแสดงความไม่เคารพเชื่อฟัง การอบรมเช่นนี้มีผลที่หลากหลายประการ เช่น ช่วยให้ได้รับความสะดวกสบายในการอบรมเด็ก เป็นการรักษาสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ช่วยให้เด็กเกรงใจผู้อื่น แต่เมื่อพิจารณาอีกมุมหนึ่ง คุณธรรมดังกล่าวอาจมีผลเสียต่อตัวเด็กและสังคมไทยส่วนรวมหลายประการ เพราะการฝึกอบรมดังกล่าวเป็นการบั่นทอนความเป็นตัวของตัวเอง อาจถึงทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนขาดความต้องการผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงด้วย (ละม้ายมาศ ศรีพิทักษ์ และจรรยา สุวรรณทัต, 2510 : 87 - 91)

เมื่อพิจารณาจากข้อสังเกตและผลการวิจัย จะพบว่าได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกัน *นั่นคือชี้ให้เห็นว่าการ อบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยไปเอื้อต่อการพัฒนาลักษณะการพึ่งตนเองของเด็ก ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าลักษณะการพึ่งผู้อื่น (dependency) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรแก่การศึกษาค้นคว้าในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทย และคาดว่าน่าจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะจากรายงานของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กซึ่งได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก ทำให้ทราบว่าในวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไป ค่านิยมในการพึ่งตนเองอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับวัฒนธรรมที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูง เช่น อเมริกา ซึ่งมีค่านิยมในการให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง จึงมีผลทำให้เด็กอเมริกันมีความกล้าที่จะแสดงตน กล้าได้กล้าเสีย กล้าเสี่ยง กล้าเผชิญอุปสรรคตลอดจนมีความต้องการผลสัมฤทธิ์สูง แม้ไทยส่วนใหญ่จะเห็นคุณค่าของการพึ่งตนเองเฉพาะในสิ่งที่ประโยชน์ต่อแม่มากกว่าที่จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อตัวเด็ก (ละม้ายมาศ ศรีพิทักษ์ และจรรยา สุวรรณทัต, 2510 : 110) แม้แต่ในต่างประเทศก็ได้มีการศึกษาถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อลักษณะการพึ่งผู้อื่นอย่างกว้างขวาง มีผลการศึกษากันคว้ามามากมายที่ทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีผลต่อการพึ่งผู้อื่น เช่น จากผลการศึกษาของวัตสัน (Maccoby and Masters, 1970 : 143) พบว่า เด็กที่ได้รับ

การเลี้ยงดูในบ้านที่อบอุ่นและยอมรับ เด็กจะสามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในบ้านที่อบอุ่นแต่เข้มงวดกวดขัน การศึกษาค้างนี้กระทำกับกลุ่มเด็กอนุบาลจนถึงอายุ 6 ขวบ จำนวน 328 คน และนอกจากนี้ผลการศึกษาของสมิท (Maccoby and Masters, 1970:144) พบว่า เด็กที่พ่อแม่ไม่ยอมรับจะสัมพันธ์ทางบวกกับการพึ่งผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้เป็นเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน

นอกจากนี้ พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบก็เป็นสิ่งที่ผู้เขียนมีความสนใจเช่นเดียวกัน เพราะบุคคลิกภาพทั้งสองอย่างนี้เป็นที่สังเกตว่ามีน้อยในเด็กไทย เช่น มีหลักฐานจากการศึกษาของวินิต เกตุขำ (2515) ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นผู้นำ ($p < .05$) ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษไม่สัมพันธ์กับความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลของการศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญต่อบุคคลิกภาพของเด็ก ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ

1. ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดการพึ่งผู้อื่น

2. เปรียบเทียบการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มีระดับการให้ความรักและระดับการควบคุมต่าง ๆ กัน

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ

4. เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมตามตัวแปรต่อไปนี้

4.1 เพศ

4.2 ลำดับการเกิด คือ ลูกคนโต ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง

5. เปรียบเทียบการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ความรู้สึกรับผิดชอบตามตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 เพศ

5.2 ลำดับการเกิด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ช่วยให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ทราบถึง

1.1 การอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

1.2 ความแตกต่างระหว่างเพศและลำดับการเกิดในเรื่องการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงในการอบรมเลี้ยงดู และเพื่อให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้น

2. จะได้แบบสอบถามการวัดการพึ่งผู้อื่น

3. เป็นแนวทางในการวิจัยขั้นทดลองต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้กระทำกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 ในเขต 3 อำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร อันได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกะพ้อมแบน และอำเภอบ้านแพ้ว จำนวนรวมทั้งสิ้น 339 คน เป็นชาย 179 คน เป็นหญิง 160 คน

2. ตัวแปรที่จะศึกษา แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มีระดับการให้ความรักและการควบคุมต่าง ๆ กัน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- ระดับการให้ความรักและการควบคุม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- การพึ่งผู้อื่น

- พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
- ความรู้สึกรับนิคชอบ

ตอนที่ 2 หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การฟังผู้อื่น
- พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
- ความรู้สึกรับนิคชอบ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบคุมมองเด็กที่มีเพศและลำดับการเกิดแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- เพศ
- ลำดับการเกิด

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
- การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับนิคชอบของเด็กที่มีเพศและลำดับการเกิดแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- เพศ
- ลำดับการเกิด

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- การฟังผู้อื่น
- พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
- ความรู้สึกรับนิคชอบ

✓ คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึงการปฏิบัติสัมพันธ์ของแม่กับ

ลูก แม่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

- 1.1 คิดหรือประเมินค่าของลูกในทางที่ดี (Positive Evaluation)
- 1.2 ให้อะไรมีส่วนร่วมในการคิดและการทำกิจกรรมต่าง ๆ (Sharing)
- 1.3 แสดงความรักแก่ลูกออกมาให้เห็น (Expression of love)
- 1.4 สนับสนุนและเข้าใจในอารมณ์ของลูก (Emotional Support)

2. การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบควบคู่ หมายถึง ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแม่

กับลูก ซึ่งพ่อแม่จะแสดงพฤติกรรมแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- 2.1 ก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของลูก (Intrusiveness)
- 2.2 ยับยั้งการก้าวร้าวของลูก (Suppression of Aggression)
- 2.3 ชี้แจงให้ลูกรู้สึกผิดในการทำพฤติกรรมแบบที่ไม่เหมาะสม (Control to guilt)
- 2.4 ให้ลูกทำตามทีพ่อบอก (Parental Direction)
- 2.5 การใช้คำพูดที่ทำให้ลูกรู้สึกอายจากการเปรียบเทียบว่าลูกคนอื่น

คิดว่าลูกของคุณเอง

สำหรับการให้ความรักและควบคุมของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กแต่ละคนนั้น วัตถุได้จากแบบ
สอบถามซึ่งผู้วิจัยและวรินทร์ ม่วงสุวรรณ (นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา
ปีการศึกษา 2516) เป็นผู้สร้างขึ้น

ผู้ที่ได้คะแนนความรึกสูง คือผู้ที่ได้คะแนนเหนือเปอร์ เซนไทล์ที่ 73 (P₇₃)

ผู้ที่ไต่คะแนนความรักต่ำ คือผู้ที่ไต่คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ ที่ 27 (P₂₇)

ผู้ที่ไ้คะแนนควบคุมสูง คือผู้ที่ไ้คะแนนเหนือเปอร์เซนไทล์ที่ 73 (P₇₃)

ผู้ที่ได้คะแนนครบทุกข้อ คือผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 27 (P₂₇) /

3. การพึ่งพิง (Dependency) เป็นสภาพของบุคคลที่ไม่สามารถ

ช่วยเหลือตัวเอง ขาคูติภาวะ ต้องคอยขึ้นอยู่กับผู้อื่นในด้านความสะดวกสบายและการให้
แนวทาง ประกอบด้วยลักษณะ ๑ ประการ ตามแนว A Peer Nomination

Measure of Dependency (Wiggins and others, 1971 : 202 - 203)

6. *Hydrone*

1. ความต้องการการอยู่ใกล้ชิดกับคนอื่น (General physical proximity)
2. ขาดวุฒิภาวะ (Immaturity)
3. ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่ในค่านต่าง ๆ จากบุคคลอื่น
(General attention)
4. การคล้อยตาม (Conformity)
5. การแสวงหาความช่วยเหลือ (Help-seeking)
6. การประจบประแจง แสดงความผูกพันฉันท์มิตรมากเกินไป
(Obsequiousness, Overfriendliness)
7. ข้อวินิจฉัยต่าง ๆ มักเปลี่ยนแปลงได้ง่าย (Dynamic inferences)
8. ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่จากผู้อื่นโดยการแสดงพฤติกรรมที่

ไม่เหมาะสม (Negative attention-getting)

9. การทำร้ายร่างกายตนเองเพื่อให้ได้รับความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น
(Masochistic negative attention-getting)

การฟังผู้อื่นวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น

ผู้ที่ได้คะแนนการฟังผู้อื่นสูง คือผู้ที่ได้คะแนนเหนือเปอร์เซนไทล์ที่ 73 (P₇₃)

ผู้ที่ได้คะแนนการฟังผู้อื่นต่ำ คือผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 27 (P₂₇)

- ✓ 4. พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ (Leadership behaviors)

เป็นรายงานการกระทำตลอดจนอุปนิสัย ของบุคคลที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับขบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความริเริ่ม (Originality)
2. ความเป็นที่รู้จักกันทั่วไป (Popularity)
3. ความสามารถด้านสังคม (Socialbility)
4. ความสามารถในการตัดสินใจ (Judgement)
5. ความต้องการในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าผู้อื่น (Desire to excel)
6. มีอารมณ์ขัน (Humor)

7. การให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่น (Cooperativeness)

8. ความมีชีวิตชีวา (Liveliness)

9. ความสามารถด้านกีฬา (Athletic ability)

พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำวัดโดยใช้แบบสอบถามของ พรณี เกษก่าแหง (2515)

ผู้ที่ได้คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสูง คือผู้ที่ได้คะแนนเหนือเปอร์เซ็นต์ไทล์

73 (P₇₃)

ผู้ที่ได้คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำต่ำ คือผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์

27 (P₂₇)

✓ 5. ความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of Responsibility)

หมายถึงความรู้สึกที่ตนเองจะสามารถปฏิบัติดังต่อไปนี้มากหรือน้อยเพียงใด คือ

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน และการเรียน
6. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตัวเอง และทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี
7. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

ความรู้สึกรับผิดชอบวัดได้จากแบบสอบถามที่ วรณี รักษาธรรม (2515) เป็นผู้สร้าง

ขึ้น โดยผู้วิจัยนำมาดัดแปลงบ้างเล็กน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบสูง คือผู้ที่ได้คะแนนเหนือเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 73 (P₇₃)

ผู้ที่ได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่ำ คือผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 27 (P₂₇)

6. เพศ หมายถึง เพศชายเพศหญิง

7. ลำดับการเกิด หมายถึง การเป็นบุตรคนแรก คนรอง หรือคนสุดท้าย

บุตรคนแรก หมายถึง เด็กที่เป็นบุตรคนแรกของครอบครัว หรือมีน้อง

แต่ไม่มีพี่

บุตรคนรอง หมายถึงเด็กที่มีทั้งพี่และน้อง

บุตรคนสุดท้อง หมายถึงเด็กที่มีแต่พี่ แต่ไม่มีน้อง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า ปรัชญาการณและคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา มีระบบโครงสร้าง และคุณสมบัติซึ่งสามารถค้นพบและอธิบายได้โดยหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามหลัก "ไอโซมอร์ฟิซึม" (Isomorphism) (Guilford, 1954:6-7) นั่นคือการวิจัยครั้งนี้ถือว่าสามารถนำวิธีการทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

✓ 1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบุคลิกลักษณะ มีผลการศึกษาที่พบว่าเด็กที่ถูกตัดขาดจากความรัก จะก่อให้เกิดความบกพร่องในตัวเด็กหลายประการ คือความบกพร่องทางพัฒนาการทางกาย ทางสมอง ทางสังคม ทางอารมณ์ ตลอดจนถึงความบกพร่องทางด้านสุขภาพ (Hurlock, 1964:261-2)

ซายมอนด์ (Symond, 1939:283-5) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการยอมรับลูก เปรียบเทียบกับการปฏิเสธลูก พบว่า ลูกที่พ่อแม่ให้การยอมรับจะเป็นผู้ที่เพื่อนฝูงรักใคร่และให้การยอมรับเป็นอย่างดี ชอบเข้าสังคม สนใจการทำงาน มีเพื่อนมาก มองโลกในแง่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ปรับตัวได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจในตนเอง (self-concept) สูง รู้สึกว่าตัวเรามีค่า มีความอบอุ่น ปลอดภัย ผลการศึกษาของซายมอนด์ ตรงกับคำกล่าวของเฮิร์ลอค (Hurlock, 1964:661) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ยอมรับเด็กคือให้ความรัก ความสนใจ และสร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้าน และเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความร่วมมือ เป็นมิตร ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ระวัง มีความรับผิดชอบ ระมัดระวังรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมเท่า ๆ กันกับของตัวเอง มีความตรงไปตรงมา ไว้วางใจได้ และสามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ มองตัวเองได้

ตรงกับความเป็นจริง

ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักหรือยอมรับนั้น มีส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมนั้น มีผู้ศึกษาไว้มากเช่นเดียวกัน เชียร์และคณะ (Sears and others, 1957:270-313) พบว่าพ่อแม่ที่เข้มงวดกวดขันมักจะควบคุมใน ด้านต่อไปนี้

- ความปลอดภัยของเด็ก มักปกป้องมากเกินไป
- ความประณีต ความเป็นระเบียบของบ้านและเครื่องตกแต่งบ้าน
- การกำหนดให้ทำงานบ้าน
- การดูโทรทัศน์
- เวลาไปนอน
- การส่งเสียงดัง
- การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมหรือ เข้มงวดกวดขันนี้มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เช่นเดียวกันดังเช่น วิริยัทธ วิเชียรโชติ (อ้างจาก มาลา วิรุณานนท์, 2515 : 5) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีควบคุม จำกัดสิทธิ์ในตัวเด็กมากเกินไป มีการฝึกให้ลูกพึ่งตนเองได้น้อยตั้งแต่เล็กจนโตเช่นนี้ มีผลเสียต่อการพัฒนาคนให้มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ " มีผลการวิจัยอยู่ 2 - 3 อัน เป็นของ McClelland (1961) และของ Winterbottom (1961) ระบุว่ากลุ่มคนที่มีการฝึกให้พึ่งตนเองมากขึ้นนั้นมีความสามารถในการผลิตสูงกว่าสังคมที่ก่อกองคอยพึ่งพาคนอื่นเขา "

การอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่ในประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาวิจัยกันมากนัก ส่วนใหญ่เป็นข้อคิดเห็น ซึ่งทำให้เห็นแนวโน้มของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทยว่าเป็นไปในทางควบคุมท่าตามผู้ใหญ่ ดังที่ไพฑูริย์ เกรือแก้ว (2506) ให้ความเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ไทย ส่วนใหญ่ใช้วิธีควบคุมเพื่อให้ลูกเป็นเด็กหัวอ่อน ท่าตามคำสั่งของผู้ใหญ่หลายประการ ข้อคิดเห็นนี้ตรงกับผลการค้นคว้าของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก

ซึ่งได้ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก จากรายงานทำให้ทราบว่า แม่มุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะให้ลูกแสดงความรักเชื่อฟังผู้ใหญ่ ทำตามคำสั่งและความต้องการของแม่ การอบรมเช่นนี้มีผลดีตรงที่ทำให้ผู้ใหญ่ได้รับความสะดวกสบายในการอบรมเด็ก เป็นการรักษาสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ช่วยให้เด็กมีความเกรงใจผู้อื่น แต่มีข้อเสียคือก่อให้เกิดผลเสียแก่ตัวเด็กเอง เพราะเป็นการบั่นทอนความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ตลอดจนขาดความต้องการผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงด้วย (ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ และจรรยา สุวรรณหัตถ์, 2510: 87 - 91)

จากข้อสังเกตและผลการวิจัยทั้งที่กระทำในต่างประเทศและภายในประเทศ พอจะประมวลความรู้ได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมมีผลต่อการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบนั้นจะได้กล่าวต่อไป

2. การฟังผู้อื่น

2.1 คำนิยามของการฟังผู้อื่น

กล่าวโดยทั่วไป การฟังผู้อื่นหมายถึงสภาพของบุคคลที่ต้องคอยขึ้นอยู่กับคนอื่น เพื่อให้ตนเองได้รับความช่วยเหลือหรือความพอใจ ความหมายที่กล่าวมานี้เป็นความหมายโดยทั่ว ๆ ไป อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการเน้นให้เห็นถึงความหมายของการฟังผู้อื่นให้ชัดเจนขึ้น จะขอนำคำนิยามของการฟังผู้อื่นซึ่งนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านได้กำหนดไว้ดังนี้

แฟร์ไชลด์และคณะ (Fairchild and others, 1961) ได้ให้คำนิยามของการฟังผู้อื่นไว้ว่า "การฟังผู้อื่นเป็นสภาพที่บุคคลไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง ต้องคอยขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นในด้านความสะดวกสบาย การเกื้อหนุน และแม้แต่การให้แนวทาง บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ คอยแต่จะแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในด้านการตัดสินใจและการแนะนำ"

ฮาร์ทัพ (Hartup, 1963: 333) ได้ให้คำนิยามของการฟังผู้อื่นไว้ว่า "เมื่อใดก็ตามที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำในสิ่งที่จะทำให้ตนได้รับความพอใจและได้รับรางวัลจากคนอื่น อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นกำลังแสดงพฤติกรรมการฟังผู้อื่น "

แมคคอบีและวอลเตอร์ส (Maccoby and Masters, 1970:74) กล่าวว่า "การพึ่งผู้อื่นเป็นกลุ่มของปฏิกิริยาที่สามารถไปถึงจุดความสนใจจากบุคคลอื่น และได้รับประโยชน์จากปฏิกิริยาตอบสนองอันนั้น"

คำนิยามดังกล่าวข้างต้นแม้ว่าจะไม่เหมือนกันทีเดียว แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พอจะสรุปได้ว่าคำนิยามดังกล่าวนี้มีความหมายที่สอดคล้องกัน นั่นคือ การพึ่งผู้อื่นเป็นภาวะที่บุคคลพยายามแสวงหาความช่วยเหลือหรือความพอใจจากบุคคลอื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ

1.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพึ่งผู้อื่น

จากคำนิยามของการพึ่งผู้อื่น ทำให้สามารถเข้าใจลักษณะของการพึ่งผู้อื่นได้อย่างกว้าง ๆ แต่ยังไม่ละเอียดลึกซึ้งนัก เพราะลักษณะของการพึ่งผู้อื่นจัดเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก ในตอนต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงความรู้เบื้องต้นของลักษณะการพึ่งผู้อื่น ซึ่งนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงหลาย ๆ ท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าไว้

ฮาร์ทัพ (Hartup, 1963:333 - 5) กล่าวว่า การพึ่งผู้อื่นใช้ในความหมายใหญ่ ๆ ได้ 2 ทาง ประการแรกใช้เพื่อหมายถึงกลุ่มของปฏิกิริยาที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งแรงเสริมทางสังคม ตามความหมายคำนี้ การพึ่งผู้อื่นจึงจัดเป็นสังกรณทางพฤติกรรม (behavioral construct) ซึ่งหมายถึงชนิดของกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น การแสวงหาความรัก การแสวงหาความช่วยเหลือ การแสวงหาความสนใจ ส่วนความหมายประการที่สองถือว่าการพึ่งผู้อื่นเป็นสังกรณทางค่านแรงจูงใจ (Motivational construct) โดยถือว่าการพึ่งผู้อื่นเป็นแรงขับ (drive) แต่เป็นแรงขับชั้นสอง (secondary drive) มากกว่าที่จะเป็นแรงขับขั้นต้น (primary drive) ตามความหมายคำนี้บางท่านจึงใช้คำว่า "emotion dependence" เพื่อหมายถึง "ความต้องการการยอมรับและความรัก" แต่ผู้วิจัยชาวอเมริกันส่วนใหญ่และทฤษฎีต่าง ๆ พยายามที่จะถือเอาว่าการพึ่งผู้อื่นเป็น "emotion dependency" มากกว่าที่จะเป็น "instrumental dependency" ทั้ง ๆ ที่เป็นการยากในการที่จะแบ่งลักษณะทั้งสองให้แน่ชัดลงไป

เพื่อพิจารณาจากคำกล่าวของฮาร์ทท์ อาจจะเข้าใจได้ว่าความหมายของการพึ่งผู้อื่นนั้น แบ่งประเภทได้เป็น ๒ ประการ ประการแรกคือ Instrumental Dependency หมายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกไปเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือหรือความพอใจจากบุคคลอื่น ส่วนความหมายประการที่สองคือ "Emotional Dependency" หมายถึงความรู้สึกที่ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามความหมายทั้งสองประการนี้เป็นการยากที่จะแบ่งแยก เพราะมีความเกี่ยวข้องกับอย่างแนบแน่น เพราะบุคคลที่ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่น ก็ย่อมจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของตน

นอกเหนือไปจากนี้ ฮาร์ทท์ ใจกล่าว่า การพึ่งผู้อื่นโดยปกติจะหมายถึงการกระทำของบุคคลหนึ่งที่ต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น โดยเหตุนี้การพึ่งผู้อื่นจึงจัดเป็นรูปแบบของพฤติกรรมทางสังคม ตัวอย่างเช่น เด็กเล็ก ๆ ยอมต้องการความรักและความอบอุ่นจากพ่อแม่ ในเวลาต่อมาเมื่อเด็กโตขึ้นก็ยอมต้องการการยอมรับ (approval) จากเพื่อน ๆ และในท้ายที่สุดก็ต้องการยอมรับจากคู่สมรสหรือจากลูก ๆ การพึ่งผู้อื่นเริ่มเกิดขึ้นในช่วงแรก ๆ ของชีวิต เด็กเล็ก ๆ จะแสดงปฏิกิริยาเบื่องคนเพื่อให้ได้รับความสนใจจากแม่ ถ้าแม่อยู่ด้วยเด็กจะพอใจ แต่ถาขาดแม่ เด็กจะร้องไห้และกวนวุ่น ในเวลาต่อมาพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวจะขยายกว้างออกไป เด็กจะแสวงหาความทะนุถนอมจากคนอื่น เช่น การกอดรัด ยิ้ม ฯลฯ พฤติกรรมดังกล่าวนี้จะหายไปเมื่ออายุ 4 หรือ 5 ขวบ โดยจะเปลี่ยนไปเป็นการใช้สติปัญญาหรือความสามารถทางกาย เพื่อให้ได้รับคำยกย่องหรือความสนใจจาก "แม่" และเมื่อเขาสู่วัยผู้ใหญ่พฤติกรรมดังกล่าวก็จะเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของพฤติกรรม การพึ่งผู้อื่นย่อมเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามกาลเวลา เมื่อเด็กโตขึ้น พฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นจะเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่สมบูรณ์ (mature) ขึ้น และจะสมบูรณ์มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของแต่ละบุคคล เพื่อสนับสนุนคำกล่าวนี้ ขอนำผลการวิจัยของ ฮีเธอร์ส (Heathers, 1955 ; อ้างจาก Wiggins, 1971 : 192) ซึ่งได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล

กลุ่มที่มีอายุ 2 ขวบ และกลุ่มที่มีอายุ 4 ขวบ ปรากฏว่าเด็กเล็ก ๆ ชอบที่จะแสวงหาความรักจากครูด้วยการเข้าไปเคล้าเคลีย เกาะ หรือนั่งบนตัก แต่เด็กโตกลับชอบที่จะแสวงหาการยอมรับและความสนใจ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเด็กกลุ่มอายุ 2 ขวบ แสดงพฤติกรรมการฟังผู้อื่นโดยตรงต่อครูมากกว่าเด็กกลุ่มอายุ 4 ขวบอย่างมีนัยสำคัญ โดยเด็กกลุ่มอายุ 4 ขวบจะแสดงพฤติกรรมการฟังผู้อื่นต่อเพื่อนมากกว่า ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้เห็นว่าเมื่อเด็กอายุเพิ่มขึ้นรูปแบบของการฟังผู้อื่นก็จะเปลี่ยนไป พัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม และตัวบุคคล (object) ที่เด็กจะฟังนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย นั่นคือพฤติกรรมการฟังผู้อื่นจะเริ่มแสดงกับแม่ก่อน ต่อจากนั้นก็แสดงกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว ต่อมาก็แสดงกับเพื่อน ครู ผู้ใหญ่คนอื่น ๆ สามเณรหรือภรรยาหรือลูก ตามลำดับขั้นของอายุที่เปลี่ยนแปลงไป (Smart, 1967 : 180)

1.3 ขอบข่ายของลักษณะการฟังผู้อื่น

ดังได้กล่าวแล้วว่าการฟังผู้อื่นมีความหมายอย่างกว้างขวาง แล้วแต่ที่จะพิจารณาในแง่ใด นอกจากนี้บุคคลในวัยต่าง ๆ กันก็ย่อมจะมีลักษณะการฟังผู้อื่นแตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าการฟังผู้อื่นได้รวมเอาพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างไว้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามเพื่อประกอบการเข้าใจถึงขอบข่ายของลักษณะการฟังผู้อื่น ผู้เขียนจึงขอแยกแยะลักษณะการฟังผู้อื่นของบุคคลในวัยต่าง ๆ กันเพื่อให้เข้าใจถึงขอบข่ายของการฟังผู้อื่นได้เด่นชัดขึ้น

1.3.1 วัยก่อนเข้าโรงเรียน ลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลมีผู้ศึกษากันอย่างกว้างขวาง ขอเสนอลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนอันเป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านดังนี้

เบลเลอร์ (Beller, 1957 : 2911-5) ใช้ลักษณะดังต่อไปนี้เพื่อหมายถึงลักษณะการฟังผู้อื่นในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน คือ การแสวงหาความช่วยเหลือ การแสวงหาการยกย่องและการยอมรับ การแสวงหาการสัมผัสทางกายจากครู การแสวงหาความสนใจ และการแสวงหาการอยู่ใกล้ชิดกันกับคนอื่น ๆ

แมคโคบี และมาสเตอร์ส (Maccoby and Masters, 1970 : 74) สรุปข้อคิดเห็น

ของนักจิตวิทยาหลายท่านเกี่ยวกับการฟังผู้อื่นว่าหมายถึง การแสวงหาการสัมผัสทางกาย การแสวงหาการอยู่ใกล้ การแสวงหาความสนใจ และการต่อต้านการพลัดพราก

เฮิร์ลอค (Hurlock, 1964: 351 - 2) กล่าวว่าลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กเล็กหมายถึง การแสวงหาความช่วยเหลือ การแสวงหาความสนใจและการยกย่อง และการขอคำแนะนำมาก ๆ

ฮาร์ทัพ (Hartup, 1960 : 682) ใช้ลักษณะใหญ่ ๆ และลักษณะย่อย ๆ ดังต่อไปนี้ในการพิจารณาถึงลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็ก

1. การแสวงหาการสัมผัสทางกาย
2. การชอบอยู่ใกล้ติดกับคนอื่น
3. การแสวงหาความสนใจ (แสวงหาความสุขสบาย การปลอบโยนหรือความเห็นใจ แสวงหาการปกป้อง แสวงหาการเห็นด้วย และการแสวงหาคำพูดที่แสดงถึงความรัก)
4. การแสวงหาความสนใจจากคนอื่นโดยการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (แสวงหาความสนใจจากบุคคลอื่นโดยทั่วไป)
5. การแสวงหาความช่วยเหลือ (แสวงหาคำสอนและการแนะแนว แสวงหาผู้ช่วยเหลือในก้นการตัดสินใจ การแสวงหาความช่วยเหลือทั่ว ๆ ไป)
6. การแสวงหาความสนใจในทางที่ไม่เหมาะสม

ลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กเล็กจากที่นำเสนอมานี้ พอจะสรุปได้ว่าโดยส่วนรวมแล้ว ลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กเล็กเป็นการแสวงหาความช่วยเหลือหรือความพอใจจากบุคคลอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น ความรัก ความมั่นคง ความปลอดภัย ฯลฯ เพราะเด็กเล็กยังช่วยเหลือตัวเองหรือมีความเป็นตัวของตัวเองได้ไม่ดีเท่ากับเด็กโตหรือผู้ใหญ่ ดังนั้นเด็กจะพยายามแสดงพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างออกมาเพื่อให้ได้รับความพอใจจากบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามเด็กแต่ละคนย่อมจะมีระดับของการฟังผู้อื่นแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากขบวนการอบรมเลี้ยงดูซึ่งผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้ หรืออาจจะเกิดจากสภาพของสังคมที่แตกต่างกัน ที่เห็นได้ชัดคือสังคมไทยมีค่านิยมในการพึ่งตนเองในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมอเมริกา (ละม้ายมาศ ศรีหัตถ์ และจรรยา สุวรรณหัตถ์, 2510: 110)

เพราะสังคมไทยไม่เห็นว่าการพึ่งผู้อื่นของเด็กเป็นของไม่ดี บางครั้งกลับส่งเสริมเสียอีก ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมที่เจริญแล้ว ด้วยเหตุดังกล่าวแม้ลักษณะการพึ่งผู้อื่นของเด็กตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นลักษณะเบื้องต้นของเด็กเล็กก็ตาม แต่ระดับของการพึ่งผู้อื่นของเด็กแต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป

1.3.2 วัยก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่น แบบทดสอบ A Peer Nomination Measure of Dependency (Wiggins and others, 1971 : 202 - 3) แบ่งลักษณะการพึ่งผู้อื่นออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่ ความต้องการการอยู่ใกล้ชิด ชาติคุณภาวะ ความต้องการได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไป การคล้อยตาม การแสวงหาความช่วยเหลือ การประจบประแจงแสดงความผูกพันฉันท์มิตรมากเกินไป ข้อวิตกฉุนฉุนเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ความต้องการได้รับความเอาใจใส่โดยการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการทำร้ายตัวเองเพื่อให้คนอื่นสนใจ

ส่วนเอกเวอร์ค (Wiggins and others, 1971 : 208 - 9) ได้สร้างแบบทดสอบ Edwards Personal Preference Schedule (EPPS) โดยแบ่งลักษณะการพึ่งผู้อื่นออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) และการยอมตาม (deference) ผู้ที่พึ่งผู้อื่นมากคือ บุคคลที่ได้รับคะแนนการยอมตามสูง และได้คะแนนความเป็นตัวของตัวเองต่ำ ลักษณะของการยอมตามและความเป็นตัวของตัวเองมีดังต่อไปนี้

การยอมตาม : หมายถึง การรับคำแนะนำจากคนอื่น ความอยากรู้ว่าคนอื่นจะคิดอะไร การทำตามคำสอนและทำตามในสิ่งที่คนอื่นต้องการ การสรรเสริญคนอื่น ยกย่องคนอื่นว่าทำงานดีแล้ว การยอมรับลักษณะผู้นำของคนอื่น ชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับผู้ยิ่งใหญ่ การคล้อยตามประเพณีและหลักเสียงสิ่งที่ผิดแบบแผน การยอมให้คนอื่นช่วยตัดสินใจ

ความเป็นตัวของตัวเอง : หมายถึง ความสามารถที่จะไปไหนมาไหนตามความต้องการ มีอิสระในการพูด มีอิสระในการตัดสินใจ มีอิสระในการทำ ทำในสิ่งที่ผิดแบบแผน หลีกเลี่ยงการคล้อยตาม สามารถกระทำในสิ่งต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความคิดของคนอื่น สามารถจะวิจารณ์ผู้มีอำนาจการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบและความเป็นหนี้บุญคุณ

จัวร์ด (Jourard, 1958 : 144 - 149) ได้แบ่งประเภทของการพึ่งผู้อื่นออกเป็นหลายประเภทดังนี้

1. การพึ่งผู้อื่นในด้านเทคนิค (Technical dependency) เมื่อสังคมซับซ้อนขึ้น คนเราก็ไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของตนเองได้ทั้งหมด จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากความชำนาญเฉพาะอย่างของคนอื่น ๆ

2. การพึ่งผู้อื่นเพื่อให้เกิดคุณค่าในตนเอง (Self-esteem dependency) เป็นสภาพของบุคคลที่ต้องการการเห็นด้วย (approval) หรือการยอมรับจากคนอื่น ถ้าไม่ได้รับในสิ่งเหล่านี้ จะก่อให้เกิดความหงอยเหงาเศร้าซึม ซากความเชื่อมั่น ซากความมั่นคง และเห็นว่าตัวเองไม่มีคุณค่า พฤติกรรมที่แสดงออกไปเพื่อให้คนอื่นสนใจ และยอมรับนั้นจะแตกต่างกันไปได้หลาย ๆ แบบ

3. การพึ่งผู้อื่นเพื่อให้เกิดความมั่นคงและปลอดภัย (Security dependency) เป็นสภาพที่บุคคลไม่สามารถสร้างความพอใจให้กับตัวเองได้ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความขังคับใจ รู้สึกกลัวว่า

4. การพึ่งผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ (Identity dependency) หมายถึงสภาพที่บุคคลต้องการได้รับเอกลักษณ์จากคนอื่น กล่าวคือต้องการให้คนอื่นประพฤติปฏิบัติต่อตนเป็นพิเศษหรือแตกต่างจากคนทั่ว ๆ ไป เช่นถ้าสามีปฏิบัติต่อภรรยาเหมือนกับที่ปฏิบัติต่อผู้หญิงคนอื่น ๆ ไม่มีสิ่งพิเศษ ก็จะทำให้ภรรยาเกิดความรู้สึกที่ขาดความเป็นเอกลักษณ์ในตนเอง

5. การพึ่งผู้อื่นเพื่อขอแนวทาง (Direction dependency) เป็นสภาพที่บุคคลไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองจนกว่าจะได้รับคำแนะนำจากคนอื่น

✖ เมื่อพิจารณาลักษณะการพึ่งตนเองของเด็กโต จะพบว่ายังมีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นลักษณะร่วมกับลักษณะการพึ่งตนเองในเด็กเล็ก นั่นคือการแสวงหาความพอใจจากคนอื่น จะแตกต่างก็เพียงแต่ทางด้านความมุ่งหมายและวิธีการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้รับสิ่งที่ตนพอใจ กล่าวคือในเด็กเล็กจุดมุ่งหมายของการพึ่งผู้อื่นก็เพื่อจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน พฤติกรรมที่แสดงออกมักจะแสดงออกไปโดยตรง เช่น การกอดรัด หรือ

ร้องไห้ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นจุดมุ่งหมายของการฟังผู้อื่นก็ยังมีส่วนใกล้เคียงกับเด็กเล็ก นิดแต่
ว่าเน้นหนักไปทางด้านอารมณ์และสังคมมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมที่แสดงออกมักจะไม่แสดงออก
ไปโดยตรง แตกต่างกันไปออกไปต่าง ๆ นานา เช่น การเกรี้ยวกราด ความรู้สึกไม่มั่นคง
และคิดว่าตนเองไม่มีค่า ไม่มีคนสนใจ ฯลฯ

1.3.3 วัยผู้ใหญ่ ลักษณะการฟังผู้อื่นในวัยผู้ใหญ่ก็เช่นเดียวกับวัยรุ่นหรือ
วัยเด็กโต เพียงแต่พัฒนาให้สมบูรณ์ (mature) มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม นอกไปจาก
นี้บุคคลที่ถูกฟัง (object) ก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เป็นการฟังคู่รัก คู่สมรส
หรือกับเพื่อนร่วมงาน แต่ลักษณะส่วนใหญ่ก็ยังคงคล้ายคลึงกับวัยรุ่นตามที่กล่าวมาแล้ว
เพื่อสนับสนุนข้อสังเกตดังกล่าว ขอเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของ คาแกน และมอส
(Kagan and Moss, 1960) ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง
โดยใช้ระดับของพฤติกรรมดังต่อไปนี้ในการให้คะแนน เพื่อแสดงว่าผู้ใหญ่แต่ละคนมีระดับ
การฟังผู้อื่นมากน้อยเพียงใด (สเกลที่ใช้เป็นแบบ 7 สเกล)

1. ระดับของการแสวงหาความพอใจในการเลือกอาชีพ เช่น ระดับที่บุคคล
หมายฟังหรือมุ่งหวังจากนายจ้าง
 2. ระดับของพฤติกรรมการฟังผู้อื่นที่มีต่อคนรัก เช่น การแสวงหาคำแนะนำ
การเกื้อหนุนทางอารมณ์
 3. ระดับของพฤติกรรมการฟังผู้อื่นที่มีต่อพ่อแม่ เช่น ขอคำแนะนำ การเลี้ยงดู
 4. ระดับของพฤติกรรมการฟังผู้อื่นที่มีต่อคนอื่น เช่น การขอคำแนะนำ การเกื้อ-
หนุนทางอารมณ์จากเพื่อน ครู หรือผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ด้วยกัน
 5. แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมหลบหนีในการเผชิญกับความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น
ในอนาคต
 6. ระดับของความขัดแย้งที่มีต่อพฤติกรรมการฟังผู้อื่น
- จากที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ทราบถึงขอบข่ายของลักษณะการฟังผู้อื่นได้อย่าง
กว้างขวาง ซึ่งลักษณะดังกล่าว ผู้เขียนมีความคิดว่าเป็นลักษณะที่ไม่ดี ควรจะขจัดให้ลด
น้อยลงเท่าที่จะทำได้ แต่ก็ไม่มุ่งหวังว่าจะไม่มีลักษณะนี้เสียเลย เพราะเป็นไปได้ที่

มนุษย์จะไม่มีการพึ่งพาอาศัยกัน อย่างไรก็ตามสามารถจะพิจารณาโดยใช้สามัญสำนึกว่า สิ่งใดควรชดเชยให้หมดไปเลย และสิ่งใดยังจำเป็นต้องมีอยู่บ้าง

ความไม่กล้าคิด กล้าทำ การชอบคล้อยตาม ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการพึ่งผู้อื่น เป็นลักษณะที่มีอยู่มากในเด็กไทย ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากในการพัฒนาบุคลิกภาพ อย่างไรก็ตามก็ผู้ใหญ่ก็ยังคงให้ความสนใจกับลักษณะดังกล่าวนี้น้อยเต็มที บางคนนอกจากจะไม่ห้ามปรามแล้วกลับส่งเสริมเสียอีก ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ที่ควรให้พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กได้ทราบถึงผลเสีย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยโดยรวม

1.4 สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น

แมคโคบีและมาสเตอร์ส (Maccoby and Masters, 1970) ได้รวบรวมผลการทดลองของนักจิตวิทยาหลายท่าน ซึ่งได้ทดลองเพื่อจะรู้ว่าสถานการณ์อันใดที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมพึ่งผู้อื่น ซึ่งพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมพึ่งผู้อื่นเกิดจากสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. ความกลัว ความวิตกกังวลและความเครียด (Fear, Anxiety, Stress)
2. การถูกตัดขาดหรือถูกแยกจากบุคคลใกล้ชิด (Separation from Attachment object)
3. การถูกตัดขาดจากสังคม

1.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับการพึ่งผู้อื่น ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพึ่งผู้อื่นมีอยู่หลายทฤษฎี แต่ละทฤษฎีก็มีแนวความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป และพยายามที่จะอธิบายถึงสาเหตุและการเกิดพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำมาเสนอต่อไปนี้ เป็นทฤษฎีที่ผู้เขียนเห็นแล้วว่ามีประโยชน์ที่จะช่วยให้ทราบถึงแหล่งกำเนิดของพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น ทำให้เกิดความเข้าใจถึงธรรมชาติและลักษณะของการพึ่งผู้อื่นอย่างกว้างขวาง และช่วยทำให้ทราบถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูต่อการพึ่งผู้อื่นของเด็กด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Hartup, 1963:345-7, Maccoby and Masters, 1970) อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมพึ่งผู้อื่นไว้อย่างแจ่มแจ้ง และเหมาะสมตามหลักของเหตุผล ผู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีนี้คือ เซียร์ (Sears) ดอลลาร์ดและมิลเลอร์ (Dollard and Miller)

แบนดูราและวอลเตอร์ (Bandura and Walters) และไบโจและแบร์ (Bijou and Baer) ตามทฤษฎีมีข้อคิดเห็นว่า พฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นเกิดจากการเลี้ยงดูที่แม่มีต่อลูก เขียร์และคณะ (Hartup, 1963:345-7) กล่าวว่า ในวัยต้น ๆ ของทารก เด็กจะต้องใช้เทคนิคขั้นต้นต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือจากคนอื่น ๆ พฤติกรรมดังกล่าวนี้ คาดว่าเกิดจากเด็กเคยได้รับแรงเสริมจากแม่ เพราะแม่ส่วนมากจะตอบสนองต่อลูกอย่างพụngอเมื่อลูกร้องไห้ (ซึ่ง Heathers เรียกปฏิกิริยาเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือเหล่านี้ว่า " **instrumental dependence** " ภายหลังจากที่เด็กได้รับแรงเสริมขั้นต้นแล้ว ต่อมาเด็กก็ต้องการแรงเสริมขั้นสองจากแม่อีกด้วย เช่นการปรากฏตัว การยิ้ม หรือเสียงของแม่ สันนิษฐานว่าสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้จะกลายมาเป็นแรงเสริมขั้นสองอย่างง่าย โดยพยายามให้มันขึ้นในขณะที่กำลังลดแรงขับขั้นต้น และเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อ **dependency drive** เพราะถ้าสิ่งนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้วครั้งหนึ่ง เด็กจะเกิดความตึงเครียดเมื่อถูกตัดขาดจากผู้เคยให้แรงเสริมทางสังคม และจะแสดงความพอใจเมื่อมีคนที่ต้องการอยู่ด้วย เขียร์เสนอว่า **dependency drive** จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่แม่มีการให้รางวัลหรือจากการที่แม่ทำโทษ ถ้าพิจารณาตามแง่คิดด้านนี้ก็แสดงว่าการพึ่งผู้อื่นเป็นผลมาจากความขัดแย้งที่แม่ไม่ให้รางวัล (ทำโทษ) หรือความขัดแย้งระหว่างการที่เด็กไม่ได้รับรางวัลทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนนั้นเคยได้รับรางวัล เขียร์สรุปว่าเหตุการณ์ในชีวิตเด็กที่จะส่งผลต่อการพึ่งผู้อื่นนั้น ก็คือการเลี้ยงดูของแม่หรือความคับข้องใจ หรือการทำโทษของแม่

ทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า พฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นเกิดจากการที่เด็กได้เรียนรู้การให้แรงเสริมของแม่ต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกไป ถ้ากระตุ้นที่มีบทบาทมากที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นตามทฤษฎีนี้คือ ความข้องคับใจทุกชนิด และการถูกตัดขาดจากสังคม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ผู้ที่เป็นเจ้าของทฤษฎีจิตวิเคราะห์คือ فروด (Froud) (Hartup, 1963:345-7, Maceoby and Masters ,1970) فروดถือว่าพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น (attachment behavior) เกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณทางเพศมากกว่าสัญชาตญาณแห่งการป้องกันตัวเอง ดังนั้น คำว่า attachment

พรอยค์จึงเรียกว่า " object choice พรอยค์กล่าวว่า เด็กจะมี narcissism คือการรักตัวเอง ซึ่งเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมแบบนี้จึงเรียกว่า "self attachment" ดังนั้นบุคคล (object) ที่เด็กผูกพันก็คือตัวเอง ซึ่งเรียกว่าบุคคลภายใน ส่วนบุคคลภายนอกที่เด็กผูกพันด้วยนั้น พรอยค์เรียกว่า "anaclitic การเลือก " anacletic เป็นตัวอย่างแรกที่แสดงถึง พฤติกรรมพึ่งผู้อื่นอย่างแท้จริง คือเป็นความรักที่เด็กมีต่อบุคคลหรือสิ่งอื่น ๆ ภายนอกตัวเอง ทฤษฎีนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการพึ่งผู้อื่นของเด็กเล็กกับระดับของการจัดการรับรู้ด้วย

ตามทฤษฎีนี้ยังถือว่า ถ้าเด็กมีความตรึงแน่น (fixation) ที่ขั้นความสุขทางปาก (oral stage) จะทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกจะเป็นพฤติกรรมแบบย้อนหลัง

ทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (Social Comparison Theory)

มากตามทฤษฎีนี้คือแซคเตอร์ (Schachter, 1959) (Maccoby and Masters, 1970) กล่าวว่าพฤติกรรมการสร้างความผูกพันกับคนอื่น (affiliative behavior) มีหน้าที่ 2 อย่างคือ (1) เพื่อลดความวิตกกังวล (2) เพื่อการเปรียบเทียบทางสังคม ตามความหมายประการที่สองหมายความว่า การที่บุคคลแสวงหาการผูกมิตรกับคนอื่นเพราะเขาเกิดความไม่แน่ใจในการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ของตัวเอง เช่น หัสนคติ การปรากฏตัว หรือความรู้สึก แซคเตอร์ได้เน้นหนักถึงภาวะทางอารมณ์มากที่สุดที่ทำให้คนต้องการที่จะเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ คนที่มีแนวโน้มที่จะผูกมิตรกับคนอื่นสูง ภายใต้สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ก็คือบุคคลที่มีแม่ที่ใช้วิธีการลดความวิตกกังวลของลูกโดยวิธีแสดงความเอาอกเอาใจลูกเมื่อลูกอารมณ์ไม่ดี

ทฤษฎีพัฒนาการทางค่านความคิด (Cognitive-developmental Theory) ผู้นำของทฤษฎีนี้ก็คือ เพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) (Maccoby and masters, 1970) หลักสำคัญของทฤษฎีนี้ก็คือว่าพฤติกรรมใด ๆ ของเด็กเป็นฟังก์ชันกับระดับของการพัฒนาการทางสมอง ดังนั้นเด็กจะยังไม่เกิดพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น (attachment behavior) โดยเฉพาะเจาะจง จนกว่าเด็กจะพัฒนาถึงขั้นที่

เชียร์และคณะ (Scarot et al, 1965) พบว่า ความอบอุ่นของพ่อแม่ไม่สัมพันธ์กับการฟัง
ผู้อื่น ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์พ่อแม่ ส่วนเด็กที่ทำการศึกษานั้นเป็นเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนจำนวน
45 คน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กชายที่ไม่ได้รับความอบอุ่นจากแม่จะมีลักษณะการฟังผู้อื่นในระดับต่ำ
($r = -.56$)

ซีเกลแมน (Siegelman, 1966) พบว่า ความรักของแม่สัมพันธ์ทางลบกับการฟังผู้อื่นใน
สถานการณ์ในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญแต่ไม่สูงมากนัก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเด็กระดับที่ 4, 5 และ
6 สัมภาษณ์พ่อแม่ได้จาก Brenfenbrenner Parent Behavior Questionnaire

ลักษณะของเด็กได้จาก Tindler-Wiggins Peer-Nomination Inventory
วิทเทนบอร์น (Wittenborn, 1965) พบว่า เด็กที่พ่อแม่ไม่ยอมรับจะสัมพันธ์กับการฟังผู้อื่นที่
มีต่อผู้ใหญ่ ($r = .30$) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมิท (Smits, 1958) ที่พบว่า
เด็กที่พ่อแม่ไม่ยอมรับจะสัมพันธ์ทางบวกกับการฟังผู้อื่นของเด็กในวัยก่อนเข้าโรงเรียน

บาวรินด์และแบลค (Bawrinnd and Black, 1967) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่าง
การเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นของพ่อแม่ต่อการฟังผู้อื่นของเด็ก แต่การเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นจะ
สัมพันธ์กันกับความเป็นอิสระในเด็กผู้ชาย แก่ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้มี
แนวโน้มที่ขัดกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ของ แฮทฟิลด์และคณะ (Hatfield et al, 1967) ที่พบว่า
ความอบอุ่นของแม่สัมพันธ์ทางบวกกับการฟังตนเอง (Independence)

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าได้ผลที่แตกต่างกันออกไปหลายกรณี ทำให้เกิด
ปัญหาว่าการวิจัยดังกล่าวด้านมากระทำกับกลุ่มเด็กไทย จะได้ผลเป็นเช่นไร สอดคล้องกับผลการวิจัย
เดิมหรือไม่ อย่างไรก็ตามไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าการฟังผู้อื่นกับการให้ความรักหรือความอบอุ่นของ
พ่อแม่นั้นจะสัมพันธ์กันในลักษณะใด สัมพันธ์กันทางบวกหรือทางลบ หรือไม่สัมพันธ์กันเลย เพียงแต่
ทราบแนวโน้มว่าจะสัมพันธ์ทางลบ นักศึกษาดังกล่าวจะได้คำตอบจากการวิจัยในครั้งนี้ว่า ถ้ากระทำ
กับกลุ่มเด็กไทยแล้ว ผลที่ได้จะเป็นเช่นไร

1.7 การฟังผู้อื่นกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ผลการวิจัยที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นผลจาก
การรวบรวมของแมคโคบีและบาสเตอร์ส (Maccoby and astors, 1970: 133 -144)
เช่นเดียวกัน จึงได้รวบรวมผลการวิจัยจากนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านเอาไว้ดังนี้

วอตสัน (Watson, 1957) ศึกษาพบว่า เด็กที่ถูกเลี้ยงในบ้านที่อบอุ่นและยอมรับ เด็กจะฟัง
ตนเองได้มากกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงในบ้านที่อบอุ่นแต่เข้มงวดกวดขัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล
จนถึงอายุ 6 ขวบ จำนวน 328 คน

สมิท (Smith, 1958) พบว่าการฟังผู้อื่นที่มีพ่อแม่จะสัมพันธ์ทางบวกกับการเลี้ยงดูอย่างปกป้องมากเกินไปของแม่ ($r = .49$) กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟินเนย์ (Finney, 1963) ที่พบว่า แม่ที่เลี้ยงดูอย่างปกป้องมากเกินไป จะสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมตามของเด็ก

วินเดอร์และรอ (Winder and Rau, 1962) พบว่าพ่อหรือแม่ที่เข้มงวดกวดขันกับลูกจะสัมพันธ์กับลักษณะการฟังผู้อื่นและความก้าวร้าวในเด็กผู้ชาย เช่นเดียวกับที่คาแกนและมอส (Kagan and Moss, 1962) พบว่าแม่ที่ชอบใช้วิธีเข้มงวดเสมอ ๆ จะสัมพันธ์กับการฟังผู้อื่น ในเด็กหญิงจากวัยเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่นใหญ่ แต่สำหรับเด็กชายจะตรงกันข้าม กล่าวคือ แม่ที่ชอบเข้มงวดกวดขันในระหว่างอายุ 0 - 3 ปี จะสัมพันธ์กับการฟังตนเองในวัยรุ่นใหญ่ ในขณะที่การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดในช่วงอายุ 3 - 6 ปี จะสัมพันธ์กับการฟังผู้อื่นในวัยรุ่นใหญ่

แมคคอร์คและคณะ (MacCord et al, 1962) พบว่า การฟังผู้อื่นที่มีต่อผู้ใหญ่ของเด็กชายในระหว่างวัยเด็กตอนกลางและวัยรุ่นจะสัมพันธ์อย่างสูงกับการที่พ่อแม่ชอบเรียกร้องเอาจากเด็ก พ่อแม่ที่ควบคุมอย่างกวดขัน และ พ่อแม่ที่ใช้การควบคุมโดยการลงโทษ ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ฟังเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน จะสัมพันธ์กับการขาดการควบคุมของพ่อแม่

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการฟังผู้อื่นและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเท่าที่ศึกษากล่าว นักวิจัยทั้งหมดข้างต้นมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมสัมพันธ์ทางบวกกับการฟังตนเองของเด็ก ซึ่งน่าจะคาดได้ว่าผลการวิจัยที่กระทำกับเด็กไทยในการวิจัยครั้งนี้คงจะได้ผลที่สอดคล้องกับการวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วนี้ อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการรักมากและควบคุมน้อย จะฟังผู้อื่นน้อย ส่วนเด็กที่ได้รับการรักน้อยควบคุมมากจะฟังผู้อื่นมาก

1.8 การฟังผู้อื่นกับลำดับการเกิด

ฮิลตัน (Hilton) (อ้างจาก Wiggins, 1971:193-4) ได้ทำการทดลองเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่าลำดับการเกิดและพฤติกรรมการฟังผู้อื่นมีความสัมพันธ์กัน กลุ่มตัว

อย่างเป็นเด็กอายุ 4 ขวบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มแรกเป็นเด็กที่เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ กลุ่มที่สองเป็นเด็กที่เป็นลูกคนแรก และกลุ่มที่สามเป็นเด็กที่เป็นลูกคนรอง กลุ่มที่สองและกลุ่มที่สามมาจากครอบครัวที่มีลูก 2 คนและเพศเดียวกัน วิธีการทดลองก็โดยการให้เด็กแต่ละคนแก้ปัญหาอย่างหนึ่งโดยมีแม่อยู่ในที่นั้นด้วย แม่ครึ่งหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่าลูกของตนทำได้ต่ำกว่าระดับเฉลี่ย ส่วนแม่อีกครึ่งหนึ่งได้รับคำบอกเล่าว่าลูกของตนทำได้สูงกว่าระดับเฉลี่ย ในระหว่างพักครึ่ง 5 นาที ผู้ทดลองจะปล่อยให้แม่อยู่ตามลำพังกับลูก ในระหว่างนั้นผู้สังเกตจะเฝ้าดูพฤติกรรมของแม่และเด็กและจดผลที่ได้ไว้ โดยที่แม่ไม่รู้ตัวและผู้สังเกตก็ไม่ทราบลำดับการเกิดของเด็กที่เขาทำสังเกตอยู่ และไม่รู้ด้วยว่าแม่คนไหนที่ได้รับการบอกเล่าว่าลูกของตนทำงานได้ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยหรือเหนือกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ผลการทดลองปรากฏว่าเด็กที่เป็นลูกคนเดียวหรือเด็กที่เป็นลูกคนแรกจะแสดงพฤติกรรมการฟังผู้อื่นมากกว่ากลุ่มที่เป็นลูกคนรอง พฤติกรรมที่เด็กลูกคนแรกและลูกคนเดียวแสดงก็คือ

1. วิ่งไปหาแม่ระหว่างพักครึ่ง แม่จะได้รับคำสั่งไว้ว่าให้หนึ่งอยู่กับที่
2. พฤติกรรมในข้อ 1 ยังคงมีอยู่แม้จะถูกเรียกให้กลับ
3. ขอความช่วยเหลือหรือขอคำรับรองเกี่ยวกับงานที่ทำ

ยิ่งไปกว่านั้นในค่านพฤติกรรมของแม่ ปรากฏว่ามีแม่ 18 คน ที่ไม่สนใจกับคำสั่ง ยังคงให้ความช่วยเหลือลูกของตนต่อไป ในจำนวน 18 คนนี้ มีถึง 15 คนที่เป็นแม่ของลูกคนแรก จากการทดลองของฮิลตัน ยังพยายามที่จะหาโอกาสสังเกตปฏิกิริยาของแม่ที่มีต่อลูกภายใต้สถานการณ์ที่ได้รับการบอกเล่าว่าลูกของตนทำงานได้เหนือเกณฑ์เฉลี่ยหรือต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ปรากฏว่าในจำนวน 10 คนที่คอยให้คำแนะนำลูก มีถึง 9 คนที่เป็นแม่ของลูกคนแรก จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรกมักจะได้รับการปฏิบัติจากแม่อย่างไม่สม่ำเสมอ แต่ลูกคนรองจะได้รับระดับของความรักอย่างคงที่

เมื่อพิจารณาจากผลการทดลองของฮิลตัน สรุปได้ว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรกหรือเป็นลูกคนเดียวมีพฤติกรรมการฟังผู้อื่นมากกว่าลูกคนรอง ผลดังกล่าวนี้ขัดแย้งกับความเห็นของแอกเลอร์ (ประมวล ดิกคินสัน, 2511 : 39 - 41) ซึ่งได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลำดับการเกิดซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลไว้ว่า ลูกคนโตมักจะเป็นคนเอาจริงเอาจังกับชีวิต รู้จักรับผิดชอบ

เป็นผู้ว่า หรือเป็นผู้ไว้อ่านาจออย่างยิ่งเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ลูกคนรองมีนิสัยรักสนุก แต่จะมีนิสัยชอบแข่งขันมากกว่าลูกคนอื่น ๆ ส่วนลูกคนสุดท้ายจะรักนับถือตนเอง ความรู้สึกอิจฉาริษยาไม่มี

ถึงแม้ข้อสรุปของฮิลตันและแอดเลอร์จะขัดกัน แต่ก็มีผลการวิจัยบางอย่างที่มีความมุ่งหมายจะสนับสนุนกล่าวของ แอดเลอร์ ที่ว่า ลูกคนโตมักจะเป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะและพึ่งตนเองได้มากกว่าลูกคนรอง ๆ อันเป็นผลการวิจัยของแองเกอร์ (Angers, 1963:116-124)

ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงลำดับการเกิดกับการขอเข้าไปรับการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 150 คน มีอายุตั้งแต่ 17 - 19 ปี

อายุเฉลี่ยเท่ากับ 18 ปี ในการศึกษาครั้งนี้ให้ความหมายของการแนะแนวว่า คือการให้

ข้อมูล (information) ผ่านการให้คำปรึกษานั้นหมายถึงการช่วยเหลือนิสิตในการแก้ปัญหา

ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผลการศึกษาปรากฏว่าได้ผลตรงตามความมุ่งหมาย กล่าวคือนิสิตที่เป็น

ลูกคนโตจำนวน 50 คน จะไปขอรับการแนะแนว 38 คน ไปขอรับคำปรึกษา 12 คน

ในการศึกษาลักษณะอื่น ๆ ้วยปรากฏว่านิสิตที่เป็นลูกคนโตชอบกีฬา สนใจวิชาวิทยาศาสตร์

คาดหมายว่าจะทำงานในตำแหน่งผู้มีอำนาจ ส่วนใหญ่ได้คะแนนจากการทดสอบ Strong

Vocational Interest Test ที่เยี่ยม ปรารถนาที่จะเรียนให้สูงยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เคย

ทำงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนตั้งเป้าหมายไว้ ส่วนนิสิตที่เป็นลูกคนสุดท้ายจะตรงกันข้าม

กับลูกคนแรก กล่าวคือในจำนวน 50 คน มีผู้ไปขอรับคำปรึกษา 38 คน และไปขอรับการ

แนะแนว 12 คน ชอบวรรณคดีและละครคาดหมายว่าจะมีอาชีพที่อยู่ในตำแหน่งรอง ๆ ได้

รับคะแนนการทดสอบ Strong Vocational Interest Test ที่เยี่ยมไม่ก็คน ไม่สนใจ

ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ส่วนใหญ่ยังไม่เคยทำงานเลย ส่วนนิสิตที่เป็นลูกคนกลาง

จะมีลักษณะกึ่งกลางระหว่างลูกคนโตและลูกคนรอง ถือในจำนวน 50 คน มีผู้มาขอรับการ

แนะแนว 27 คน มาขอรับคำปรึกษา 23 คน ชอบกิจกรรมเหมือนลูกคนโตตรงที่ต้องการมี

อาชีพเป็นหัวหน้าคน ได้รับคะแนนจากการทดสอบ Strong Vocational Interest Test

ที่เยี่ยมน้อยกว่าลูกคนโตแต่มากกว่าลูกคนสุดท้าย สนใจในการศึกษาชั้นสูง มีหน่วยงานที่เคย

ทำงานแต่เป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่เป็นเป้าหมาย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการพึ่งผู้อื่นกับลำดับการเกิดก็มีส่วนที่ขัดแย้งกันอยู่ ฮิลตัน

11011011

พบว่า เด็กที่เป็นลูกคนโตฟังผู้อื่นมากกว่าลูกคนรอง ส่วนแอดเลอร์และแองเกอร์พบว่า เด็กที่เป็นลูกคนโตจะฟังตนเองได้มากกว่า มีลักษณะความเป็นผู้นำมากกว่า การที่ผลต่างกันนี้อาจจะเป็นเพราะอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ฮิลสันศึกษายังเป็นเด็กที่เล็กมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่แองเกอร์ศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นตอนปลาย จึงทำให้ผลที่ได้แตกต่างกันออกไป ผลการวิจัยเกี่ยวกับลำดับการเกิดในเมืองไทยยังมีไม่กว้างขวางนัก จึงไม่สามารถหาข้อยุติได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนคาดว่าในสังคมไทย เด็กที่เป็นลูกคนแรกน่าจะฟังตัวเองได้มากกว่าลูกคนรอง ๆ และลูกคนสุดท้าย เพราะพ่อแม่ไทยมักจะคาดหวังให้พี่คนโตเป็นที่พึ่งของน้อง ๆ และรับผิดชอบภาระงานแทนเมื่อแม่ไม่อยู่บ้าน ดังที่ กาญจนา ควรสุภา (2516) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว เก็บตัว ความรู้สึกผิดชอบ และคุณธรรมแห่งพลเมือง ที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า เด็กที่เป็นลูกคนโตมีความรู้สึกผิดชอบมากที่สุด จึงคาดหมายว่าผลการวิจัยในครั้งนี้น่าจะสอดคล้องต้องกันกับค่ากล่าวของแอดเลอร์ด้วย

1.9 การฟังผู้อื่นกับเพศ

แมคแคนเลส (McCandless, 1967:434) กล่าวว่าพฤติกรรมการฟังผู้อื่นยังคงมีอยู่อย่างสม่ำเสมอจากวัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ แต่จะมีอยู่ในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย

สมาร์ท (Smart, 1967:179) ได้อ้างถึงผลการศึกษาของฮิกส์ (Hicks) ซึ่งศึกษาลักษณะการฟังผู้อื่นของเด็กอนุบาลพบว่า เด็กหญิงจะมีพฤติกรรมการฟังผู้อื่นมากกว่าเด็กชาย

คาแกนและมอส (Kagan and Moss, 1960:577-591) ศึกษาความมั่นคงของพฤติกรรมการฟังผู้อื่นจากวัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใหญ่ 54 คน เป็นชาย 27 คน และหญิง 27 คน อายุระหว่าง 20 และ 29 และต้องเป็นบุคคลที่เคยได้รับการบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเมื่อตอนอายุ 3 - 10 ปีด้วย ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการฟังผู้อื่นยังคงมีอยู่อย่างมั่นคงในผู้หญิง แต่มีอยู่เล็กน้อยในผู้ชาย นั่นคือมากกว่า 60 % ของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการฟังผู้อื่นในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ที่เป็นเพศหญิง ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เพศชายมีเพียง 9% เท่านั้น

ผลการวิจัยเท่าที่ทราบมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า เด็กผู้หญิงฟังพาคณอื่นมากกว่า

เด็กชาย ผลการวิจัยดังกล่าวกระทำกับกลุ่มตัวอย่างในต่างประเทศ แต่ผู้วิจัยหวังเช่นเดียวกันว่า แม้จะวิจัยในประเทศไทย ก็น่าจะได้อะไรเช่นเดียวกับผลการวิจัยในต่างประเทศด้วย

3. พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ

ผลการวิจัยที่จะกล่าวต่อไปนี้ เป็นผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ (leadership) มากกว่าจะเป็นผลการวิจัยถึงพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ (leadership behavior) โดยตรง เพราะผู้วิจัยถือว่าลักษณะความเป็นผู้นำและพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

ผู้ให้ (Hurlock, 1964:426) ได้อธิบายความหมายของผู้นำไว้ว่า ผู้นำคือสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มที่สมาชิกคนอื่น ๆ ยินยอมที่จะกระทำตาม เนื่องจากได้เคยแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านสัมพันธภาพทางสังคม สามารถก่อให้เกิดปฏิกิริยาที่ดีจากสมาชิกคนอื่น ๆ ตลอดจนสามารถให้ความช่วยเหลือได้ดีกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในอันที่จะสนองความต้องการของกลุ่มโดยส่วนรวม ผู้นำไม่เพียงแต่จะเป็นบุคคลที่มีอำนาจเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์จากสมาชิกของกลุ่ม โดยเหตุนี้ผู้นำจึงสามารถที่จะทำได้คนอื่น ๆ ปฏิบัติไปในแนวทางที่ต้องการได้

สโตกคิล (Stogdill, 1969, อ้างจากอำพล โองเคสิม, 2515 :39) ได้ศึกษาและสรุปผลการวิจัยเป็นจำนวนมาก เกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำจะสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านการตัดสินใจ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน การสังคม
3. ความรับผิดชอบ ความเชื่อถือได้ ความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความร่วมมือกับกลุ่ม ความสามารถในการปรับตัว เข้าสังคมเก่ง
5. ลักษณะแสดงตัว มีคนรู้จักมาก มีอารมณ์มั่นคง มีอารมณ์ขัน
6. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

กิบส์ (Gibb, 1969:216) กล่าวถึงผลการศึกษาของแมน (Mann, 1959) และแบส (Bass, 1960) ซึ่งได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของลักษณะความเป็นผู้นำ

จึงได้แก่คุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางกายและองค์ประกอบทางส่วนประกอบของร่างกาย ได้แก่ ความสูง น้ำหนัก สุขภาพ การปรากฏตัว
2. สติปัญญา
3. ลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การปรับตัว ความก้าวร้าว การแสดงตัวหรือการเก็บตัว ความเสื่ออาศ ความเห็นอกเห็นใจ

ทั้งสามมาทั้งหมด ทำให้ทราบลักษณะของผู้นำอย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าบางท่านจะกำหนดลักษณะของผู้นำแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ข้อคิดของตองกันเป็นส่วนใหญ่ ในตอนต่อไปจะได้กล่าวถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ

3.1 ลักษณะผู้นำกับการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม

เฮอรล็อก (Hurlock, 1967 : 192 - 4) กล่าวว่า องค์ประกอบบ้านที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำคือชนิดของการฝึกอบรมเด็ก เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยวิธีการที่เข้มงวดใช้อำนาจ มักจะกลายเป็นคนที่ยอมแพ้ย่ำ เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ถ้าเด็กยอมแพ้อำนาจของพ่อแม่อย่างง่ายดาย เด็กก็จะกลายเป็นผู้ตามที่อ่อนแอเปี้ยก (disgruntled follower) เด็กที่ชอบขัดขืนอำนาจของพ่อแม่เท่ากับเป็นการพัฒนานิสัยที่จะขัดขืนการใช้อำนาจทุกอย่าง กลายเป็นผู้ตามที่ขุ่นแค้น (disgruntled follower) ส่วนเด็กวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะพัฒนาแบบแผนของการปรับตัวซึ่งจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในบทบาทของการเป็นผู้นำนอกบ้าน ดังเช่นการศึกษาของ Mites (Hurlock, 1967 : 192 - 4) ที่กล่าวสรุปว่า ส่วนมากเด็กที่ประสบความสำเร็จจะเป็นเพราะพ่อแม่ไม่คอยปกป้องที่จะคุ้มครอง ไม่คอยเกรงครัดในการควบคุม พ่อแม่มักจะยอมให้เด็กตัดสินใจเอง รู้จักถึงการพิจารณาและตกลงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ นอกจากนี้พ่อแม่ยังเคารพในบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนด้วย นั่นคือเคารพในสิทธิและความคิดของเด็ก ตลอดจนการใช้ความสามารถอย่างฉลาดในการประเป็นรูปแบบของพฤติกรรมและลักษณะทางบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในการพัฒนาตัว ของเด็กเองให้ไปสู่จุดสูงสุด

✕ - เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge, 1955:80, 249) อ้างถึงผลการศึกษาของ สโตรทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาความคิดเรื่อง นับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อ สังคมควย สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ การฝึกฝน ระคับอายุ ระคับพัฒนาการ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสถานการณต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองคือเด็กที่ไม่ บรรลุวุฒิภาวะทางอารมณ์ ไม่ต่อสู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

จากการพิจารณาผลการศึกษากลับแล้ว น่าจะตีความหมาย ได้ว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักหรือแบบยอมรับนั้น จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็ก มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำด้วย เพราะผู้นำคือบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรับผิดชอบดังเช่นที่ บาร์ลุซ (Baruch, 1949:4-5) พบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

✕ ในงานของทรงกันข้าม ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือควบคุมมากเกินไป ย่อม ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาลักษณะของผู้นำ ดังเช่น วันเพ็ญ อายุการ (วันเพ็ญ อายุการ, 2512 : 89 - 90) ได้ทำการศึกษาเด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิง ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 307 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก โดยเฉพาะการ อบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ถ้าเข้มงวดกวดขันในเรื่องระเบียบวินัยมาก ทำให้ เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คอยทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เท่านั้น ความริเริ่มและความเป็น ผู้นำก็ไม่มี มีผลการวิจัยบางอย่างที่สอดคล้องกับข้อคิดเห็นดังกล่าวแล้ว คือผลการวิจัย ของ วินิจ เกตขำ (วินิจ เกตขำ, 2515) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการ อบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียน ชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 151 คน หญิง 125 คน ในการ ศึกษาครั้งนี้ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบ่งเป็น 3 แบบ คือ แบบให้ความรัก แบบลงโทษ และแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำและการ

อบรมเลี้ยงดูนั้น ผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความเป็นผู้ใหญ่ ($p < .05$) ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมีความสัมพันธ์ทางกลับกันกับความเป็นผู้ใหญ่อ่อนโยนไม่มีนัยสำคัญของทางสถิติ และการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้ใหญ่

จากผลการวิจัยและข้อคิดเห็นทั้งหมดพอจะเป็นแนวโน้มชี้ให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน่าจะสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน่าจะสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่งเด็กที่ได้รับการรักมากและควบคุมน้อย จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้ใหญ่สูง ส่วนเด็กที่ได้รับการรักน้อย และควบคุมมากจะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้ใหญ่ต่ำ

3.2 ลักษณะความเป็นผู้ใหญ่กับเพศ

สมาร์ท (Smart, 1967:536) กล่าวถึงผลการวิจัยของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner) ที่ศึกษาเรื่องความรับผิดชอบ และลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ของเด็กวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กในระดับชั้นเรียนที่ 10 จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ปรากฏว่า เด็กหญิงมีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย แต่เด็กชายมีลักษณะความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็กหญิง

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2514) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ไม่แตกต่างกัน

สุจินต์ ปรีชามารอด (2515) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ของนักเรียนที่ประพฤติกด้อยตามสังคม และนักเรียนที่ประพฤติซัดกับสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหญิงและชายที่ประพฤติกด้อยตามสังคม และนักเรียนหญิงที่ประพฤติซัดกับสังคม มีลักษณะความเป็นผู้ใหญ่แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จุมล พูลภัทรชีวิน (2515) ศึกษาเรื่องมโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ ของนักเรียนที่เป็นผู้นำและนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในด้านที่เกี่ยวกับเพศและลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ ปรากฏว่า

ผู้นำชายมีลักษณะความเป็นผู้นำเท่า ๆ กับผู้นำหญิง และผู้ตามชายมีลักษณะความเป็นผู้นำเท่า ๆ กับผู้ตามหญิง

วินิจ เกตขำ (2515) พบว่า ความเป็นผู้นำของกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในระดับชั้น ม.ศ.3 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทย พบว่าลักษณะความเป็นผู้นำของชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้จึงน่าจะได้ผลสอดคล้องกัน /ท

3.3 ลักษณะความเป็นผู้นำกับลำดับการเกิด

/เฮิร์ลล็อก (Hurlock, 1967:192-) กล่าวว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรกมักถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบมากกว่าลูกคนที่มาในครอบครัว ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยให้เด็กที่เป็นลูกคนแรกเรียนรู้ถึงเรื่องความรับผิดชอบซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้นำทุกคน เด็กที่ไม่ใช่ผู้นำส่วนมากจะเป็นลูกคนสุดท้ายของครอบครัวผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่รับผิดชอบน้อยที่สุด

คำกล่าวของเฮิร์ลล็อกตรงกับข้อคิดเห็นของแอดเลอร์ (ประมวล คิคกินสัน, 2511 : 39-41) ที่ว่าลูกคนโตมักจะเป็นคนที่เขาจริงจัง เขารับผิดชอบ เป็นผู้นำ หรือเป็นผู้ไว้อ่านอย่างยิ่งเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการสนับสนุนคำกล่าวของเฮิร์ลล็อกและของแอดเลอร์ จะขอนำผลการวิจัยของแคทเทล (Cattell, อ้างจาก Johnson, 1967:206-7 ซึ่งได้ศึกษาจำนวนของนักวิทยาศาสตร์ที่มาจากขนาดของครอบครัวต่าง ๆ ปรากฏว่าได้จำนวนนักวิทยาศาสตร์คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ดังนี้

ครอบครัวที่มีลูก 2 คน - เป็นลูกคนโต 57.4% ลูกคนสุดท้าย 42.6%

ครอบครัวที่มีลูก 3 คน - เป็นลูกคนโต 44.0% ลูกคนกลาง 31.2%
ลูกคนสุดท้าย 24.8%

ครอบครัวที่มีลูก 4 คน - เป็นลูกคนโต 36.1% ลูกคนที่สอง 22.4%
ลูกคนที่สาม 21.8% ลูกคนสุดท้าย 19.7%

จากการพิจารณาผลการศึกษาของแคทเทล จะพบว่า ถึงแม้เปอร์เซ็นต์ของนักวิทยาศาสตร์ที่มาจากลูกคนโตจะลดลงเมื่อขนาดของครอบครัวใหญ่ขึ้น แต่ลูกคนโตก็ยังมีเปอร์เซ็นต์ที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์สูงกว่าลูกคนอื่น ๆ ในครอบครัวเดียวกัน โดยเหตุที่

นักวิทยาศาสตร์เป็นบุคคลที่มีความมุ่งหวังสูง มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นลักษณะส่วนใหญ่ของผู้นำ จึงน่าจะกล่าวว่าลูกคนโตมีลักษณะความเป็นผู้นำมากกว่าลูกคนรอง-ๆ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยและข้อคิดเห็นต่าง ๆ จะกระทำกับคนในวัฒนธรรมตะวันตก แต่ในสังคมไทยก็น่าจะเป็นเช่นนั้นด้วย เพราะพ่อแม่ไทยมักจะมุ่งหวังให้ลูกคนโต ทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในด้านการปกครองน้อง ๆ และช่วยเหลือพ่อแม่ในด้านกิจการงานต่าง ๆ

4. ความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of Responsibility)

✓ ชาวล แพร์ทกุล (2514 : 33) ได้ให้ความหมายความรู้สึกรับผิดชอบและแปลออกมาในรูปพฤติกรรมไว้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบหมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในค่านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับการมอบหมาย

✓ กาญจนา หาสิตพันธ์ (ชุมนุมทางวิชาการ, 2510 : 193 - 201) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองอยู่มาก คนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบแม้จะอยู่ในที่ลับตาผู้อื่นก็จะไม่กระทำผิด

✓ เพศและคณะ (อ้างจาก ละม้ายมาศ ศรีศักดิ์และจรรยา สุวรรณทัต, 2510 : 112) กล่าวว่านักจิตวิทยาหลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่า ความรับผิดชอบของบุคคล เป็นลักษณะหนึ่ง ที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางค่านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตภายในสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากในสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องกระทำการหลายอย่างด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้เกิดความสันติ ตลอดจนความงอกงามในสังคมนั้น

บราวเน (Browne, 1958 : 58) สรุปองค์ประกอบของความรู้สึกรับผิดชอบไว้ว่า ได้แก่ความไวใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ทอดทิ้ง ต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม

✓ ยุพา อานันท์สิทธิ์ (2515 : 28) ได้ให้นิยามพฤติกรรมการของความรู้สึกรับผิดชอบ

ไว้ว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ คือบุคลิกลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลซึ่งเมื่อปะทะสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือบุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมารวม ๆ กันด้วยการทำงานแข็งขัน บากบั่นไม่ทอดยอต่อผู้อุปสรรค เป็นที่ไว้วางใจได้ มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม ควบคุมตัวเองได้ มีวินัยในตัวเอง เป็นตัวของตัวเอง เชื่อมมั่นในตัวเอง ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์

จากคำนิยามและความหมายของความรู้สึกรับผิดชอบเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทำให้รู้สึกว่าจะมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และมีความสัมพันธ์ทางกลับกันกับการสั่งผู้อื่น เพราะตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ๆ สรุปได้ว่าผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ เชื่อมมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ ส่วนคนที่ชอบพึ่งผู้อื่นนั้น คือบุคคลที่คอยแต่แสวงหาความช่วยเหลือ การยอมทำตามผู้อื่น ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และน่าจะขาดความรู้สึกรับผิดชอบด้วย ในการวิจัยครั้งนี้จึงน่าจะไต่ผลตรงตามความคาดหมายเอาไว้ ส่วนผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบได้แก่การศึกษาของ มัญญรี บุญนาค (2514) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิดามารดากับบุคลิกลักษณะของเด็กในนครหลวงกรุงเทพ - ชนบุรีกับต่างจังหวัด พบว่า สังคมประเพณีด้านการฝึกความเป็นอิสระ (Independent training) การฝึกความเป็นระเบียบวินัย และการฝึกความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกลักษณะด้านความสามารถในการรับผิดชอบ ส่วนของ ปราณีต สุขอุดม (2514 81 - 2) ศึกษาพบว่าความสามารถในการรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการผลสัมฤทธิ์ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาค้นคว้าของแมคเคอแลนค์ (อ้างจากวรรณี วัชรธรรม, 2515) ซึ่งได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีความต้องการผลสัมฤทธิ์มาก พบว่า บุคคลนั้นจะมีความรู้สึกผิดชอบมากด้วย

นอกจากนี้ ละม้ายมาศ กรหัตถ์ และจรรยา สุวรรณหัต (2510 : 112 - 3) ได้ศึกษาอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก ที่ตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี ในเรื่องการฝึกให้ลูกรู้จักรับผิดชอบนั้น แม้ที่ตำบลนาป่า เล็งเห็นความสำคัญในการอบรมเด็กให้เกิดความรับผิดชอบตั้งแต่อายุในระยะเยาว์วัย แม้จะนิยมชมชอบเมื่อเห็นเด็กแสดงความสามารถเอาใจใส่ต่องานที่มอบหมายให้มากกว่าที่จะหวังผลสำเร็จจากงานที่เด็กถูกมอบหมายให้กระทำนั้น

ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรับผิดชอบ นอกจากผู้วิจัยก็คาดว่าจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและการสั่งผู้อื่นแล้ว น่าจะสัมพันธ์กับขอบเขตการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ด้วย แต่จะสัมพันธ์กันในลักษณะใดนั้นยังไม่อาจจะตัดสินได้เด็ดขาด เพราะผลการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่กว้างขวางนัก

✓ สมมติฐานในการค้นคว้า

1. เกี่ยวกับระดับการให้ความรัก ระดับการควบคุมต่อการฟุ้งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ

1.1 เด็กที่ได้รับการรักมาก ควบคุมน้อย จะฟุ้งผู้อื่นน้อยที่สุด และเด็กที่ได้รับการรักน้อย ควบคุมมาก จะฟุ้งผู้อื่นมากที่สุด

1.2 เด็กที่ได้รับการรักมาก ควบคุมน้อย จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด และเด็กที่ได้รับการรักน้อย ควบคุมมาก จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยที่สุด

1.3 เด็กที่ได้รับการรักมาก ควบคุมน้อย จะมีความรู้สึกผิดชอบมากที่สุด และเด็กที่ได้รับการรักน้อย ควบคุมมาก จะมีความรู้สึกผิดชอบน้อยที่สุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการฟุ้งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกผิดชอบ

2.1 การฟุ้งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ

2.2 การฟุ้งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกผิดชอบ

2.3 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกผิดชอบ

3. เพศ และลำดับการเกิด กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

3.1 เด็กชายและเด็กหญิงย่อมได้รับความรักต่างกัน

3.2 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย ย่อมได้รับความรักต่างกัน

3.3 เด็กหญิงย่อมได้รับการควบคุมมากกว่าเด็กชาย

3.4 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย ย่อมได้รับการควบคุมต่างกัน

4. เพศ และลำดับการเกิด กับการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ

- 4.1 เด็กหญิงฟังผู้อื่นมากกว่าเด็กชาย
- 4.2 เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายฟังผู้อื่นมากที่สุด
- ④.3 เด็กชายและเด็กหญิงมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน
- 4.4 เด็กที่เป็นลูกคนแรกมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด
- ✓4.5 เด็กหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย
- ✓4.6 เด็กที่เป็นลูกคนโตมีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด

.

บทที่ 2

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีทั้งที่ผู้วิจัยสร้างเอง ร่วมสร้างกับผู้อื่น และที่คัดแปลงจากของผู้อื่นรวมทั้งสิ้น 4 ฉบับได้แก่

1. แบบสอบถามวัดการพึ่งผู้อื่น
2. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
3. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
4. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับนิคชอบ

สำหรับแบบสอบถามการพึ่งผู้อื่น ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ส่วนแบบสอบถามอีกสองฉบับ คือแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมนั้น ผู้วิจัยไม่ได้สร้างเองคนเดียว ผู้มีส่วนร่วมสร้างด้วยมากที่สุดคือ วารินทร์ - ม่วงสุวรรณ (2517) สำหรับแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับนิคชอบนั้น วรณี รักธรรม (2515) เป็นผู้สร้างขึ้น แต่ผู้วิจัยได้นำมาคัดแปลงบ้างเล็กน้อยและนำมาหาค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเสียใหม่

แบบสอบถามวัดการพึ่งผู้อื่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามการพึ่งผู้อื่นตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้คือ

1. ศึกษาทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งผู้อื่น ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ทั้งนี้เพื่อศึกษาดังข้อบ่งชี้ของพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นให้กว้างขวาง
2. ใช้วิธีการสำรวจ ส่งแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่น ไปยังนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการศึกษาและสาขาพัฒนาการศึกษา คณะครูโรงเรียนวัดสุวรรณาราม คณะครูโรงเรียนบ้านตลาดกระทุ่มแบน นักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และนักศึกษาวิทยาลัยครูธนบุรี จำนวนรวมทั้งสิ้น 45 คน
3. นำพฤติกรรมที่ศึกษาจากข้อ 1 และข้อ 2 มาเปรียบเทียบกัน เพื่อจะดูลักษณะที่ใกล้เคียงกันที่สุด เพื่อจะได้เป็นตัวแทนพฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นของเด็กไทย
4. ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกลักษณะการพึ่งผู้อื่นตามแนวของ A Peer Nomination Measure of Dependency (Wiggins and others, 1971:202-203)

เพราะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับลักษณะที่ได้จากการสำรวจมากที่สุด

5. สร้างคำนิยามปฏิบัติการจากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อที่ 2 และ 4 ทั้งนี้คือการฟังผู้อื่นเป็นสภาพของบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเอง ขาดวุฒิภาวะ ต้องคอยขึ้นอยู่กับผู้อื่นในด้านความสะดวกสบาย และการให้แนวทาง ประกอบด้วยลักษณะ 9 ประการดังต่อไปนี้

1. ความต้องการการอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น (General physical proximity)
2. ขาดวุฒิภาวะ (- Immaturity)
3. ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่ในด้านต่าง ๆ จากบุคคลอื่น (General attention)
4. การคล้อยตาม (Conformity)
5. การแสวงหาความช่วยเหลือ (Help-seeking)
6. การประจบประแจง แสดงความผูกพันอันหมีถรมากเกินไป (Obssequisness, Overfriendliness)
7. ข้อวินิจฉัยต่าง ๆ มักเปลี่ยนแปลงได้ง่าย (Dynamic inference s)
8. ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่จากผู้อื่นโดยการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Negative attention-getting)
9. การทำร้ายร่างกายตนเองเพื่อให้ได้รับความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น (Masochistic negative attention-getting)
6. สร้างข้อความในแบบสอบถามจากคำนิยามปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น

6.1 เกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถาม

- 6.1.1 เลือกพฤติกรรมซึ่งมีขอบเขตอยู่ในลักษณะการฟังผู้อื่นทั้ง 9 ด้าน
- 6.1.2 ข้อความซึ่งเป็นตัวแทนของพฤติกรรมในแต่ละด้านจะมีประมาณ 10 - 17 ข้อความ รวมทั้งสิ้น 113 ข้อความ
- 6.1.3 ข้อความที่ใช้มีลักษณะทางบวกทั้งหมด

6.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อความที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการฟังผู้อื่น 9 ด้าน รวมทั้งหมด 113 ข้อความ ดังได้แสดงตัวอย่างข้อความในแบบสอบถามข้างล่างนี้

1. ฉันไม่ชอบอยู่คนเดียว ต้องมีคนคอย
อยู่ใกล้ ๆ
2. ฉันคิดว่าตัวเองยังเป็นเด็กอยู่
3. ฉันมักให้คนอื่นช่วยแก้ปัญหาให้
-
- 113.....

จริง มากที่สุด	จริง มาก	จริง ปานกลาง	จริง น้อย	จริง น้อยที่สุด

6.3 การตอบแบบสอบถาม

ในการตอบแบบสอบถาม ให้กาเครื่องหมาย $\times$ ลงในช่องใดช่องหนึ่งในแต่ละข้อความ โดยในแต่ละข้อความจะมีค่าตอบให้เลือกโดยใช้สเกล 5 สเกล ตั้งแต่ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

6.4 เกณฑ์ในการให้คะแนน

ในแต่ละข้อในแบบสอบถาม ถ้า

กาช่อง จริงมากที่สุด ได้ 5 คะแนน

กาช่อง จริงมาก ได้ 4 คะแนน

กาช่อง จริงปานกลาง ได้ 3 คะแนน

กาช่อง จริงน้อย ได้ 2 คะแนน

กาช่อง จริงน้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน

เมื่อนำคะแนนทั้ง 113 ข้อมารวมกัน ก็จะเป็นคะแนนการฟังผู้อื่นของบุคคลนั้น

7. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม

7.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์รายข้อ

(Item Analysis) นั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการฟังผู้อื่นไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศรีวิริยะวัง โรงเรียนกระทุ่มแบน "วิเศษสมุทคุณ" และโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม จำนวนรวมทั้งสิ้น 109 คน หลังจากตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม โดยถือเอา 27 เปอร์เซนต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และ 27 เปอร์เซนต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ นอกนั้นไม่นับมาคิด จากนั้นนำมาวิเคราะห์เป็นรายชื่อ โดยหาว่าในข้อหนึ่ง ๆ กลุ่มสูงได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด และกลุ่มต่ำได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด แล้วใช้ t -test (Guilford, 1965:18) ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้ เพื่อเลือกหาข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ซึ่งในที่นี้ได้เลือกข้อความที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ 70 ข้อ

ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง 70 ข้อ แยกออกตามองค์ประกอบตามตาราง 1 ส่วนค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามแสดงไว้ในภาคผนวก

ตาราง 1 แสดงจำนวนข้อในแต่ละคุณลักษณะของแบบสอบถามการฟังผู้อื่นที่คัดเลือกได้จากค่าอำนาจจำแนก

คุณลักษณะหรือองค์ประกอบ	จำนวนข้อ
ความต้องการอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น	9
ขาดวุฒิภาวะ	6
ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่จากต่าง ๆ จากบุคคลอื่น	9
การคล้อยตาม	5
การแสวงหาความช่วยเหลือ	9
การประจบประแจง แสดงความผูกพันฉันท์มิตรมากเกินไป	9
ข้อวินิจฉัยต่าง ๆ มักเปลี่ยนแปลงได้ง่าย	8
ความต้องการที่จะได้รับความเอาใจใส่จากผู้อื่นโดยแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	7
การทำร้ายร่างกายตนเองเพื่อให้ได้รับความเอาใจใส่จากบุคคลอื่น	8

7.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

7.2.1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธี K-R21

หลังจากเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนเฉพาะข้อที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง นำคะแนนของแต่ละข้อมา tally เพื่อหาค่าความแปรปรวนในแต่ละข้อ เมื่อนำค่าความแปรปรวนทั้ง 70 ข้อมารวมกัน ก็จะได้ผลรวมของความแปรปรวนของทุกข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร K-R21 (Magnusson, 1967:116) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามการฟังผู้อื่นได้แสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี K-R21 ของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น

ระดับ	N	K	$\bar{X}$	S^2	S	$\sum S_i^2$	r_{tt}	SE_m	s
ม.ศ.3	109	70	168.211	633.6680	25.1727	100.7713	.8530	9.6512	

ค่าความเชื่อมั่นในตาราง 2 แสดงว่าแบบสอบถามการฟังผู้อื่นมีค่าความเชื่อมั่นสูงพอที่จะนำไปใช้ได้

7.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-half Reliability)

หลังจากเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนเฉพาะข้อที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง แบ่งคะแนนออกเป็น 2 พวก คือ คะแนนของข้อคู่และคะแนนของข้อคี่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split-half) (Garrett, 1969:339) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามการฟังผู้อื่นได้แสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง ของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น

ระดับ	n	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	SE_{moas}
ม.ศ.3	109	168.211	633.6680	25.1727	.8918	8.1635

ค่าความเชื่อมั่นที่หาโดยวิธี K-R21 และค่าความเชื่อมั่นที่หาได้โดยวิธีแบ่งครึ่ง

มีค่าใกล้เคียงกันมาก จึงนับว่า แบบสอบถามการฟังผู้อื่นมีค่าความเชื่อมั่นสูงพอสมควร

7.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น (Construct Validity)

ในการสร้างแบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่น ผู้วิจัยได้เลือกข้อความที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมการฟังผู้อื่น และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ ปรากฏว่ามีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นสูง แสดงว่าแบบสอบถามการฟังผู้อื่นมีความคงที่ภายในสูง (Internal Consistency)

อย่างไรก็ตาม โดยเหตุที่ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง จะต้องพิจารณาในหลาย - ด้าน ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำไปอภิปรายในบทอภิปรายผล

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก

การประเมินขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรักของแม่
2. ศึกษาและวิเคราะห์แนวในการสร้างแบบสอบถามวัดการรับรู้ของเด็กในเรื่องการให้ความรักของแม่ของแชเฟอร์ (Shaefer, 1965:413-424) และแนวในการสร้างแบบสอบถามเรื่องการให้ความรักและการให้สถานภาพแก่ลูกของยูเรียลโฟ (Urial Fao) (Foa Urial, 1968:1-23) .

3. สร้างคำนิยามปฏิบัติการจากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อ 1 - 2 ทั้งนี้คือการให้ความรักของแม่หมายถึงพฤติกรรมที่แม่แสดงต่อตัวลูกในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน อันได้แก่

- มองลูกในแง่ดี (Positive Evaluation)
- ให้ลูกมีส่วนร่วมในการคิดและการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ (Sharing)
- แสดงความรักลูกออกมาให้เห็น (Expression of Love)
- สนับสนุนและเข้าใจอารมณ์ของลูก (Emotional Support)

4. สร้างข้อความในแบบสอบถามจากคำนิยามปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น

4.1 เกณฑ์ ในการเลือกพฤติกรรมเกี่ยวกับการให้ความรักของแม่มีดังต่อไปนี้

- เลือกพฤติกรรมซึ่งมีขอบเขตอยู่ในลักษณะการให้ความรักทั้ง 4 ด้าน
- การให้ความรักแต่ละด้าน มีข้อความซึ่งเป็นตัวแทนของพฤติกรรมในแต่ละด้าน
ประมาณ 10 - 13 ข้อความ
- ข้อความที่ไม่มีลักษณะทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อป้องกันความบกพร่อง
ที่จะเกิดจากความไม่ตั้งใจของผู้ตอบซึ่งไม่ได้พิจารณาข้อความให้ถ่องแท้เสียก่อน

4.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

ตัวแบบสอบถามเป็นข้อความที่เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำของแม่คู่ลูก
ในก้นต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งหมด 42 ข้อความ ดังได้แสดงตัวอย่างข้อความในแบบ
สอบถามและกระดาษคำตอบ ดังนี้

- + 1. แม่มักจะทำในสิ่งที่ท่านชอบ +
- 2. แม่มักจะชมเชยว่าท่านเป็นคนดี
- 3. แม่มักจะให้ท่านช่วยตัดสินใจบางอย่าง
4. แม่มักจะเข้าใจและเห็นใจท่านมากกว่า
ผู้อื่น
42.

ข้อที่	5	4	3	2	1
1					
2					
3					
4					
42					

ข้อความที่มีลักษณะในทางลบได้แก่ ข้อที่ 2, 3, 9, 10, 15, 17, 18, 22, 23, 24 และ 25
รวม 11 ข้อความ

ในการตอบ มีคำตอบให้เลือกโดยใช้สเกล 5 สเกล ตั้งแต่เคยทำเสมอจนกระทั่งถึง
ไม่เคยทำเลยในแต่ละระดับจะมีตัวเลขกำกับไว้ดังนี้

- เคยทำเสมอ (5)
- เคยทำบ่อย ๆ (4)
- เคยทำปานกลาง (3)
- เคยทำนาน ๆ ครั้ง (2)

- ไม่เคยทำเลย (1)

4.3 เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความในทางบวกให้คะแนน 5,4,3,2,1 สำหรับผู้ที่ทำในเรื่อง 5,4,3,2,1 ตามลำดับ นั่นคือคะแนนที่ได้จะตรงกันกับตัวเลขที่กำกับไว้ในแต่ละข้อพอดี
2. ข้อความในทางลบให้คะแนนในทางตรงกันข้าม คือให้คะแนน 1,2,3,4,5 สำหรับผู้ที่ทำข้อ 5,4,3,2,1 ตามลำดับ

5. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม 5.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์รายข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักไปทดสอบสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดระฆังและโรงเรียนกระทุ่มแบน "วิเศษสมุทคุณ" จำนวนรวมทั้งสิ้น 80 คน หลังจากตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม โดยถือเอา 27 เปอร์เซนต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และ 27 เปอร์เซนต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ นอกนั้นไม่นำมาคิด จากนั้นนำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยหาว่าในข้อหนึ่ง ๆ กลุ่มสูงได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด และกลุ่มต่ำได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด แล้วใช้ t -test (Guilford, 1965:185) ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้ เพื่อเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ซึ่งในที่นี้เลือกข้อความที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ 34 ข้อ ซึ่งค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามแสดงไว้ในภาคผนวก

5.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

หลังจากที่ได้เลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนเฉพาะข้อที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง แบ่งคะแนนออกเป็น 2 ส่วนคือ คะแนนข้อข้อคู่และคะแนนข้อคี่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split-half) (Garrett, 1969:339)

ซึ่งค่าความเชื่อมั่นจะค่าสถิติของแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ได้แสดงไว้ในตาราง 4

$$= 0.709$$

$$\frac{48}{34} \times \frac{4}{2}$$

ตาราง 4 ค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-half Reliability)

ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	SE_{meas}
ม.ศ. 3	80	109.3375	636.3985	25.2269	<u>.8709</u>	9.0640

ค่าความเชื่อมั่นที่แสดงไว้ในตาราง 1 แสดงว่าแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีค่าความเชื่อมั่นสูงพอสมควร

นอกจากนี้ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ได้นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักฉบับนี้ไปทดสอบกับนักเรียนชั้น ป.ศ. ปีที่ 4 วิทยาลัยครูธนบุรี จำนวน 75 คน ปรากฏว่าได้ออกความถี่ค่าอำนาจจำแนกสูง 34 ข้อ หลังจากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-half Reliability) ปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นสูงมาก ดังแสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มิ่งวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) นำไปใช้กับนักเรียนชั้น ป.ศ. ปีที่ 1

ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	SE_{meas}
ป.ศ. ปีที่ 1	75	122.973	667.729	25.840	.902	8.093

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมของแม่
2. ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มในการสร้างแบบสอบถามวัดการรับรู้ของเด็กต่อการควบคุมของแม่ ซึ่งแรฟเฟอ (Shaefer, 1965 : 413 - 424) เป็นผู้สร้างขึ้น
3. ศึกษาพฤติกรรมวิกฤติ (Critical Incident) จากนิสศปริญาโทปีที่ สาขาจิตวิทยาสังคม ปีการศึกษา 2516 จำนวน 18 คน โดยให้สถานการณที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมของแม่

สร้างคำนิยามปฏิบัติการจากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อ 1 - 3 ดังนี้

การควบคุมของแม่หมายถึง พฤติกรรมที่แม่แสดงต่อลูกในลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

- การก้าวร้าวเรื่องส่วนตัวของลูก (Intrusiveness)
- การยับยั้งการก้าวร้าวของลูก (Suppression of Aggression)
- การทำให้ลูกรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Control through guilt)
- การให้ลูกทำตามความคับข้องใจของแม่ (Parental Direction)
- การใช้คำพูดที่ทำให้ลูกรู้สึกอายจากการเปรียบเทียบว่าลูกคนอื่นดีกว่าลูกของตนเอง

ตนเอง

5. สร้างข้อความของแบบสอบถามจากค่านิยมปฏิบัติการ

5.1 เกณฑ์ในการเลือกข้อความซึ่งแทนพฤติกรรมเกี่ยวกับการควบคุมแต่ละด้าน
ดังต่อไปนี้

5.1.1 พฤติกรรมที่เล็ดลอดอยู่ในขอบเขตของการควบคุมแต่ละด้าน

5.1.2 ในแต่ละด้านจะมีข้อความซึ่งเป็นตัวแทนของพฤติกรรมในเรื่องนั้นประมาณ 10 - 13 ข้อความ ซึ่งผู้สร้างและคณะนิสิตปริญญาโทปีที่ 1 สาขาจิตวิทยาสังคม ปีการศึกษา 2516 มีความเห็นร่วมกัน

5.1.3 ข้อความที่ให้มีลักษณะในทางบวกอย่างเด่นชัด เพราะผู้สร้างได้รวมแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไว้ฉบับนี้เกี่ยวกับแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ซึ่งมีข้อความในทางลบอยู่แล้ว และเพื่อความสะดวกในการตรวจให้คะแนน

5.2 ลักษณะของแบบสอบถาม

หน้า 47-48

ตัวแบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ 58 ข้อความ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมได้แสดงไว้ในภาคผนวกพร้อมกับแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ส่วนที่วัดการควบคุมของแม่คือข้อ 43 - 100

ในการตอบแบบสอบถาม นำคำตอบให้เลือกโดยใช้สเกล 5 สเกล ตั้งแต่เคยทำเสมอ จนถึงไม่เคยทำเลย ในแต่ละระดับมีตัวเลขกำกับไว้ดังนี้

- เคยทำเสมอ (5)

- เคยทำบ่อย ๆ (4)

- เคยทำปานกลาง (3)
- เคยทำนาน ๆ ครั้ง (2)
- ไม่เคยทำเลย (1)

ตัวอย่างข้อสอบและกระดาษคำตอบ

	ข้อที่	5	4	3	2	1
43.	แม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับการจัดห้องส่วนตัวของท่าน					
44.	แม่มักจะให้ท่านดูตัวอย่างจากลูกคนอื่นเสมอ					
45.	ในการคบเพื่อนต่างเพศ แม่จะต้องเห็นชอบด้วย					
100.	100					

5.3 เกณฑ์ในการให้คะแนน

ในการให้คะแนน จะให้คะแนน 5,4,3,2,1 สำหรับผู้ที่เลือกการร้อง 5,4,3,2,1 ตามลำดับ ดังนั้นคะแนนที่ได้จะตรงกับกับตัวเลขที่กำกับไว้ในแต่ละเรื่องพอดี

6. วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม

ในการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) นั้น ผู้วิจัยก็นำแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมไปทดลองสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศรีกระสัง และโรงเรียนกระทุ่มแบน "วิเศษสมุทพุน" จำนวนรวมทั้งสิ้น 80 คน หลังจากตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม โดยให้อาจารย์ 27 เปอร์เซ็นต์ ของนักเรียนที่ได้คะแนนสูงเป็นกลุ่มสูง และ 27 เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำเป็นกลุ่มต่ำ นอกนั้นไม่นำมาคิด จากนั้นนำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยหาว่าในข้อหนึ่ง ๆ กลุ่มสูงได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด และกลุ่มต่ำได้คะแนนเฉลี่ยเป็นเท่าใด แล้วใช้ t -test (Guilford, 1965:185) ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มนี้ เพื่อเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ซึ่งในที่นี้เลือกข้อความที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ 48 ข้อ ซึ่งค่าอำนาจจำแนก

ของแบบสอบถามแสดงไว้ในภาคผนวก

6.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

หลังจากที่เลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนเฉพาะข้อที่เลือกอีกครั้งหนึ่ง แบ่งคะแนนออกเป็น 2 พวกคือ คะแนนของข้อคู่และคะแนนของข้อคี่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นแบบครึ่ง (Split-half) (Garrott, 1969:339) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมได้แสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 6 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split-half Reliability) ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและค่าสถิติต่าง ๆ

ระดับ	N	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	$SE_{r_{oas}}$
ม.ศ.3	80	135.1125	667.2656	25.8314	.9065	7.8966

ค่าความเชื่อมั่นที่แสดงไว้ในตาราง 1 แสดงว่าแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีค่าความเชื่อมั่นสูงพอสมควร

นอกจากนี้ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ได้นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมฉบับนี้ไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้น ป.กศ.ปีที่ 1 วิทยาลัยครูธนบุรี จำนวน 75 คน ปรากฏว่าได้ข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง 52 ข้อ หลังจากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่นโดยวิธีแบ่งครึ่ง ได้ค่าความเชื่อมั่นดังแสดงไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่งของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมซึ่งวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) นำไปใช้กับนักเรียน ป.กศ.ปีที่ 1

ระดับ	N	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	$SE_{r_{oas}}$
ป.กศ.ปีที่ 1	75	139.640	1067.098	32.666	.925	8.964

6.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Construct Validity)

ในการสร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม ได้เลือกข้อความซึ่งเป็นตัวแทนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการให้ความรักและควบคุมของแม่แต่ละท่าน และเมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งสองฉบับมีความคงที่ภายในสูง (internal consistency)

เนื่องจากค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจะต้องพิจารณาประกอบหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเข้าไปอภิปรายในบทอภิปรายผล

แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นแบบสอบถามที่รรณี รักธรรม (2516) เป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อใช้กับเด็ก ม.ศ.3 ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงความรู้สึกรับผิดชอบ 50 ข้อความ โดยยึดลักษณะทั้ง 8 ประการต่อไปนี้ เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบ

1. ช่วยเหลืองานของครอบครัวและงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
2. ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้
3. กล้าเผชิญต่อความเป็นจริง
4. ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. รับผิดชอบตนเองทั้งการเงิน การงาน และการเรียน
6. ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด
7. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตัวเอง และทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี
8. รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

การปรับปรุงแบบสอบถามการวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านที่ 6 ออก เพราะเป็นองค์ประกอบของวินัยในตนเอง จำนวนข้อความที่คัดออกมีจำนวน 4 ข้อความ จึงเหลือลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบ 7 ประการ ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 46 ข้อความ ซึ่งเป็นข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องหาค่าอำนาจจำแนกใหม่ ส่วนการปรับปรุงอื่น ๆ ได้แก่

1. การตอบแบบสอบถาม

ให้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาก่อนเองว่าเป็นเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาได้แล้วจึงกาเครื่องหมาย X ลงในมาตราที่กำหนดให้ 5 ระดับคือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ในกระดาษคำตอบดังตัวอย่างข้างล่างนี้

1. ข้าพเจ้าเก็บรักษาเสื้อผ้าและของใช้
ควยตัวของขพ.เจ้าเอง

1

2. เงินที่ขพ.กรອງให้ข้าพเจ้าใช้จ่าย
เพียงพอ

2

46.

46

จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด

2. เกณฑ์ในการให้คะแนน

โดยเหตุที่แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบประกอบด้วยข้อความทั้งในทางบวกและทางลบ ดังนั้นในการให้คะแนนจึงต้องถือเกณฑ์ดังนี้คือ ข้อความใดที่มีความหมายไปในทางบวก จะให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน เมื่อกาช่อง จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด ตามลำดับ ส่วนข้อความใดที่มีความหมายไปในทางลบ จะให้คะแนนตรงกันข้าม นั่นคือให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนน เมื่อกาช่อง จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุดตามลำดับ

3. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

ในการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนบางกะปิจำนวน 61 คน หลังจากตรวจให้คะแนนข้อและข้อแล้ว นำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-half) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติของแบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบได้แสดงไว้ในตาราง

ตาราง 8 แสดงค่าความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split-half Reliability) ของแบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบและค่าสถิติต่าง ๆ ภายหลังจากดัดแปลงแล้ว

ระดับชั้น	N	$\bar{X}$	S^2	S	r_{tt}	SE_{meas}
ม.ศ.3	61	174.0163	336.9163	18.3552	.7073	9.9301

ค่าความเชื่อมั่นที่แสดงไว้ในตาราง 1 มีค่าพอสมควรที่จะนำไปใช้ได้

4. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ (Construct Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบและแบบสอบถามวินัยทางสังคม ซึ่งวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) เป็นผู้นามาดัดแปลงจากแบบสอบถามวินัยทางสังคม ซึ่งเริ่มทดลองใช้ในกราวประชุม ASIAN SOLEP ที่สวนสามพราน นครปฐม 2515 ไปทดลองกับนักเรียนชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนบางกะปิจำนวน 61 คน ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบและวินัยทางสังคมเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .3343$) ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง พอสมควร

อย่างไรก็ตาม โดยเหตุที่ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างจำเป็นต้องพิจารณาในอีกหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นจะขอเข้าไปกล่าวในบทอภิปรายผลอีกครั้งหนึ่ง

.....

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ผู้เขียนไม่อาจเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่ม (Random Sampling) ทั้งนี้เพราะมีปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น เศรษฐกิจ กำลังคน เวลา การคมนาคม ตลอดจนความร่วมมือจากทางโรงเรียน ด้วยเหตุนี้จึงใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจงใจเลือก (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกดังต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรียนประจำอำเภอในเขตจังหวัดสมุทรสาคร
2. ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียนสหศึกษา แต่ต้องมีการสอนจนถึงระดับ ม.ศ.3
3. เป็นโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และเห็นความสำคัญของการวิจัย

โดยอาศัยเกณฑ์ดังกล่าว ผู้เขียนได้เลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.ศ.3 ของปีการศึกษา 2516 ในโรงเรียนประจำอำเภอทั้ง 3 อำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร อันได้แก่โรงเรียนประจำอำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว รายละเอียดได้แสดงไว้ในตาราง 9

ตาราง 9 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามอำเภอ โรงเรียน ลำดับการเกิดและเพศ

อำเภอ	โรงเรียน	ลำดับการเกิด	ชาย	หญิง	รวม
เมือง	สมุทรสาครวิทยาลัย	คนแรก	13	-	13
		คนรอง	31	-	31
		คนสุดท้าย	10	-	10
เมือง	สมุทรสาครบูรณะ	คนแรก	-	15	15
		คนรอง	-	44	44
		คนสุดท้าย	-	11	11
กระทุ่มแบน	กระทุ่มแบน"วิเศษสมุทคุณ"	คนแรก	12	8	20
		คนรอง	43	31	74
		คนสุดท้าย	7	6	13
บ้านแพ้ว	วัดธรรมจริยาภิรมย์	คนแรก	9	9	18
		คนรอง	41	34	75
		คนสุดท้าย	13	2	15
รวม			179	160	339

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามวัดการพึงผู้อื่น
2. แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
3. แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุม
4. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
5. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ

1 แบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่น

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้กับเด็กในระดับ ม.ศ.3 ได้นำไปทดลอง สอบเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้ว ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะ การฟังผู้อื่น 70 ข้อความ สำหรับรายละเอียดในด้านต่าง ๆ ของแบบสอบถามการฟังผู้อื่น ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดแล้วในบทที่ 2

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยและวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อใช้ กับเด็กในระดับ ม.ศ.3 หรือระดับ ป.กศ.ต้น ได้นำไปทดลองสอบเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและ ค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม ประกอบด้วย ข้อความที่แสดงถึงการให้ความรักและการควบคุมของแม่ 34 และ 48 ข้อความ ตามลำดับ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดแล้วในบทที่ 2

2 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่ พรณี เชงกำแหง (2515) เป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อใช้กับนักเรียนในระดับ ป.กศ.ต้น เป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง ตามโครงสร้างสูงพอสมควร

ลักษณะของแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามประกอบด้วยข้อความที่เป็นตัวแทนของพฤติกรรมด้านความเป็น ผู้นำ 50 ข้อความ ทั้งในทางบวกและทางลบ ข้อความทั้ง 50 ข้อความนั้นประกอบด้วยลักษณะ 9 ประการดังนี้

- ความริเริ่ม
- ความเป็นที่รู้จักกันทั่วไป
- ความสามารถด้านสังคม
- ความสามารถในการตัดสินใจ
- ความต้องการในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าผู้อื่น
- มีอารมณ์ขัน
- การให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่น

- ความมีชีวิตชีวา

- ความสามารถด้านกีฬา

การตอบแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อ แล้วพิจารณาตนเองว่าเป็นเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาได้แล้วจึงกาเครื่องหมาย ~~X~~ ลงในมาตราที่กำหนดให้ 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก จริงปานกลาง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุดในกระดาษคำตอบ

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำได้จากคะแนนรวมในการตอบข้อความทั้งหมดในการให้คะแนนนั้น ข้อความใดที่แสดงว่าถ้าบุคคลมีพฤติกรรมตรงตามข้อความนั้น แสดงว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสูง ให้คะแนน 5 คะแนน เมื่อกาเครื่องหมายตรงช่อง มากที่สุด และให้คะแนน 4,3,2,1 เมื่อกาช่อง มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ถ้าข้อความที่แสดงว่าบุคคลใดมีพฤติกรรมตามนั้น จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำต่ำ ก็ให้คะแนนตรงข้ามกับข้อความแบบแรก ก่อให้คะแนน 1,2,3,4 และ 5 เมื่อกาช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ ดังนั้นผู้ที่ได้คะแนนสูง จึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสูง และถ้าได้คะแนนต่ำก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำต่ำ

๕ แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ ✓

เป็นแบบสอบถามที่วรัณ รัชธรรม (2515) เป็นผู้สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับเด็ก ม.ศ.3 แต่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงบ้างเล็กน้อย และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นและค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเสียใหม่ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล ✓

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินตามลำดับขั้น และก่าถึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้
2. อธิบายความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย เพื่อเป็นการโน้มน้าวจิตใจของนักเรียนให้ตอบแบบสอบถามอย่างตั้งใจ
3. แจกแบบสอบถามเรียงตามลำดับก่อนหลังดังนี้

- แบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่น
- แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม (รวมอยู่ในฉบับเดียวกัน)
- แบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ (รวมอยู่ในฉบับเดียวกัน)

4. อธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ในการทำแบบสอบถามอย่างแจ่มแจ้ง
5. เก็บกระดาษคำตอบเมื่อเด็กทำครบหมดชุดแล้ว นำกระดาษคำตอบทุกชุดของเด็กแต่ละคนเย็บติดเข้าด้วยกัน เป็นการป้องกันความสับสน และทำให้สะดวกต่อการกรอคะแนนด้วย

ลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ทดสอบความแตกต่างของการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กที่มีระดับการให้ความรักและการควบคุมต่าง ๆ กัน โดยการใช้ F - test (Lindquist, 1953 : 54) และใช้ Studentized q - statistic แบบ Newman - Keul (Winer, 1962: 77 - 102) ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ละคู่อีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่ F มีนัยสำคัญทางสถิติ
 2. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ Product Moment Correlation (Guilford, 1965 : 97)
 - 2.1 การฟังผู้อื่น
 - 2.2 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 - 2.3 ความรู้สึกรับผิดชอบ
- ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ แยกออกได้ดังนี้
- วิเคราะห์หาความสัมพันธ์เป็นส่วนรวม
 - วิเคราะห์หาความสัมพันธ์แยกตามเพศและลำดับการเกิด
3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อเด็กต่างเพศกัน โดยการใช้ t-test (Guilford, 1965 : 186) ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่

- 3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
- 3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
- 3.3 การสั่งสอน
- 3.4 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
- 3.5 ความรู้สึกรับผิดชอบ

ในการทดสอบความแตกต่างแยกออกเป็น

- วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างเพศเป็นส่วนรวม
- วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างเพศที่มีลำดับการเกิดเหมือนกัน

4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างผลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อกัน ซึ่งมีลำดับ

การเกิดแตกต่างกัน โดยการให้ F - test (Landquist, 1953 : 54)

ตัวแปรเหล่านี้คือตัวแปรในข้อ 3 และให้ Studentized q - statistic แบบ

Newman - Kuel (Winer, 1962 : 77 - 102) ทดสอบความแตกต่างของคะแนน

เฉลี่ยที่ละคู่อีกครั้งหนึ่งในกรณีที่ F มีนัยสำคัญทางสถิติ

.....

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้ เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับวิธีการที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ในที่นี้จะนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเสนอรายละเอียดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสมมุติฐาน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อประโยชน์ในการที่จะทำความเข้าใจร่วมกัน จึงกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	F-statistic
t	แทน	t-statistic
SS	แทน	Sum Square
MS	แทน	Mean Square
df	แทน	Degree of freedom
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Product Moment Correlation)
คนแรก	แทน	เด็กที่เป็นลูกคนแรกหรือคนเดียว
คนรอง	แทน	เด็กที่เป็นลูกคนรอง
คนสุดท้อง	แทน	เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้อง
ความเป็นผู้นำ	แทน	พฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ
ความรับผิดชอบ	แทน	ความรู้สึกรับผิดชอบ
ความรักหรือรัก	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
ความขงหรือขง	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับระดับการให้ความรัก ระดับการควบคุมต่อการฟังผู้อื่น พฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้เป็นการทดสอบ

สมมุติฐานข้อ 1 1 - 1.3 (ตาราง 10 - 14) ส่วนการวิเคราะห์อื่น ๆ ตาราง 16 - 21) เป็นการวิเคราะห์เพิ่มเติมนอกเหนือจากสมมุติฐาน

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรักและระดับของการถูกควบคุม

Source of Variation	df	SS	MS	F
Between group	3	13856.7070	4618.9023	6.6844**
Error	97	67026.0653	690.9903	
Total	102	80882.7723		

** $p < .01$

$F_{.01(3, 97)} = 3.93$

ผลจากตาราง 10 แสดงว่าเด็กทั้ง 4 กลุ่มซึ่งได้รับระดับความรักและความคุมต่าง ๆ กัน มีคะแนนการฟังผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 นั่นคือคะแนนของเด็กบางคน หรือทุกคน แตกต่างกันอย่างจริง ซึ่งเมื่อทดสอบเป็นคู่ ๆ โดยใช้ Studentized q-statistic แบบ Newman-Keul ปรากฏผลดังตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น

ระดับความรัก และความคุม		รักน้อย-คุมน้อย N = 33	รักมาก-คุมน้อย N = 17	รักมาก-คุมมาก N = 27	รักน้อย-คุมมาก N = 24
	คะแนนเฉลี่ย	158.0303	164.1764	168.3333	188.8750
รักน้อย-คุมน้อย	158.0303	-	6.1461	10.3030	30.8447*
รักมาก-คุมน้อย	164.1764	-	-	4.1569	24.6806*
รักมาก-คุมมาก	168.3333	-	-	-	20.5417*
รักน้อย-คุมมาก	188.8750	-	-	-	-

* $p < .05$

$r = 2$

$r = 3$

$r = 4$

$q_{.95(r, 97)}$

2.81

3.38

3.71

$\sqrt{MS_{w/n}}$

$q_{.95(r, 970)}$

15.1242

18.1921

19.9683

ผลจากการวาง 11 แสดงว่า กลุ่มที่ไ้คะแนนจากมากไปหาน้อยคือ กลุ่มรักน้อย - ความคุมมาก กลุ่มรักมาก - ความคุมมาก กลุ่มรักมาก - ความคุมน้อย และกลุ่มรักน้อย - ความคุมน้อย ตามลำดับ ทั้ง กลุ่มดังกล่าวนี้ไ้คะแนนการการฟังผุ้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงบางคู่เท่านั้น กล่าวคือ กลุ่มรักน้อย - ความคุมมาก มีคะแนนการฟังผุ้สอนมากกว่าทุกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มอื่น ๆ ไ้คะแนนการฟังผุ้สอนไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เด็กที่ไ้ความรักน้อย - ความคุมมาก จะฟังผุ้สอนมากที่สุด แต่ไม่อาจสรุปได้ว่า เด็กกลุ่มใดฟังผุ้สอนน้อยที่สุด

ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องเพียงบางส่วนกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่ไ้ความรักมาก ความคุม น้อย จะฟังผุ้สอนน้อยที่สุด และเด็กที่ไ้ความรักน้อย ความคุมมาก จะฟังผุ้สอนมากที่สุด"

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามระดับของการไ้ความรักและระดับของการถูกควบคุม

Source of Variation	df	SS	MS	F
Between group	3	9008.446	3002.815	7.8196 ^{**}
Error	97	37248.881	384.0090	-
Total	100	46257,327	-	-

** $p < .01$

*F .01 (3,97) 3.93

ผลจากการวาง 12 แสดงว่าเด็กทั้ง 4 กลุ่มซึ่งไ้ระดับความรักและความคุมต่าง ๆ กัน ไ้ระดับคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือคะแนนของเด็กบางคู่ หรือทุกคู่แตกต่างกันจริง ซึ่งเมื่อทดสอบเป็นคู่ ๆ โดยใช้ Studentized q - Statistic แบบ Newman - Keul ปรากฏผลดังตาราง

ตาราง 13 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ

ระดับการให้ความรักและควบคุม		รักน้อย-คุมมาก N = 24	รักน้อย-คุมน้อย N = 33	รักมาก-คุมมาก N = 27	รักมาก-คุมน้อย N = 17
	คะแนนเฉลี่ย	152.8333	162.5151	175.2590	177.4177
รักน้อย-คุมมาก	152.8333	-	9.6816	22.4259*	24.5784*
รักน้อย-คุมน้อย	162.5151	-	-	12.7441*	14.8966*
รักมาก-คุมมาก	175.2592	-	-	-	2.1525
รักมาก-คุมน้อย	177.4117	-	-	-	-

* $p < .05$

$r = 2$

$r = 3$

$r = 4$

q .95 (r, 97)

2.81

3.38

3.71

$\sqrt{MS_w/df}$

q .95 (r, 97)

11.2764

13.3619

14.8860

ผลจากตาราง 13 แสดงว่ากลุ่มที่ได้คะแนนจากมากไปหาน้อยคือ กลุ่มรักมาก-ควบคุม-น้อย กลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก กลุ่มรักน้อย - คุมน้อย และ กลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก ทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวนี้ได้คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งระดับ .05 เพียงบางคู่เท่านั้น กล่าวคือ กลุ่มรักมาก - คุมน้อย และกลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก ได้คะแนนมากกว่ากลุ่มที่เหลือทุกกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มรักมาก - คุมน้อย กับกลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก และกลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก กับกลุ่มรักน้อย - คุมน้อย ได้คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน ซึ่งทำให้ไม่อาจจะตัดสินได้ว่า กลุ่มใดมีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด และกลุ่มใดมีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยที่สุด

ผลการวิจัยนี้ จึงก้ำกึ่งกับสมมุติฐานการวิจัยที่ว่า "เด็กที่ได้รับความรักมาก - คุมน้อย จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด และเด็กที่ได้รับความรักน้อย - ควบคุมมาก จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยที่สุด"

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ โภชนาแบ่งตามระดับของการได้รับความรักและระดับของการถูกควบคุม

Source of Variation	df	SS	MS	F
Between group	3	6975.770	2991.923	8.037**
Error	97	36167.399	372.241	
Total	100	43143.169		

** $p < .01$

F .01 (1,97) 3.93

ผลจากตาราง 14 แสดงว่าเด็กทั้ง 4 กลุ่ม ซึ่งได้รับระดับความรักและความคุมต่าง ๆ กัน ได้รับคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือคะแนนของเด็กบางคู่หรือทุกคู่แตกต่างกันจริง ซึ่งเมื่อทดสอบเป็นคู่ ๆ โดยใช้ Studentized q-statistic แบบ Newman-Keul

ปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 15 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ

ระดับความรักและความคุม		รักน้อย-คุมมาก N = 24	รักน้อย-คุมน้อย N = 33	รักมาก-คุมมาก N = 27	รักมาก-คุมน้อย N = 17
	คะแนนเฉลี่ย	153.9565	160.8181	171.0000	181.2941
รักน้อย-คุมมาก	153.9565	-	6.8596	17.0415*	27.3356*
รักน้อย-คุมน้อย	160.8181		-	10.1819	20.4760*
รักมาก-คุมมาก	171.0000			-	10.2941
รักมาก-คุมน้อย	181.2941				-

* $p < .05$

r = 2

r = 3

r = 4

q .95 (r, 97)

2.31

3.30

3.71

$\sqrt{MS_W / N}$

q .95 (r, 97)

11.1006

13.3523

14.6559

ผลจากการวาง 15 แสดงว่ากลุ่มที่ได้คะแนนความรู้สึกรับนิคชอบจากมากไปหาน้อย ตามลำดับคือ กลุ่มรักมาก - ควบคุมน้อย กลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก กลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย และกลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก ทั้ง 4 กลุ่มดังกล่าวนี้ ได้คะแนนความรู้สึกรับนิคชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงบางคู่เท่านั้น กล่าวคือ กลุ่มรักมาก - ควบคุมน้อย ได้คะแนนมากกว่ากลุ่ม รักน้อย - ควบคุมมาก และกลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก ได้คะแนนมากกว่า กลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน ส่วนกลุ่มรักมาก - ควบคุมน้อย กับกลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก, กลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก กับกลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย และกลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย กับกลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก มีคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบไม่ต่างกัน จึงไม่อาจสรุปได้ว่ากลุ่มใดมีคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบมากที่สุด และกลุ่มใดมีคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบน้อยที่สุด

ผลการวิจัยนี้จึงค้านกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่ได้รับการรักมาก - ควบคุมน้อย จะมีความรู้สึกรับนิคชอบมากที่สุด และเด็กที่ได้รับการรักน้อย - ควบคุมมาก จะมีความรู้สึกรับนิคชอบน้อยที่สุด"

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการพึงผู้อื่นโดยแบ่งตามระดับของการได้รับการความรักในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กหญิง และกลุ่มเด็กชาย

เพศ	กลุ่ม	N	การพึงผู้อื่น		
			$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	รักมาก	43	162.721	26.294	-0.0337
ชาย	รักน้อย	57	162.095	24.458	
หญิง	รักมาก	43	160.950	20.670	-0.5230
หญิง	รักน้อย	34	172.302	29.505	
รวมชายหญิง	รักมาก	91	166.011	27.740	-0.1059
รวมชายหญิง	รักน้อย	91	166.440	26.051	

ผลจากการวาง 16 ปรากฏว่าค่า t เป็นลบหมด และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า เด็กที่ได้รับความรักมากมีแนวโน้มที่จะฟังผู้อื่นน้อยกว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อย แต่ความแตกต่างนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าในกลุ่มเด็กชาย กลุ่มเด็กหญิง หรือกลุ่มรวม ผู้ที่ได้รับความรักมาก มีคะแนนการฟังผู้อื่นไม่แตกต่างจากผู้ ที่ได้รับความรักน้อย

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรัก ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ		N	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ		
			$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	รักมาก	43	177.651	22.219	4.9522***
ชาย	รักน้อย	57	157.077	15.919	
หญิง	รักมาก	43	171.351	17.236	2.0052**
หญิง	รักน้อย	34	160.559	15.832	
รวมชายหญิง	รักมาก	91	174.331	20.273	5.7126***
รวมชายหญิง	รักน้อย	91	158.079	15.950	

**
p .01

p .001

ผลจากการวาง 17 ปรากฏว่า t เป็นบวกหมด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่เป็นเพศชาย และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศหญิง ซึ่งแสดงว่าในกลุ่มเด็กชาย กลุ่มเด็กหญิง หรือกลุ่มรวมนั้น ผู้ที่ได้รับความรักมากได้คะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากกว่าผู้ที่ได้รับความรักน้อยอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 1. ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับนิคชอบ โดยแบ่งตามระดับของการได้รับความรัก ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	กลุ่ม	N	ความรู้สึกรับนิคชอบ		
			$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	รักมาก	43	166.000	21.002	3.5327***
ชาย	รักน้อย	57	152.667	17.611	
หญิง	รักมาก	40	179.625	14.506	2.6395**
หญิง	รักน้อย	34	169.824	17.036	
รวมชายหญิง	รักมาก	91	174.132	20.440	5.0771***
รวมชายหญิง	รักน้อย	91	159.077	19.545	

** $p < .01$

*** $p < .001$

จากตาราง 1. ปรากฏว่าค่า t เป็นบวกหมดและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในกลุ่มรวม(ชายและหญิง) และในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศชาย และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศหญิง ซึ่งหมายความว่าเด็กที่ได้รับความรักมากจะได้คะแนนความรู้สึกรับนิคชอบมากกว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อยอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเด็กชาย เด็กหญิง หรือทั้งสองเพศรวมกัน

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	กลุ่ม	N	การฟังผู้อื่น		
			$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	ควบคุมมาก	44	166.6๗2	26.631	1.0532
ชาย	ควบคุมน้อย	51	161.11๗	24.524	
หญิง	ควบคุมมาก	47	1๗5.4๗9	30.040	4.397๗***
หญิง	ควบคุมน้อย	40	160.90๗	21.966	
รวมชายหญิง	ควบคุมมาก	91	176.396	29.955	3.0560***
รวมชายหญิง	ควบคุมน้อย	91	161.022	23.434	

*** $p < .001$

ผลในตาราง 15 ปรากฏว่า

1. ในกลุ่มเด็กชายหญิง(กลุ่มรวม) และกลุ่มเด็กหญิงโดยเฉพาะ ค่า t เป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0๐1 หมายความว่าเด็กที่ถูก ควบคุมมากมีคะแนนการฟังผู้อื่นมากกว่าเด็กที่ถูกควบคุมน้อย โดยเชื่อมั่นได้ 99.9 เปอร์เซ็นต์

2. ในกลุ่มเด็กชายล้วน ๆ พบว่า ค่า t เป็นบวกและไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า เด็กชายที่ถูกควบคุมมากมีแนวโน้มที่จะมีคะแนนการฟังผู้อื่นมากกว่าเด็กชายที่ถูกควบคุมน้อย แต่ความแตกต่างนั้นไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	กลุ่ม	N	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ		
			X	S.D.	t
ชาย	ควบคุมมาก	44	164.932	21.359	0.5705
ชาย	ควบคุมน้อย	51	162.431	21.235	
หญิง	ควบคุมมาก	47	160.694	18.634	-1.7571*
หญิง	ควบคุมน้อย	40	168.675	19.314	
รวมชายหญิง	ควบคุมมาก	91	162.046	20.009	-0.6047
รวมชายหญิง	ควบคุมน้อย	91	164.912	20.600	

* $p < .05$

จากตาราง 20 ปรากฏว่า

1. ในกลุ่มเด็กชายหญิง (กลุ่มรวม) ค่า t เป็นลบและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเด็กที่ถูกควบคุมมากและเด็กที่ถูกควบคุมน้อยมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน
2. ในกลุ่มเด็กชายล้วน ๆ ค่า t เป็นบวกและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเด็กชายที่ถูกควบคุมมาก และเด็กชายที่ถูกควบคุมน้อย มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน
3. ในกลุ่มเด็กหญิงโดยเฉพาะ ค่า t เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เด็กหญิงที่ถูกควบคุมมากมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยกว่าเด็กหญิงที่ถูกควบคุมน้อย โดยเชื่อมั่นได้ 95 เปอร์เซ็นต์

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ โดยแบ่งตามระดับของการถูกควบคุม ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	กลุ่ม	N	ความรู้สึกรับผิดชอบ		
			$\bar{X}$	S.D.	t
ชาย	ควบคุมมาก	44	158.705	22.499	- 0.0282
ชาย	ควบคุมน้อย	51	158.824	18.011	
หญิง	ควบคุมมาก	47	170.936	19.293	-0.6167
หญิง	ควบคุมน้อย	40	173.300	16.460	
รวมชายหญิง	ควบคุมมาก	91	165.022	21.780	-0.0547
รวมชายหญิง	ควบคุมน้อย	91	165.187	18.776	

จากตาราง 21 ปรากฏว่าค่า t เป็นลบหมด แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเด็กที่ถูกควบคุมมาก และเด็กที่ถูกควบคุมน้อยมีความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือแยกพิจารณาเฉพาะในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศเดียวกันก็ตาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการสัมพันธ์ระหว่าง การพึงผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นการทดสอบสมมติฐานข้อ 2.1 - 2.3 (ตาราง

ตาราง 22 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการฟังดูอ่อนและพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของกลุ่มตัวรวมและที่แยกตามเพศและลำดับการเกิด

เพศ	ลำดับการเกิด	N	ตัวแปร	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
ชาย	คนแรก	34	การฟังดูอ่อน	-0.5509***
	คนรอง	115		-0.3590***
	คนสุดท้อง	30		-0.1091
	รวมชาย	179		-0.3666***
หญิง	คนแรก	32	การฟังดูอ่อน	-0.6277***
	คนรอง	109		-0.1899*
	คนสุดท้อง	19		-0.2449
	รวมหญิง	160		-0.2813***
รวมชายหญิง	คนแรก	66	การฟังดูอ่อน	-0.5463***
	คนรอง	224		-0.2626**
	คนสุดท้อง	49		-0.1512
	รวมชายหญิง	339		-0.3159***

* $r < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

ผลจากการวาง 22 พบว่า ในกลุ่มรวมทั้งหมด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการฟังดูอ่อนกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยก็พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทั้งหมด ยกเว้นในสองกลุ่มย่อยคือ กลุ่มลูกคนรอง กลุ่มลูกหญิงคนรอง ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .05 ตามลำดับ ผลที่ได้จึงกล่าวทั้งหมดทำให้กล่าวได้ว่า เด็กที่มีคะแนนการฟังดูอ่อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะมีคะแนนพฤติกรรมด้าน

ผลจากการวาง 23 ปรากฏว่าในกลุ่มรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างการฟังผู้อื่นและความรู้สึกรับนิโคชอบเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และถึงแม้ว่าจะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อย ก็ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบหมดทุกค่า และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เกือบทั้งหมด ยกเว้นใน 2 กลุ่ม คือกลุ่มลูกชายคนรอง และกลุ่มรวมที่เป็นลูกคนรองที่กำลังประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ผลที่ได้นี้ทำให้กล่าวได้ว่าเด็กที่มีคะแนนการฟังผู้อื่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะมีคะแนนความรู้สึกรับนิโคชอบน้อยลงทุกที ยกเว้นในกลุ่มเดียว คือกลุ่มลูกชายคนสุดท้องที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่นกับความรู้สึกรับนิโคชอบ

สรุปได้ว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า "การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับนิโคชอบ ยกเว้นในกลุ่มย่อยบางกลุ่มที่ค้านกับสมมุติฐานการวิจัย

ตาราง 24 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับนิโคชอบของกลุ่มตัวอย่างรวม และที่แยกตามเพศและลำดับการเกิด

เพศ	ลำดับการเกิด	N	ตัวแปร	ความรู้สึกรับนิโคชอบ
ชาย	คนแรก	34	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ	0.5285***
	คนรอง	115		0.6063***
	คนสุดท้อง	30		0.5253***
	รวม	179		0.5206***
หญิง	คนแรก	32	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ	0.7221***
	คนรอง	100		0.3793***
	คนสุดท้อง	10		0.2151
	รวม	160		0.4527***
รวมชายหญิง	คนแรก	66	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ	0.6500***
	คนรอง	224		0.4020***
	คนสุดท้อง	40		0.3106**
	รวม	330		0.5026***

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

$$* \quad p < .05$$

$$** \quad p < .01$$

$$*** \quad p < .001$$

ตาราง 24 ปรากฏว่าในกลุ่มรวมทั้งหมดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกหาความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยก็ปรากฏว่าค่าสหสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน ยกเว้นใน 2 กลุ่ม ก็คือกลุ่มรวมที่เป็นลูกคนเล็กที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้องที่ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลที่ได้ดังกล่าวนี้นำมาทำให้กล่าวได้ว่า เด็กที่มีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ย่อมจะมีคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบมากขึ้นด้วย ยกเว้นในกลุ่มย่อยกลุ่มเดียวคือกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้องที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำกับความรู้สึกรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า "พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ" ยกเว้นในกลุ่มย่อยบางกลุ่มที่ค้านกับสมมุติฐานการวิจัย

ตาราง 25 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างเพศชาย
ที่แยกตามลำดับการเกิด

เพศ	ลำดับการเกิด	น	ตัวแปร	ฟังผู้อื่น	ความเป็นผู้นำ	รับผิดชอบ	ความรัก	ควบคุม
ชาย	คนแรก	34	ฟังผู้อื่น	-0.5509***	-0.4520***	-0.2508	0.2304	
			ความเป็นผู้นำ	1.0000	0.5985***	0.5572***	-0.0047	
			รับผิดชอบ		1.0000	0.0994	0.0020	
			ความรัก			1.0000	0.0375	
			ควบคุม				1.0000	
ชาย	คนรอง	115	ฟังผู้อื่น	-0.3590***	-0.2586**	0.1002	0.0370	
			ความเป็นผู้นำ	1.0000	0.6063***	0.4041***	0.0751	
			รับผิดชอบ		1.0000	0.4025***	-0.0450	
			ความรัก			1.0000	0.1781*	
			ควบคุม				1.0000	
ชาย	คนสุดท้าย	30	ฟังผู้อื่น	-0.1091	-0.1382	-0.0659	0.6642***	
			ความเป็นผู้นำ	1.0000	0.5253***	0.2731	0.0357	
			รับผิดชอบ		1.0000	0.3828*	-0.0923	
			ความรัก			1.0000	-0.0122	
			ควบคุม				1.0000	
รวมชาย	รวม	179	ฟังผู้อื่น	-0.3666***	-0.3007***	-0.0932	0.1272	
			ความเป็นผู้นำ	1.0000	0.5906***	0.4100***	0.0524	
			รับผิดชอบ		1.0000	0.3114***	0.0346	
			ความรัก			1.0000	0.1221	
			ควบคุม				1.0000	

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

ตาราง 26 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่แยก
ตามวาระการเกิด

เพศ	ลำดับการเกิด	น	ตัวแปร	ฟังก์ชัน	ความเป็นผู้นำ	รับผิดชอบ	ความรัก	ความผูกพัน
หญิง	คนแรก	32	ฟังก์ชัน	1.0000	-0.6277***	-0.5407***	-0.3404*	0.1604
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.7921***	0.4233**	-0.0230
			รับผิดชอบ			1.0000	0.3470*	-0.0923
			ความรัก				1.0000	-0.1839
			ความผูกพัน					1.0000
หญิง	คนรอง	109	ฟังก์ชัน	1.0000	-0.1899*	-0.3207***	0.0679	0.3419***
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.3793***	0.1205	-0.2524**
			รับผิดชอบ			1.0000	0.1837*	-0.0071
			ความรัก				1.0000	0.1519
			ความผูกพัน					1.0000
หญิง	คนสุดท้อง	19	ฟังก์ชัน	1.0000	-0.2449	-0.7558***	-0.5276***	0.5952***
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.2151	0.3499	0.0156
			รับผิดชอบ			1.0000	0.5399***	-0.5673***
			ความรัก				1.0000	-0.1323
			ความผูกพัน					1.0000
หญิง	รวม	160	ฟังก์ชัน	1.0000	-0.2813**	-0.4190***	-0.0977	0.3530***
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.4527***	0.2025*	0.1504
			รับผิดชอบ			1.0000	0.2639**	-0.0911
			ความรัก				1.0000	0.0607
			ความผูกพัน					1.0000

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

ตาราง 27 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างรวมที่แยกตามลำดับการเกิด

เพศ	ลำดับการเกิด	N	ตัวแปร	พึงพอใจ	ความเป็นผู้นำ	รับผิดชอบ	ความรัก	ควบคุม
รวม	คนแรก	66	พึงพอใจ	1.0000	-0.5463***	-0.3500**	-0.2095*	0.2158*
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.6500***	0.4903***	-0.0044
			รับผิดชอบ			1.0000	0.2776*	0.0096
			ความรัก				1.0000	-0.0116
			ควบคุม					1.0000
รวม	คนรอง	224	พึงพอใจ	1.0000	-0.2626**	-0.2049*	-0.0004	0.2038*
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.4520***	0.2733**	-0.0718
			รับผิดชอบ			1.0000	0.3146***	0.0192
			ความรัก				1.0000	0.1745*
			ควบคุม					1.0000
รวม	คนสุดท้าย	49	พึงพอใจ	1.0000	-0.1512	-0.4138***	-0.3182*	0.5715***
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.3186*	0.2880*	0.0451
			รับผิดชอบ			1.0000	0.4215***	-0.3822**
			ความรัก				1.0000	0.0850
			ควบคุม					1.0000
รวม	รวม	339	พึงพอใจ	1.0000	-0.3159***	-0.2701**	-0.0789	0.2458**
			ความเป็นผู้นำ		1.0000	0.5026***	0.3150***	-0.0359
			รับผิดชอบ			1.0000	0.3084***	-0.0250
			ความรัก				1.0000	0.1004
			ควบคุม					1.0000

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับเพศ ลำดับการเกิด กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม

เป็นการทดสอบสมมุติฐานที่ 3.1 - 3.4 (ตาราง 20 - 31)

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก

โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้อง

ลำดับการเกิด	กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
คนแรก	เด็กชาย	34	102.412	16.525	-2.3059*
	เด็กหญิง	32	113.100	19.367	
คนรอง	เด็กชาย	115	107.043	20.674	-1.4435
	เด็กหญิง	109	111.009	20.435	
คนสุดท้อง	เด็กชาย	30	111.233	15.660	0.0406
	เด็กหญิง	19	110.947	22.435	
รวม	เด็กชาย	179	106.866	19.694	-2.4591*
	เด็กหญิง	160	111.430	20.499	

* $p < .05$

ผลจากการวาง 20 ปรากฏว่าในกลุ่มลูกคนแรกและกลุ่มรวมค่า t เป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า เด็กชายได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าเด็กหญิง เว้นแต่ได้ 95 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กชายและเด็กหญิงย่อมได้รับความรักต่างกัน" แต่ในกลุ่มลูกคนรองและลูกคนสุดท้องนั้น ผลปรากฏว่า คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของเด็กชายและเด็กหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งออกจากรูปได้ว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ค้านกับสมมุติฐานในเพียงบางส่วน

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	Source of Variation	df	SS	MS	F
ชาย	Between group	2	1300.32	650.1600	1.7372
	Error	176	67366.77	382.1748	
	Total	178	68667.09		
หญิง	Between group	2	123.17	61.5850	0.1441
	Error	157	67110.54	427.4239	
	Total	159	67233.71		
รวม	Between group	2	143.72	71.8600	0.162
	Error	336	13077.60	410.5404	
	Total	338	13221.32		

ผลจากตาราง 29 ถ้า F ไม่นับนัยสำคัญทางสถิติหมด ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศเดียวกันก็ตาม หมายความว่าในทุก ๆ กลุ่ม เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่แตกต่างกันเลย ผลที่ได้จึงตรงกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย ย่อมได้รับความรักต่างกัน "

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้าย

ลำดับการเกิด	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t
คนแรก	เด็กชาย	34	136.053	31.007	-0.7661
	เด็กหญิง	32	141.600	17.310	
คนรอง	เด็กชาย	115	131.322	26.345	-1.0602*
	เด็กหญิง	109	137.101	25.501	
คนสุดท้าย	เด็กชาย	30	133.967	17.901	0.0503
	เด็กหญิง	19	125.005	33.773	
รวม	เด็กชาย	179	132.016	26.237	-1.3727
	เด็กหญิง	160	136.600	25.643	

* $P < .05$

ผลจากตาราง 30 เมื่อพิจารณาในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรกและกลุ่มลูกคนสุดท้าย ผลปรากฏว่าค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าเด็กชายและเด็กหญิงทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนโต และลูกคนสุดท้ายมีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ต่างกัน ซึ่งค้านกับสมมุติฐานการวิจัยที่ว่า "เด็กหญิงย่อมได้รับการควบคุมมากกว่าเด็กชาย" แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มลูกคนรอง กลับปรากฏว่าค่า t เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า เด็กชายได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยกว่าเด็กหญิงโดยเฉลี่ยนั้นได้ 95 เปอร์เซ็นต์ จึงทำให้อาจกล่าวได้ว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานในเพียงบางส่วน

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	Source of Variation	df	SS	MS	F
ชาย	Between group	2	613.50	421.7500	0.6063
	Error	176	122326.50	695.0369	
	Total	178	123170.00		
หญิง	Between group	2	331.51	155.7556	2.3291
	Error	157	102176.11	650.8032	
	Total	159	105207.62		
รวม	Between group	2	213.90	106.9500	1.5791
	Error	336	227560.00	677.2621	
	Total	338	229673.90		

ผลจากตาราง 31 ค่า F ไม่เป็นัยสำคัญทางสถิติเลย ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศเดียวกันก็ตาม หมายความว่าในทุก ๆ กลุ่ม เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง มีคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่แตกต่างกันเลย ผลที่ได้จึงค้านกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง ย่อมได้รับการควบคุมต่างกัน"

ตอนที่ 4 เกี่ยวกับ เพศ และลำดับการเกิด กับ การพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้ เป็นการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1.1 -

4.6 (ตาราง 32 → 35)

ตาราง 32 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการพึ่งผู้อื่น โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้าย

ลำดับการเกิด	กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
คนแรก	เด็กชาย	34	154.512	21.751	-2.1590*
	เด็กหญิง	32	160.013	27.334	
คนรอง	เด็กชาย	115	166.256	24.350	-2.0520*
	เด็กหญิง	105	173.450	27.585	
คนสุดท้าย	เด็กชาย	30	171.433	24.013	0.1130
	เด็กหญิง	15	170.211	31.998	
รวม	เด็กชาย	179	164.954	21.958	-2.1551**
	เด็กหญิง	160	172.130	29.164	

* $p < .05$

** $p < .01$

ผลการทดสอบความแตกต่างจากตาราง 32 ในกลุ่มเด็กที่เป็นลูกคนแรกและลูกคนรอง ค่า t เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในกลุ่มรวมค่า t เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่าคะแนนการพึ่งผู้อื่นของเด็กชายน้อยกว่าคะแนนการพึ่งผู้อื่นของเด็กหญิง โดยเชื่อมั่นได้ 95 เปอร์เซ็นต์ในกลุ่มที่เป็นลูกคนแรกและคนรอง และเชื่อมั่นได้ 99 เปอร์เซ็นต์ในกลุ่มรวม ผลนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ว่า "เด็กหญิงพึ่งผู้อื่นมากกว่าเด็กชาย" ส่วนในกลุ่มที่เป็นลูกคนสุดท้าย ผลปรากฏว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีคะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่แตกต่างกันจึงอาจจะกล่าวสรุปได้ว่าผลการวิจัยนี้ค้านกับสมมุติฐานในเพียงบางส่วน

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการฟังผู้อื่น โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	Source of Variation	df	SS	MS	F
ชาย	Between group	2	5161.77	2580.8850	4.2272 *
	Error	170	107154.90	610.5397	
	Total	172	112616.75		
หญิง	Between group	2	600.99	300.4950	0.3785
	Error	157	126305.04	664.4950	
	Total	159	126914.43		
รวม	Between group	2	3751.45	1875.2250	2.6366
	Error	336	230971.02	711.2233	
	Total	338	242721.47		

* $p < .05$

F .05(2,338) 3.03

ผลจากตาราง 33 ปรากฏว่าในกลุ่มรวมและกลุ่มเพศหญิงค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าในกลุ่มรวมและกลุ่มเพศหญิงนั้น เด็กที่เป็นลูกคนแรก คนรอง และคนสุดท้าย มีคะแนนการฟังผู้อื่นไม่แตกต่างกันเลย แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มเพศชาย ผลปรากฏว่าค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่าลูกชายคนโต ลูกชายคนกลาง และลูกชายคนสุดท้ายมีคะแนนการฟังผู้อื่นแตกต่างกันโดยเชื่อมั่นได้ 95 เปอร์เซ็นต์

สรุปได้ว่าผลการวิจัยนี้ค้านกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายฟังผู้อื่นมากที่สุด" ยกเว้นในกลุ่มเพศชายที่มีผลสอดคล้องกับสมมุติฐาน ดังนั้นในตาราง 34 จึงเป็นการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามการฟังผู้อื่นของกลุ่มเพศชายที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน โดยใช้ Studentized q-statistic แบบ Newman-Keul ทดสอบความแตกต่างเป็นคู่ ๆ ผลปรากฏดังตาราง 34

ตาราง 34 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการฟังผู้อื่น ของกลุ่มตัวอย่างเพศชาย
ที่มีลำดับการเกิดต่างกัน

ลำดับการเกิด		คนแรก	คนรอง	คนสุดท้าย
	คะแนนเฉลี่ย	154.5110	166.2957	172.1000
คนแรก	154.5110	-	11.3039*	17.1002*
คนรอง	166.2957	-	-	5.8043
คนสุดท้าย	172.1000	-	-	-

* $p < .05$

$r = 2$

$r = 3$

$q .95(r, 176) 2.80$

3.36

$\sqrt{MS_W / n} q .95(r, 176) 10.6657$

12.7909

ผลจากตาราง 34 ปรากฏว่าในกลุ่มเพศชายที่ได้คะแนนการฟังผู้อื่นจากมากไปหาน้อยตามลำดับคือ ลูกชายคนสุดท้าย ลูกชายคนรอง และลูกชายคนแรก ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวนี้ได้รับคะแนนการฟังผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงบางคู่เท่านั้น กล่าวคือ ลูกชายคนแรกได้คะแนนน้อยกว่าลูกชายคนรองและลูกชายคนสุดท้าย แต่ลูกชายคนรองและลูกชายคนสุดท้ายได้รับคะแนนการฟังผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
โดยแบ่งตามเพศ ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่ม
ลูกคนสุดท้าย

ลำดับการเกิด	กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
คนแรก	เด็กชาย	34	165.912	23.339	-0.4955
	เด็กหญิง	32	166.563	20.182	
คนรอง	เด็กชาย	115	164.052	19.734	-0.7658
	เด็กหญิง	109	166.020	13.874	
คนสุดท้าย	เด็กชาย	30	163.467	16.527	1.0737
	เด็กหญิง	19	159.000	12.402	
รวม	เด็กชาย	179	164.317	20.112	-0.6628
	เด็กหญิง	160	165.700	16.678	

ผลจากตาราง 35 ถ้า t ไม่มีนัยสำคัญหมด หมายความว่า ในกลุ่มเด็กที่เป็น
ลูกคนแรก ลูกคนรอง ลูกคนสุดท้าย และกลุ่มรวม เด็กชายและเด็กหญิงมีคะแนนพฤติกรรม
ด้านความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน ผลนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า " เด็กชายและเด็กหญิง
มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน "

ตาราง 36 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ โดยแบ่งตามลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กหญิง

เพศ	Source of Variation	df	SS	MS	F
ชาย	Between group	2	89.22	44.6100	.1088
	Error	176	72195.48	410.2016	
	Total	178	72284.70		
หญิง	Between group	2	1125.59	562.7950	1.6155
	Error	157	54694.73	348.3741	
	Total	159	55820.32		
รวม	Between group	2	840.53	420.2650	1.1140
	Error	336	126753.26	377.2418	
	Total	338	127593.79		

ผลจากตาราง 36 ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเลย ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง หรือในกลุ่มรวมก็ตาม ซึ่งหมายความว่าในทุก ๆ กลุ่ม เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง ลูกคนสุดท้อง มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน ผลที่ได้จึงค้านกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด"

ตาราง 37 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ โดยแบ่งตาม
ลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูก
คนสุดท้าย

ลำดับการเกิด	กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
คนแรก	เด็กชาย	34	161.294	21.723	-3.5031 **
	เด็กหญิง	32	175.531	16.505	
คนรอง	เด็กชาย	115	157.409	20.203	-6.6101 ***
	เด็กหญิง	109	174.312	17.920	
คนสุดท้าย	เด็กชาย	30	150.267	17.924	-2.0230 **
	เด็กหญิง	19	166.360	20.363	
รวม	เด็กชาย	179	156.950	20.469	-7.9392 ***
	เด็กหญิง	160	173.613	18.174	

** $p < .01$

*** $p < .001$

ผลจากตาราง 37 พบว่าในกลุ่มลูกคนรองและกลุ่มรวม กลุ่มลูกคนแรกและกลุ่ม
ลูกคนสุดท้าย ค่า t เป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ
ซึ่งหมายความว่า ในทุกลำดับการเกิด และในกลุ่มรวม เด็กชายมีคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ
น้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กหญิงมีความรู้สึกรับผิด
ชอบมากกว่าเด็กชาย"

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบ โดยแบ่งตาม
ลำดับการเกิด ในกลุ่มรวม กลุ่มเด็กหญิง และกลุ่มเด็กชาย

เพศ	Source of Variation	df	SS	MS	F
รวม	Between group	2	1514.33	757.1650	1.3176
	Error	176	73318.47	416.5822	
	Total	178	74832.80		
หญิง	Between group	2	1165.41	582.7050	1.7702
	Error	157	51600.69	329.1764	
	Total	159	52766.10		
ชาย	Between group	2	4205.11	2102.5550	4.0968**
	Error	336	147014.19	437.5422	
	Total	338	151219.30		

* $P < .01$

$F_{.01}(2,338) = 3.03$

ผลจากตาราง 30 ปรากฏว่า ถ้า F มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มรวม เท่านั้น ซึ่งหมายความว่าโดยส่วนรวมแล้ว เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย มีคะแนนความรับผิดชอบต่างกันโดยเชื่อมั่นได้ 99 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ปรากฏว่าค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ต้องเชื่อว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มเพศเดียวกันแล้ว เด็กที่เป็นลูกคนแรก คนรอง และคนสุดท้ายจะมีคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

จากการที่ค่า F ในกลุ่มรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นำมาทดสอบที่ละคู่ โดยใช้ Studentized q -statistic แบบ Newman-Keuls ปรากฏผลดังตาราง 32

ตาราง 39 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างรวม
ที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน

ลำดับการเกิด		คนสุดท้าย	คนรอง	คนแรก
	คะแนนเฉลี่ย	156.5102	165.6339	168.1970
คนสุดท้าย	156.5102	-	9.1237*	11.6868*
คนรอง	165.6339		-	2.5631
คนแรก	168.1970			-

* $p < .05$

$r = 2$

$r = 3$

$q .95 (r, 336)$

2.77

3.31

$\sqrt{MS_W/n}$

$q .95 (r, 336)$

6.6820

7.2047

ผลจากตาราง 39 ปรากฏว่ากลุ่มที่ได้คะแนนจากมากไปหาน้อยคือกลุ่มลูกคนแรก
คนรอง และคนสุดท้าย ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวนี้ได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงบางคู่เท่านั้น กล่าวคือลูกคนสุดท้าย ได้คะแนนน้อยกว่า
ลูกคนรองและลูกคนแรก แต่ลูกคนรองและลูกคนแรกได้รับคะแนนไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัย
นี้ค้านกับสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรกมีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด"

.....

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่น
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการให้ระดับความรัก และระดับการควบคุมของพ่อแม่ที่มีต่อ
 - 2.1 การฟังผู้อื่น
 - 2.2 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 - 2.3 ความรู้สึกรับผิดชอบ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การฟังผู้อื่น
 - 3.2 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 - 3.3 ความรู้สึกรับผิดชอบ
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของเพศ และลำดับการเกิด ที่มีต่อ
 - 4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
 - 4.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 - 4.3 การฟังผู้อื่น
 - 4.4 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 - 4.5 ความรู้สึกรับผิดชอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 ในเขต 3 อำเภอ ของจังหวัดสมุทรสาคร คือ อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอบ้านแพ้ว จำนวนรวมทั้งสิ้น 339 คน เป็นชาย 179 คน และเป็นหญิง 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

แบบควบคุม ซึ่งผู้วิจัยร่วมกับวารินทร์ ม่วงสุวรรณ(2567) เป็นผู้สร้างขึ้น

2. แบบสอบถามการฟังผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

3. แบบสอบถามวัดพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ของ พรณี เคนก่าแหง(2515)

4. แบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ ของ วรณี รักธรรม(2515)

ซึ่งผู้วิจัยนำมาดัดแปลงเล็กน้อย

✓การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้ F-test ทดสอบผลของการให้ระดับความรักและระดับการควบคุม ที่มีต่อการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

2. ใช้ Studentized q -statistic แบบ Newman - Keul ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ เมื่อ F มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ใช้ t-test ทดสอบผลของการให้ระดับความรักอย่างเดี่ยว และผลของการให้ระดับของการควบคุมอย่างเดี่ยว ที่มีต่อการฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

4. ใช้ product Moment Correlation หาค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

5. ใช้ t-test ทดสอบผลของ เพศ และลำดับการเกิด ที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

สรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุม กับ การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

1.1 เด็กที่ได้รับระดับความรัก และระดับการควบคุมต่าง ๆ กัน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก กลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย กลุ่มรักมาก - ควบคุมน้อย และ กลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก ได้คะแนนการฟังผู้อื่น ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{6.6844}, p < .01$) กล่าวคือ กลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก ได้คะแนนการฟังผู้อื่นมากกว่าทุก ๆ กลุ่ม

กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ และกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ ใต้คะแนนการพึงพอใจไม่ต่างกัน (ดูตาราง 11)

1.2 เด็กที่ได้รับระดับความรัก และระดับการควบคุมต่าง ๆ กัน ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ กลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ และกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ ใต้คะแนนพฤติกรรมรวมด้านความเป็นผู้นำต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 7.8196, p < .01$) กล่าวคือ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ และกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ มีคะแนนพฤติกรรมรวมด้านความเป็นผู้นำมากกว่ากลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ และ กลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ แต่ระหว่างรักมาก - ความภูมิใจ กับกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ และระหว่างกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ กับกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ ใต้คะแนนพฤติกรรมรวมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน (ดูตาราง 13)

1.3 เด็กที่ได้รับระดับความรัก และระดับการควบคุมต่าง ๆ กัน ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ กลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ และกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ ใต้คะแนนความรู้สึกกับผิชอบต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 8.037, p < .01$) กล่าวคือ กลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ ใต้คะแนนมากกว่ากลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ และกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ ส่วนกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ ก็ใต้คะแนนมากกว่ากลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ เช่นเดียวกัน แต่ระหว่างกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ กับกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ ระหว่างกลุ่มรักมาก - ความภูมิใจ กับกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ และระหว่างกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ กับกลุ่มรักน้อย - ความภูมิใจ มีคะแนนความรู้สึกกับผิชอบไม่ต่างกัน (ดูตาราง 15)

1.4 เด็กที่ได้รับความรักมากและเด็กที่ได้รับความรักน้อย มีคะแนนการพึงพอใจไม่ต่างกัน ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง

1.5 เด็กที่ได้รับความรักมากใต้คะแนนพฤติกรรมรวมด้านความเป็นผู้นำมากกว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อยอย่างมีนัยสำคัญ ($t = 5.7128, p < .001$) และถึงแม้จะแยกพิจารณาเฉพาะในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิงก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกัน ($t = 4.9522, p < .001$ $t = 2.8852, p < .01$)

1.6 เด็กที่ได้รับความรักมากได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อย ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ($t = 5.0771, p < .001, t = 3.5327, p < .001, t = 3.5327, p < .001, t = 2.6395, p < .01$)

1.7 เด็กที่ได้รับการควบคุมมากได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นมากกว่าเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มเพศหญิง ($t = 3.8560, p < .001, t = 4.3978, p < .001$) ยกเว้นในกลุ่มเพศชายที่ปรากฏว่าเด็กชายที่ได้รับการควบคุมมาก และเด็กชายที่ได้รับการควบคุมน้อย ได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน

1.8 เด็กที่ได้รับการควบคุมมากและเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อย มีคะแนนพฤติกรรมตามความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน ในกลุ่มย่อยเพศหญิงก็โดยผลทางของเดียวกัน ยกเว้นในกลุ่มเพศชายที่พบว่าเด็กชายที่ได้รับการควบคุมมากมีคะแนนพฤติกรรมตามความเป็นผู้นำน้อยกว่าเด็กชายที่ได้รับการควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.7571, p < .05$)

1.9 เด็กที่ได้รับการควบคุมมากและเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อยได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบไม่ต่างกัน ทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

2.1 การพึ่งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ ($r = -0.3159, p < .001$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยตามเพศ และลำดับการเกิดก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกัน คือความสัมพันธ์ยังคงเป็นลบ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นในกลุ่มย่อยบางกลุ่มคือกลุ่มลูกชายคนสุดท้อง ลูกหญิงคนสุดท้อง และลูกคนสุดท้องที่ผลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งผู้อื่นกับพฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ

2.2 การพึ่งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ ($r = -0.3159, p < .001$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยตามเพศ และลำดับการเกิดก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกัน คือความสัมพันธ์ยังคงเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียว คือกลุ่มลูกชายคนสุดท้องที่ผลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งผู้อื่นกับความรู้สึกรับผิดชอบ

2.3 พฤติกรรมตามความเป็นผู้นำสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ ($r = 0.5026, p < .001$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยตามเพศและลำดับการเกิด ก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกันคือ ความสัมพันธ์ยังคงเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในกลุ่มเดียว คือกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้อง ที่พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามความเป็นผู้นำ กับความรู้สึกรับผิดชอบ

3. เพศ ลำดับการเกิด กับการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุม

3.1 เด็กชายได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.0881, p < .05$) แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิดกลับพบว่า ในกลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้าย เด็กชายและเด็กหญิงได้คะแนนการยอมรับแบบให้ความรักไม่ต่างกัน ส่วนในกลุ่มลูกชายคนแรกพบว่า เด็กชายลูกคนแรกได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าเด็กหญิงลูกคนแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.3059, p < .05$)

3.2 เด็กที่เป็นลูกคนแรก คนรอง และคนสุดท้าย ได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่ต่างกัน และเมื่อแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศเดียวกันก็ได้ผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทั้งในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง เด็กที่เป็นลูกคนแรก คนรอง และคนสุดท้าย ได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่ต่างกัน

3.3 เด็กชายและเด็กหญิงได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ต่างกัน และถึงแม้จะพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิดก็ได้ผลเช่นเดียวกันคือ กลุ่มลูกคนแรก และกลุ่มลูกคนสุดท้าย พบว่าเด็กชายและเด็กหญิงได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ต่างกัน ยกเว้นในกลุ่มลูกคนรอง ที่พบว่าเด็กชายได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.6682, p < .05$)

3.4 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย ได้คะแนนการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ต่างกัน

4. เพศ ลำดับการเกิด กับการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

4.1 เด็กชายได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.4591, p < .01$) และถึงแม้จะพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิดก็ได้ผลเช่นเดียวกัน คือ ลูกชายคนโตได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าลูกหญิงคนโต ($t = -2.1598, p < .05$) และลูกชายคนรองได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าลูกหญิงคนรอง ($t = -2.0520, p < .05$) ยกเว้นในกลุ่มเด็กเล็กคือกลุ่มลูกชายคนสุดท้าย

และกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้ายของพ่อแม่และการพึ่งผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

4.2 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้ายของพ่อแม่และการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน และถึงแม้ว่าจะแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศหญิงก็โดยเฉลี่ยเหมือนกัน แต่ในกลุ่มเพศชายพบว่า เด็กชายที่ลำดับการเกิดต่างกันไค้คะแนนการพึ่งผู้อื่น ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 4.2272, p < .05$) นั่นคือลูกชายคนสุดท้าย และลูกชายคนรองไค้คะแนนการพึ่งผู้อื่นมากกว่า ลูกชายคนแรก แต่ลูกชายคนสุดท้ายและลูกชายคนรองไค้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน

✓ 4.3 เด็กชายและเด็กหญิงไค้คะแนนพฤติกรรมงานความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน ถึงแม้จะพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิด คือกลุ่มลูกคนแรก กลุ่มลูกคนรอง และกลุ่มลูกคนสุดท้าย ก็ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศในงานพฤติกรรมงานความเป็นผู้นำ

④ 4.4 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้ายของพ่อแม่พฤติกรรมงานความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน และถึงแม้จะแยกพิจารณาในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ก็พบว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้ายของพ่อแม่พฤติกรรมงานความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน

4.5 เด็กชายไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -7.9392, p < .001$) และถึงแม้จะพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิด คือ กลุ่มลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้าย ก็โดยเฉลี่ยเหมือนกัน คือในกลุ่มย่อย กลุ่มทั้งกล่าว เด็กชายจะไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทุกกลุ่ม ($t = -3.0031, p < .01, t = -6.6181, p < .001, t = -2.8230, p < .01$)

4.6 เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้ายของพ่อแม่ไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 4.8968, p < .01$) กล่าวคือลูกคนแรกและลูกคนรองไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นมากกว่าลูกคนสุดท้าย ($p < .05$) แต่ลูกคนแรกและลูกคนรองไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นไม่ต่างกัน อนึ่ง เมื่อแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยเฉพาะเพศชายและเพศหญิงปรากฏว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก และลูกคนสุดท้าย ไค้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นไม่ต่างกัน

(ตาราง 3)

✓ อภิปรายผล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling จึงไม่อาจเป็นตัวแทนที่ดีของมวลหมู่ประชากร (Population) ทั้งหมดซึ่งเป็นเด็กในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ ดังนั้นการอภิปรายผลจึงจำกัดเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเท่านั้น

1. ✖ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม กับ การฟังผู้อื่น พฤติกรรม
ด้านความเป็นผู้นำ และ ความรู้สึกรับผิดชอบ

1.1 จากสมมุติฐานข้อที่ 1 "เด็กที่ได้รับความรักมาก-ควบคุมน้อย จะฟังผู้อื่นน้อยที่สุด และเด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก จะฟังผู้อื่นมากที่สุด" ผลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมุติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือผลการวิจัยพบว่า เด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก โค้ชแนะนำการฟังผู้อื่นมากที่สุด ส่วนกลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย และกลุ่มรักน้อย-ควบคุมน้อย โค้ชแนะนำการฟังผู้อื่นไม่ต่างกัน ทำให้ไม่อาจสรุปได้ว่า กลุ่มใดฟังผู้อื่นน้อยที่สุด

ผลการวิจัยดังกล่าว เป็นการพิจารณาความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กพร้อม ๆ กันทั้ง 2 ประเภท ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การฟังผู้อื่น การที่การอบรมเลี้ยงดูเด็กสองอย่างถูกศึกษาควบคู่กัน เพราะพฤติกรรมใด ๆ ของบุคคลย่อมจะมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ส่งผลรวมกันมากกว่าปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยเฉพาะ ผลที่ว่า "เด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก จะฟังผู้อื่นน้อยที่สุด" สอดคล้องกับสมมุติฐาน และสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านักจิตวิทยาในต่างประเทศที่พบว่า การให้ความรักของแม่สัมพันธ์ทางลบกับการฟังผู้อื่น (Siegelman, 1966, Smith, 1958, อ้างจาก Maccoby and Masters, 1970: 139-144) หมายความว่า เด็กที่ได้รับความรักน้อยจะฟังผู้อื่นมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าการควบคุมสัมพันธ์ทางบวกกับการฟังผู้อื่น (Smith, 1958, Kagan

and Ross, 1962 อ้างจาก Maccoby and Masters, 1970: 139-144) ซึ่งหมายความว่าเด็กที่ได้รับการควบคุมมากจะฟังผู้อื่นมาก เมื่อประมวลผลการวิจัยนี้เข้าด้วยกัน จึงน่าจะพบว่าเด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก ฟังผู้อื่นมากที่สุดและก็ได้ผลตามนี้

อย่างไรก็ตาม เพื่อพิจารณาถึงผลด้านใหญ่ ๆ ของการให้ความรัก หรือการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจะส่งผลต่อการพึงพื่อน้อย่างไรบ้าง พบว่าเด็กที่ได้รับความรักมาก และเด็กที่ได้รับความรักน้อยมีการพึงพื่อนไม่ต่างกัน ส่วนเด็กที่ถูกควบคุมมากมีการพึงพื่อนมากกว่าเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อย ($t = -3.6560, p < .001$) ผลที่ได้จึงสนับสนุนผลการวิจัยข้างต้นบางส่วน

ถึงแม้ผลการวิจัยที่พบว่า ในกลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย และกลุ่มรักน้อย-ควบคุมน้อย โคเคแนผลการพึงพื่อนไม่ต่างกัน จะไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "เด็กที่ได้รับความรักมาก-ควบคุมน้อย จะพึงพื่อนน้อยที่สุด" แต่มีแนวโน้มว่า เด็กที่ได้รับความรักมาก-ควบคุมน้อย จะพึงพื่อนน้อยกว่า กลุ่มอื่น ๆ ทั้งหมด (ตาราง 1.1) ผลการวิจัยนี้จึงพอสรุปได้ว่า ถ้าผลที่ละด้านของการอบรมเลี้ยงดู การควบคุมมีผลต่อการพึงพื่อนของเด็ก แต่การให้ความรักและการควบคุมพร้อมกัน การให้ความรักน้อยและควบคุมมากจะเกิดผลเสียมากที่สุด คือทำให้เด็กพึงพื่อนมาก กลับกับความเชื่อทั่วไปที่ว่า การรักมากลูกจะพึงพื่อนมาก และถ้าควบคุมมากจะดีกว่าปล่อย ทั้งนี้เพราะการให้ความรักตามนิยามปฏิบัติการที่ให้อิสระ ช่วยให้เด็กมีหลักประกันความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนการควบคุมน้อยก็มีผลให้เด็กขึ้นกับตัวเองมากขึ้น

1.2 ตามสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กที่ได้รับความรักมาก-ควบคุมน้อย จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด และเด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก จะมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยที่สุด" ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย และกลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก มีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากกว่ากลุ่ม รักน้อย-ควบคุมมาก และมากกว่ากลุ่มรักน้อย-ควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย กับ กลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก และ กลุ่มรักน้อย-ควบคุมน้อย กับ กลุ่มรักน้อย-ควบคุมมาก ทั้งสองคู่ดังกล่าวนี้โคเคแนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน

ผลการวิจัยนี้อาจจะสรุปได้ว่า กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย และกลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก มีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด ส่วนกลุ่มรักน้อย-ควบคุมน้อย กับ กลุ่มรักน้อย-ควบคุมมาก มีคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยที่สุด แสดงแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับ

สมมุติฐานเพียงบางส่วน แต่ชี้ชัดว่าความรักมีอิทธิพลต่อความเป็นผู้นำมากกว่าการควบคุม
ทั้งนี้ต่างกันกับการฟังดูอย่างน่าสนใจ ทั้งนี้อาจจะนำผลจากตาราง 27 ซึ่งพบว่าการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ แต่ไม่พบความ
 สัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ผลดังกล่าวนี้
 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วินิจ เกตขำ (2515) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบ
 ให้ความรักสัมพันธ์ทางตรงกับลักษณะความเป็นผู้นำ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม
 เลี้ยงดูแบบลงโทษ กับ ลักษณะความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในทาง
 ประเทก ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นที่ถูกเลี้ยงดูมาแบบประชาธิปไตย จะพัฒนาแบบแผนของการปรับ
 ตัว ซึ่งจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในบทบาทของการเป็นผู้นำ (Hurlock, 1957
 192-4) ผลการวิจัยยังกล่าวถึงช่วยชี้ให้เห็นชัดว่า - การให้ความรักของแม่มีอิทธิพลต่อ
 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากกว่าการควบคุม

1.3 ตามสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่ได้รับความรักมาก-ควบคุมน้อย จะมีความ
 รู้สึกับผิดชอบมากที่สุด และเด็กที่ได้รับความรักน้อย-ควบคุมมาก จะมีความรู้สึกับผิดชอบน้อย
 ที่สุด" ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย ใคจะแน่มากกว่ากลุ่มรักน้อย-ควบคุม
 น้อย และมากกว่ากลุ่มรักน้อย-ควบคุมมาก อย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก
 ใคจะแน่มากกว่ากลุ่มรักน้อย-ควบคุมมาก อย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนกลุ่มรักมาก-ควบคุม
 น้อย กับ กลุ่มรักมาก-ควบคุมมาก มีคะแนนความรู้สึกับผิดชอบไม่ต่างกัน และในกลุ่มที่เหลือ
 อีกสองกลุ่มก็พบว่ามีคะแนนความรู้สึกับผิดชอบไม่ต่างกันเช่นกัน

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มรักมาก-ควบคุมน้อย กับ กลุ่มรักมาก-ควบคุม
มาก ใคจะแนความรู้สึกับผิดชอบพอ ๆ กัน และมีคะแนนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทุกกลุ่ม
ส่วนกลุ่มที่เหลือ มีคะแนนความรู้สึกับผิดชอบไม่ต่างกัน ซึ่งทำให้ไมอาจตัดสินได้ว่ากลุ่มใด
 มีความรู้สึกับผิดชอบมากที่สุด และกลุ่มใดมีความรู้สึกับผิดชอบน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม
 ผลการวิจัยนี้มีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับสมมุติฐาน และชี้ให้เห็นชัดว่าความรักมีอิทธิพลต่อความ
 รู้สึกับผิดชอบมากกว่าการควบคุม เหตุผลที่เป็นดังนี้อาจจะนำผลใน ตารางที่ 27 มา - ินายได้

ว่าเป็นเพราะผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมกับความรู้สึกรับผิดชอบ

2. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ

2.1 จากสมมุติฐานข้อ 1 ที่ว่า "การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ" ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานดังกล่าว ($r = -0.2701$, $p < .01$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย ๆ ตามเพศ และลำดับการเกิดก็ยังคงได้ผลเช่นกัน คือความสัมพันธ์ยังคงเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในกลุ่มย่อย 3 กลุ่มคือ กลุ่มลูกชายคนสุดท้อง ลูกหญิงคนสุดท้อง และลูกคนสุดท้องที่ผลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ระหว่างการฟังผู้อื่นกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ผลที่ได้เช่นนี้อาจนำเอาความรู้จากเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการฟังผู้อื่นในบทที่ 1 มาอธิบายได้ว่า เนื่องจากการฟังผู้อื่นเป็นภาวะที่บุคคลพยายามแสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในทางต่าง ๆ แม้แต่ในด้านการตัดสินใจ เป็นผลให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ และไม่กล้าแสดงออก ส่วนลักษณะของผู้นำคือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะแสดงตัว มีความสามารถในทางต่าง ๆ เช่น ด้านสติปัญญา การปรับตัว การตัดสินใจ (Stogdill, 1969 : 91 - 133, Gibb, 1969 : 116 - 226) ลักษณะการฟังผู้อื่นและลักษณะของผู้นำดังกล่าวนี้มีลักษณะที่เกือบจะตรงกันข้าม ดังนั้นถ้าใครมีลักษณะอย่างหนึ่งมาก ลักษณะอีกอย่างหนึ่ง น้อย หรือถ้ามีลักษณะอย่างหนึ่งน้อย อีกอย่างหนึ่งต้องมาก กระนั้น การฟังผู้อื่นกับคะแนนพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำจึงมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงในทางลบดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เมื่อหันมาพิจารณาเฉพาะในกลุ่มย่อย 3 กลุ่มคือ กลุ่มลูกคนสุดท้อง กลุ่มลูกชายคนสุดท้อง และ กลุ่มลูกหญิงคนสุดท้อง พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่นและพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทางลบ (ตาราง 22) ผลที่ได้จึงต่างกันกับสมมุติฐานโดยสิ้นเชิง แล้วอาจจากไม่

อื่น สาเหตุที่ทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่นกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำในกลุ่มลูกคนสุดท้ายจะเป็นเพราะเกิดจาก

1. จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่าจำนวนของเด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือแยกเพศก็ตาม พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่เป็นลูกคนสุดท้ายได้

2. อาจจะเนื่องมาจากว่า เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับกลุ่มอื่น ๆ เพราะในสังคมไทย เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายมักไม่ต้องการทำให้เป็นที่พึ่งของใคร มีแต่ได้รับความเอาใจใส่จากคนอื่นในครอบครัว แต่ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะมีลักษณะของผู้นำบางอย่าง เช่น การแสดงก้าว แผ่อยู่มากก็ได้ ดังที่ กาญจนา ควรสุภา (2515) พบว่าเด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายแสดงตัวมากที่สุด หรืออาจจะมีลักษณะของผู้นำอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ การปรับตัวน้อยก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ในกลุ่มลูกคนสุดท้าย จึงไม่จำเป็นที่ว่าการฟังผู้อื่นและพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2 จากสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า "การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ" ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานดังกล่าว ($r = -0.2701, p < .01$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยตามเพศและลำดับการเกิดก็ยังคงได้ผลเช่นเดิม คือความสัมพันธ์ยังคงเป็นลบและมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มลูกชายคนสุดท้ายที่ผลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการฟังผู้อื่นกับความรู้สึกรับผิดชอบ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เป็นเพราะผู้ที่ฟังผู้อื่นน้อยก็อาจจะต้องรับผิดชอบมาก นอกจากนั้น ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของผู้นำ ดังที่ บาร์ช (Baruch, 1949 : 4 - 5) พบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในเมื่อการฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ แต่ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คนที่คอยแต่จะฟังคนอื่นจะต้องขาดความรู้สึกรับผิดชอบ นั่นก็คือการฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ ผลที่ได้เช่นนี้จึงเป็นเครื่องสนับสนุนสมมุติฐานข้อ 2.1

ได้เป็นอย่างดี

แต่มีกลุ่มย่อยอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มลูกชายคนสุดท้อง ซึ่งพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งตัวเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ (ตาราง 23) ผลเช่นนี้สอดคล้องผลการค้นพบในข้อ 1.1 ที่ว่าการพึ่งผู้อื่นไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำในกลุ่มลูกชายคนสุดท้อง จึงสรุปได้ว่า การพึ่งผู้อื่นไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นผู้นำในกลุ่มลูกชายคนสุดท้อง แต่พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะที่รวมกันอยู่ในกลุ่มลูกชายคนสุดท้อง เพราะพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงในกลุ่มลูกชายคนสุดท้อง ($r = 0.5253, p < .001$, ตาราง 24) แสดงว่าลูกชายคนสุดท้องที่เป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบสูงนั้น อาจจะเป็นคนพึ่งผู้อื่นมากก็ได้ น้อยก็ได้ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบสูงจะต้องพึ่งผู้อื่นน้อยอย่างเดียว เป็นผลวิจัยที่สะท้อนให้เห็นการอบรมเลี้ยงดูลูกคนสุดท้ายที่ไม่เน้นเรื่องการพึ่งตนเอง

2.2 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ" ผลการวิจัยพบว่าได้ผลสอดคล้องกับสมมุติฐานดังกล่าว ($r = 0.5026, p < .001$) และถึงแม้จะแยกหาความสัมพันธ์เป็นกลุ่มย่อยตามเพศและลำดับการเกิด ก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกัน คือความสัมพันธ์ยังคงเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับ .01 ยกเว้นในกลุ่มเดียวคือกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้ายที่พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำกับความรู้สึกรับผิดชอบ

ผลการวิจัยดังกล่าวที่พบว่า พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบนั้น เป็นการสนับสนุนผลการวิจัยของนักจิตวิทยาหลายท่านได้อย่างดี เพราะจากเอกสารการวิจัยพบว่า ผู้นำต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ (Baruch, 1949:4-5) นั่นคือบุคคลใดที่มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำมากก็必将มีความรู้สึกรับผิดชอบมาก บุคคลใดมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำน้อยก็ย่อมมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย เพราะลักษณะทั้งสองประการนี้จะอยู่ร่วมกันเสมอ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากข้อมูลในการวิจัยนี้ นอกเหนือไปจากนี้ ผลการวิจัยยังช่วยสนับสนุนผลการค้นพบในข้อ 2.1-2.2 ด้วย กล่าวคือ เนื่องจากการพึ่งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และการพึ่งผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบ

กับความรูู้สึกรับนิคชอบเช่นกัน ดังนั้น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำจึงควรสัมพันธ์ทางบวกกับความรูู้สึกรับนิคชอบด้วย

อนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรูู้สึกรับนิคชอบนั้น ในกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้ายของนั้น อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อยเกินไป จนกว่าจะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ ($N = 19$) หรืออาจจะอาจผลจากข้อ 2.1 ได้ว่า โดยเหตุที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการพื้ญ่อกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำในกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้าย จึงมีการเป็นไปได้ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ กับความรูู้สึกรับนิคชอบในกลุ่มลูกหญิงคนสุดท้ายของด้วย เพราะผลปรากฏว่าการพื้ญ่อกสัมพันธ์ทางลบอย่างสูง กับความรูู้สึกรับนิคชอบในเด็กหญิงคนสุดท้าย ($r = -0.758$)

3. เกี่ยวกับ เพศ ลำดับการเกิด กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

3.1 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กชายและเด็กหญิงได้รับความรักต่างกัน" ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -2.0881, p < .05$) แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิด กลับพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงได้รับความรักไม่ต่างกันในกลุ่มลูกคนรองและลูกคนสุดท้าย นอกจากนี้ เด็กชายได้รับความรักน้อยกว่าเด็กหญิงในกลุ่มลูกคนแรกด้วย

ผลการวิจัยโดยส่วนรวม กล่าวได้ว่าสอดคล้องกับสมมุติฐาน และสอดคล้องกับผลการค้นคว้าของ ทองหอ วิภาวิน (2516) ที่พบว่าเด็กชายไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นน้อยกว่าเด็กหญิง ($p < .01$) และพบว่า เด็กชายจีนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความอบอุ่นน้อยกว่าเด็กหญิงจีน ($p < .05$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ด้วย ที่พบว่า เด็กชายได้รับความรักน้อยกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

เป็นนักเรียนระดับ ป.ศ.ต้น การที่ผู้วิจัยพบว่าเด็กชายได้รัความรักน้อยกว่าเด็กหญิงนั้น อาจจะ เป็นเพราะว่าแบบสอบถามฉบับนี้ เป็นการถามการรับรู้ของลูกต่อการปฏิบัติของแม่ ลูกอาจจะตีความหมายของการแสดงออกของแม่ผิด ๆ ไปก็ได้ เพราะแม่ย่อมไม่กล้าทำอะไรรุนแรงกับเด็กหญิง และเด็กหญิงจะใกล้ชิดกับแม่มากกว่าเด็กชาย จึงทำให้เด็กชายมีความรู้สึกว่แม่ให้ความรักน้อย

3.2 จากสมมุติฐานที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง ได้รับความรักก่ากัน" ผลการวิจัยปรากฏว่าก่ากับสมมุติฐานโดยสิ้นเชิง เพราะพบว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง ได้รับความรักไม่ต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวมหรือกลุ่มย่อยที่แยกตามเพศก็ตาม (ตาราง 25) ทั้งนี้ อาจจะ เป็นเพราะพ่อแม่ไทยคำนึงถึงตัวเด็กมากกว่าลำดับการเกิดของเด็กก็ได้ นั่นก็พ่อแม่ล้วนให้ ให้ความรักกับลูกทุกคนในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และนอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะ ผู้วิจัยไปได้แยกลูกคนเคียวออกจากลูกคนโต ซึ่งมีบุคลิกภาพที่ต่างกันก็เป็นได้

3.3 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กชายได้คะแนนการควบคุมน้อยกว่าเด็กหญิง" ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กชายและเด็กหญิงได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ต่างกัน และถึงแม้จะพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิดก็ได้ผลเช่นเดียวกัน ยกเว้นในกลุ่ม ลูกคนรองเท่านั้นที่ปรากฏว่าเด็กชายได้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยกว่าเด็กหญิง ($t = -1.6602, p < .05$)

ผลการวิจัยโดยส่วนรวม กล่าวได้ว่าเด็กชายและเด็กหญิงได้รับการควบคุม ไม่ต่างกัน จึงทำให้ก่ากับสมมุติฐานในการวิจัย แต่สอดคล้องกับผลการก่ากว่าของ ทองหล่อ วาริน (2516) ที่พบว่า เด็กหญิงและเด็กชายที่มาจากรอบครัวไทย ได้รับความ เข้มงวดไม่ต่างกัน และเด็กหญิงและเด็กชายที่มาจากรอบครัวจีน ได้รับความ เข้มงวด ไม่ต่างกันเช่นกัน แต่ก่ากับผลของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ที่พบว่าเด็กหญิง ถูกควบคุมมากกว่าเด็กชาย ที่ผู้วิจัยพบในครั้งนี้น่าจะอธิบายได้ว่า เป็นเพราะโดยส่วนรวม แล้วในสังคมไทย (เ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบท) พ่อแม่มักจะชอบใช้วิธีการควบคุม เข้มงวด เป็นหลักในการปกครอง (ไชยยร์ เกรือแก้ว, 2546) โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเพศ หรือลำดับการเกิด ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายก็ตาม หรือเด็กที่มีลำดับการเกิด

ต่าง ๆ กัน จึงได้รับระบอบของการควบคุมพอ ๆ กัน แต่การที่ผลการวิจัยค้านกับของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ รวมเด็กใน กรุงเทพมหานคร แต่ในการศึกษครั้งนี้กระทำกับเด็กต่างจังหวัดเท่านั้น

3.4 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนกลาง และลูกคนสุดท้อง ได้รับการควบคุมต่างกัน" ผลการวิจัยพบว่าค้านกับสมมุติฐานโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือในกลุ่มย่อยที่แยกตามเพศก็ตาม (ตาราง 31) แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517) ที่พบว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และคนสุดท้อง ได้รับการควบคุมไม่ต่างกัน เหตุผลที่พบเช่นนี้อธิบายได้ด้วยเหตุผลตามข้อ 3.3

4. เกี่ยวกับ เพศ ลำดับการเกิด กับการพึ่งผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและ ความรู้สึกรับผิดชอบ

4.1 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "~~เด็กชายพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าเด็กหญิง~~" ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าเด็กหญิง ($t = -2.4591, p < .01$) และถึงแม้จะแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่แยกตามลำดับการเกิดก็ได้ผลเช่นเดียวกัน ยกเว้นในกลุ่มเดียวคือ กลุ่มลูกคนสุดท้องที่พบว่า เด็กชายลูกคนสุดท้องและลูกหญิงลูกคนสุดท้องได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน (ตาราง 32)

ผลการวิจัยนี้ เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้วสอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัย และสอดคล้องกับผลการศึกษานักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน เช่น แมกแคนเลส (McCandless, 1967 : 434) คาแกนและมอส (Kagan and Moss, 1960 : 577 - 581) ที่พบว่า พฤติกรรมการพึ่งผู้อื่นจะมีอยู่ในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า ในสังคมหลาย ๆ แห่ง รวมทั้งสังคมไทยมักจะคอยฝึกอบรมสั่งสอนผู้หญิงให้เป็นแม่บ้านแม่เรือน สุภาพเรียบร้อย และยึดมั่นในประเพณี เด็กหญิงส่วนมากจึงไม่ห่วยเป็นตัวของตัวเอง มักจะต้องทำสิ่งต่าง ๆ ไปโดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่และคนอื่น ๆ เสมอ การประพฤตินี้คิดแบบแผนและกระทำตัว อีสาระมักจะได้รับการนิทาจากสังคมว่า "ทำตัวไม่เหมาะสมกับเป็นกุลสตรี" ส่วนเด็กผู้ชายนั้น ตรงกันข้าม แม้ว่าเด็กชายจะได้รับการควบคุมพอ ๆ กับเด็กหญิง แต่สังคมและพ่อแม่ก็ไม่มุ่งหวังให้เด็กชายเรียบร้อย อ่อนหวาน หรือยึดมั่นในประเพณีเท่ากับเด็กหญิง ทำให้เด็กชาย ความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเด็กหญิง นอกจากนี้สังคมยอมรับการพึ่งพาคนอื่นของเด็กหญิง

แต่ไม่ยอมรับการพึ่งพาของเด็กชาย โดยเหตุผลดังกล่าวทั้งหมดจึงทำให้เด็กชายพึ่งพาคน
อื่นน้อยกว่าเด็กหญิง ส่วนการที่ลูกชายสุดท้องและลูกหญิงสุดท้องพึ่งผู้อื่น ๆ พอ ๆ กันนั้น
อาจจะเป็นเพราะพ่อแม่เห็นว่า เป็นลูกคนเล็กของครอบครัว จึงมักคอยทำอะไรให้ ทำให้ขาด
ความรับผิดชอบ (ตามผลการวิจัยข้อที่ 4.5) มีผลทำให้เด็กชายและเด็กหญิงที่เป็นลูกคน
สุดท้องพึ่งผู้อื่นพอ ๆ กัน

4.2 จากสมมติฐานข้อที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนสุดท้องพึ่งผู้อื่นมากที่สุด" ผลการ
วิจัยพบว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้องได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน
และถึงแม้จะแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยที่เป็นเพศเดียวกันก็ได้ผลเช่นเดียวกัน ยกเว้นในกลุ่ม
เพศชายที่พบว่า เด็กชายที่เป็นลูกคนแรกพึ่งผู้อื่นน้อยที่สุด ($p < .05$) แต่ลูกชายคนรอง
และลูกชายคนสุดท้องได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน

ผลการวิจัยโดยส่วนรวมกล่าวได้ว่าค้านกับสมมติฐานในการวิจัย ผลดังกล่าว
อาจอธิบายได้ว่า

1. เมื่อพิจารณาในกลุ่มเด็กชาย พบว่า เด็กชายที่เป็นลูกคนแรกพึ่งผู้อื่น
น้อยที่สุด ผลที่ได้นี้จึงสอดคล้องกับหลักที่ว่า ลูกคนแรกพึ่งผู้อื่นน้อยกว่าลูกคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้อง
กับทฤษฎีของแอดเลอร์ (ประมวล ดิศจินสัน, 2511: 39-41) ที่ว่าลูกคนแรกมักจะ
เป็นคนเอาจริงเอาจังกับชีวิต รู้จักรับผิดชอบ เป็นผู้นำ และสอดคล้องกับการศึกษาของ
แองเกอร์ (Angers, 1963) ที่พบว่าลูกคนแรกมีวุฒิภาวะและพึ่งตัวเองได้มาก

2. เมื่อพิจารณาในกลุ่มเด็กหญิง พบว่า เด็กหญิงลูกคนแรก คนรอง และ
คนสุดท้องได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเด็กหญิงส่วนใหญ่มักได้รับการ
สั่งสอนอบรมให้มีความรู้สึกรับผิดชอบเรียบร้อย ยึดมั่นในประเพณี โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็น
ลูกคนที่เท่าใดของครอบครัว จึงทำให้เด็กหญิงที่มีลำดับการเกิดต่างกัน พึ่งผู้อื่นไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อพิจารณาในกลุ่มรวม พบว่า เด็กที่เป็นลูกคนแรก คนรอง และ
คนสุดท้องได้คะแนนการพึ่งผู้อื่นไม่ต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า เมื่อรวมกลุ่มแล้ว
ปริมาณของเด็กหญิงจะเข้าไปรวมอยู่ด้วยทุกกลุ่ม และมีผลทำให้ไม่พบความแตกต่างระหว่าง
ลำดับของการเกิดต่อการพึ่งผู้อื่นได้

4.3 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กชายและเด็กหญิงมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน" ผลการวิจัยปรากฏว่าเป็นไปตามสมมุติฐาน คือ เด็กชายและเด็กหญิงมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือกลุ่มย่อยที่มีลำดับการเกิดเดียวกันก็ตาม ผลที่ได้เจอนี้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำในประเทศไทย เช่น จุมพล พูลภัทรชีวิน (2515) สุจินต์ ปริชามารถ (2515) วินิจ เกตขำ (2515) ทั้งหมดนี้พบว่าเด็กชายและเด็กหญิงในระดับ ม.๓ มีลักษณะผู้นำไม่แตกต่างกัน และแม้แต่การศึกษาในระดับชั้นประถมต้นก็ได้ผลเช่นเดียวกัน เช่น ผลการศึกษาของสิทธิโชค วรานุสันติกูล (2515) ศึกษาพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงในระดับ ป.7 มีลักษณะผู้นำไม่แตกต่างกันด้วย ผลการวิจัยนี้จึงน่าจะอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเด็กไทยส่วนใหญ่มีบุคลิกลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพราะส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายก็มักจะถูกเลี้ยงดูแบบควบคุม เด็กไทยโดยส่วนรวม ๆ จึงไม่ค่อยกล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน หรืออาจจะคิดได้อีกแง่หนึ่งที่ว่า เป็นเพราะสังคมในปัจจุบันเปิดโอกาสให้เด็กหญิงมีโอกาสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เกือบเท่าเด็กชาย แม้แต่กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เด็กหญิงก็มีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าเด็กชาย โดยเหตุนี้จึงทำให้พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของเด็กชายและเด็กหญิงไม่ต่างกัน

4.4 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำต่างกัน" ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่เป็นลูกคนแรก ลูกคนรอง และลูกคนสุดท้อง มีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะพิจารณาในกลุ่มรวม หรือกลุ่มย่อยที่แยกตามเพศก็ตาม ผลการวิจัยนี้จึงค้านกับสมมุติฐานการวิจัยโดยสิ้นเชิง ที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายโดยใช้เหตุผลข้อ 4.2 ว่า เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่ต่างกัน เมื่อนำมารวมกลุ่มกันแล้วจัดกลุ่มใหม่ตามลำดับการเกิด ก็น่าจะได้ผลเช่นเดิมคือพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของเด็กที่มีลำดับการเกิดต่างกันไม่แตกต่างกัน

❖ 4.5 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กชายได้คะแนนความรู้สึกับผิดชอบน้อยกว่าเด็กหญิง" ผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับสมมุติฐาน ($t = -7.9392, p < .001$) และถึงแม้จะแยกพิจารณา

ในกลุ่มย่อย ที่มีลำดับการเกิดเดียวกัน ก็ยังคงได้ผลเช่นเดียวกัน (ตาราง 37) ผลที่ได้จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของบรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner , อ้างจาก Smart , 1967: 536) ที่พบว่าเด็กหญิงมีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา กวรสุภา (2516) ที่พบว่าเด็กหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบ (Conscience) มากกว่าเด็กชาย ($P < .05$) และจากการศึกษาของ วรณี รักธรรม (2515) ก็ได้ผลเช่นเดียวกันว่า เด็กหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าเด็กชาย ($p < .01$) ผลการวิจัยจึงมีความเห็นที่สอดคล้องต่อกัน และสอดคล้องกับหลักของสังคมเกือบจะทุกแห่งด้วย เพราะสังคมย่อมมุ่งหวังให้เด็กหญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือน รับผิดชอบกิจการงานภายในบ้าน มีความประพฤติดีเป็นกุลสตรี ส่วนเด็กชายนั้นแม้จะถูกฝึกอบรมเช่นกัน แต่ความมุ่งหวังของสังคมและพ่อแม่ไม่มากเท่ากับเด็กหญิง จึงน่าจะ ทำให้เด็กชายมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กหญิง

4.6 จากสมมุติฐานข้อที่ว่า "เด็กที่เป็นลูกคนแรก มีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด" ผลการวิจัยปรากฏว่า ลูกคนแรก และลูกคนรองได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบมากกว่าลูกคนสุดท้าย ($p < .05$) / แต่ลูกคนแรกและลูกคนรองได้คะแนนความรู้สึกรับผิดชอบไม่ต่างกัน แต่เมื่อแยกพิจารณาในกลุ่มย่อยเฉพาะเพศชายและเพศหญิงปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างลำดับการเกิดในถ้านความรู้สึกรับผิดชอบ (ตาราง 38)

ผลการวิจัยนี้จึงไม่อาจสรุปได้ว่า กลุ่มใดมีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด แต่มีแนวโน้มที่ว่าเด็กลูกคนแรกจะมีความรับผิดชอบมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตามไม่อาจจะยอมรับสมมุติฐานในการวิจัยได้ ทราบแต่เพียงว่าลูกคนแรกและลูกคนรองมีความรู้สึกรับผิดชอบพอ ๆ กัน และมีความรับผิดชอบมากกว่าลูกคนสุดท้ายเท่านั้น อธิบายได้ว่าเด็กที่ มีน้องมักกระสับกระส่ายและความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติต่อตนเองและพ่อแม่ ก็มุ่งหวังเช่นนั้นด้วย ดังนั้นเด็กที่เป็นลูกคนแรกและลูกคนรองจึงมีความรู้สึกรับผิดชอบมากที่สุด ส่วนเด็กที่เป็นลูกคนสุดท้ายมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยที่สุด แต่เมื่อแยกตามเพศพบว่าลำดับการเกิดต่างกัน มีความรับผิดชอบไม่ต่างกัน ทำให้คิดว่าในกลุ่มเพศเดียวกัน ลำดับการเกิดจะไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกรับผิดชอบก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามก็ควรมีการวิจัยซ้ำ เพื่อผลที่แน่นอน

เพราะการก่อกำเนิดนี้ยังอาจมีข้อบกพร่องอยู่ก็เป็นได้

ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบสอบถาม
การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบสอบถาม
การฟังผู้อื่น และ แบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ

1. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า
 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 ($r = 0.3150, P < .001$) และสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรับผิดชอบ
 ($r = 0.3064, p < .001$) จากคำกล่าวของเฮิร์ลล็อก (Hurlock, 1967:192-4)
 ที่ว่าเด็กที่พ่อแม่ให้การยอมรับนั้นจะมีลักษณะเป็นผู้นำ และผู้นำเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
 (Baruch, 1949: 4 - 5) ดังนั้นจึงน่าจะแปลความว่าแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
 แบบให้ความรักมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า
 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมสัมพันธ์ทางบวกกับการฟังผู้อื่น ($r = 0.2458, p < .01$)
 จากการศึกษาของนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า การควบคุมสัมพันธ์ทางบวกกับการฟังผู้อื่น
 (Smith, 1950, Kagan and Moss, 1962, อ้างจาก Maccoby and Masters, 1970 : 139 - 144)
 ดังนั้นจึงเชื่อว่าแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีค่าความ
 เที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

3. แบบสอบถามการฟังผู้อื่น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

3.1 การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 ($r = 0.2458, p < .01$)

3.2 การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 ($r = 0.3159, p < .001$)

3.3 การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบ
 ($r = -0.2701, p < .001$)

เนื่องจากการฟังผู้อื่นมีผู้พบว่าสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุม (จากเหตุผลข้อ 2)

และในการวิจัยนี้ ปรากฏว่าได้ผลเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าแบบสอบถามการฟังผู้อื่น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง นอกจากนี้ลักษณะการฟังผู้อื่นเป็นลักษณะที่เกือบจะตรงกันข้ามกับลักษณะของผู้นำ ผลการวิจัยในครั้งนี้ก็ได้แสดงให้เห็นว่า การฟังผู้อื่นสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกรับผิดชอบด้วย (เพราะผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกรับผิดชอบจากเหตุผลข้อที่ 1) ดังนั้นแบบสอบถามวัดการฟังผู้อื่นจึงมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง

อนึ่ง การทดสอบระหว่างกลุ่ม ก็ถือว่าเป็นการศึกษาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วย (stogdill, 1968 : 115, อ้างจากอำพล โองเคสิม, 2515 : 209) จากการวิจัยพบว่า เด็กชายฟังผู้อื่นน้อยกว่าเด็กหญิง ($t = -2.4591, p < .05$) ซึ่งจะไปตามสมมุติฐานและสอดคล้องกับหลักเหตุผล และผลการศึกษานักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น แมคแคนเลส (McCondless, 1967 : 434) สก็อตต์ (Smart, 1967 : 179) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามการฟังผู้อื่นมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงพอสมควร

4. แบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

4.1 ความรู้สึกรับผิดชอบสัมพันธ์ทางลบกับการฟังผู้อื่น
($r = -0.2701, p < .001$)

4.2 ความรู้สึกรับผิดชอบสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ($r = 0.308, p < .001$)

4.3 ความรู้สึกรับผิดชอบสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
($r = 0.5026, p < .001$)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1, 3 และ 4 ทำให้กล่าวสรุปได้ว่าแบบสอบถามวัดความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงพอสมควร

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบ Purposive Sampling ซึ่งไม่อาจเป็นตัวแทนที่ดีของมวลหมู่ประชากรได้

2. แบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม เป็นการวัดถึงการรับรู้ของเด็กก่อนพฤติกรรมของแม่เท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้คลาดเคลื่อนไ้จากความเป็นจริง

3. การให้เด็กรายงานเกี่ยวกับลักษณะของตัวเอง (self-report) เกี่ยวกับ

บุคลิกภาพ 3 ประการ คือการพึ่งผู้อื่น ความรู้สึกรับผิดชอบ และพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ
 ถ้าใช้วัดจากพฤติกรรม (behavioral measures) หรือการรายงานผลของเพื่อน ๆ
 (peer-report) อาจได้ผลต่างออกไป

4. ไม่มีการทดสอบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการแสวงหาการยอมรับทางสังคม
 (seeking social approval) มากหรือน้อยในการตอบสนองสอบถามวัดการพึ่งผู้อื่น
 พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความรู้สึกรับผิดชอบ ทำให้ไม่ทราบว่าคำตอบที่ได้มานั้น
 เป็นคำตอบจากความรู้สึกจริง ๆ หรือตอบตามมาตรฐานหรือการยอมรับของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง /การฝึกอบรมของพ่อแม่และผู้ปกครองมีส่วน
 อย่างมากในการกำหนดพฤติกรรมและกำหนดบุคลิกภาพของเด็กได้ เพราะผลการวิจัยครั้งนี้
 พบแล้วว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุมนั้นจะก่อให้เกิดผลดีและผลเสีย
 ต่อบุคลิกภาพด้านใดบ้าง ดังนั้น ในด้านผู้ปกครองจึงต้องให้พอเหมาะพอคี่ มีการยืดหยุ่นใน
 ด้านการให้รางวัลและการลงโทษ มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของเด็ก และเห็นว่าเด็กเป็น
 บุคคลสำคัญคนหนึ่งที่บ้าน ส่วนในด้านกาฝึกอบรมก็ไม่ควรเข้มงวดมากเกินไป รู้จักยืดหยุ่น
 บ้าง ให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองพอสมควร เพื่อฝึกให้เด็กช่วยตัวเองได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครู ในด้านการเรียนการสอนนั้น ควรจะเน้นเด็กเป็นศูนย์-
 กลาง ครูไม่ควรป้อนความรู้ให้แก่เด็กฝ่ายเดียว เพราะจะเป็นการพัฒนานิสัยที่ชอบพึ่งผู้อื่น
 และทำให้ขาดความรู้สึกรับผิดชอบด้วย ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอนมากที่สุด
 ส่วนในด้านการปกครองก็เช่นกัน ครูไม่ควรมุ่งหวังให้เด็กอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด
 ควรมีการผ่อนหนักผ่อนเบาบ้าง เพราะจะส่งเสริมให้เด็กขาดลักษณะผู้นำได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.1 ควรมีการสุ่มตัวอย่างให้กระจายมากกว่านี้ และควรใช้กลุ่มตัวอย่าง
 ได้มากยิ่งขึ้นด้วย เพื่อจะได้เป็นตัวแทนที่ดีและใหญ่พอของมวลหมู่ประชากร ทั้งนี้เพื่อให้ผลการ
 วิจัยได้ผลที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3.2 แบบสอบถามการพึ่งผู้อื่นควรจะได้นำไปแก้ไข เพิ่มเติม และปรับปรุงใหม่

ให้ดีขึ้น และควรมีการจัดบุคลิกภาพด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น peer report และ behavioral measures แล้วนำมาเปรียบเทียบกับ self - report ที่ได้ทำไปแล้ว

3.3 ในการวิจัยว่า ควรจัดเวลาสอบให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้เด็กเกิดการด้า
ในการตอบแบบสอบถาม

3.4 กว่าจะได้มีการวิจัยขึ้นทดลองบ้าง เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี

.....

บรรณานุกรม

กาญจนา ควรสุภา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว — เก็บตัว
ความรู้สึกผิดชอบ และคุณธรรมแห่งพลเมืองที่ ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516 , 98 หน้า

✓ จุมพล พูลภัทรชีวิน มโนภาพแห่งตน (Self Concept)
ความวิตกกังวล (Anxiety) ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำ
ของนักเรียนที่เป็นผู้นำ และนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้น ม.ศ.3
ปีการศึกษา 2515 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2515 , 90 หน้า

✓ ขวาล แพทย์กุล หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการศึกษาระยะสั้น สำนักงานทดสอบ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร , ศึกษาสัมพันธ์ 2514 , 102 หน้า

ทองหล่อ วิภาวีน การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประกิต และความ
เกรงใจของครอบครัวไทยกับครอบครัวจีน ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 110 หน้า.

ปราณีต สุขอุดม การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทย
กับคนจีน ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2514 , 103 หน้า

พรณี เลขกำแหง ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
ความวิตกกังวล และพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2 ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2515 , 81 หน้า

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ลักษณะของสังคมไทยและหลักพัฒนาชนบท การพิมพ์เกื้อกูล
2506 , 28 หน้า

มาลา วิรุณานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบการรับรู้และการ เลี้ยง
ดูลูกในด้านการฝึกให้พึ่งตนเองกับในด้านการยับยั้งการพึ่งตนเอง เปรียบเทียบ
เด็กในนครหลวงกับเด็กในต่างจังหวัด ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515 , 163 หน้า

มัญชร บุนนาค การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของนิคมการค้ากับบุคลิกภาพของ
เด็กในพระนครและทางจังหวัด วิทยานิพนธ์ ก.ม. คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515 , 113 หน้า.

บุพา อานันท์สิทธิ์ การศึกษานผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Active Inquiry)
ในวิชาวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวน , ความถนัดทางการ เรียน
และความรู้สึกกับนิคชอบ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสาธมิตร 2515 , 140 หน้า

✓ ละมัยมาศ ศรีหัตถ์ และคณะ อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า
อ. เมือง จ.ชลบุรี รายงานวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการ
ค้นคว้าเรื่องเด็ก โรงพิมพ์สุภา 2510, 104 หน้า.

✓ วันเพ็ญ อายุการ การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึง
บุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert Personality) หรือแสดงตัว
(Extravert Personality) กับการยอมรับตัวเอง (Self Concept)
และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัด
ชลบุรี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาธมิตร 2512, 163 หน้า

วรรณิ วัชรธรรม การศึกษาเปรียบเทียบความวิตกกังวล ความต้องการผลสัมฤทธิ์และ
ความรู้สึกกับนิคชอบของเด็กไทย เชื้อชาติไทยและ เด็กไทยเชื้อชาติจีน
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาธมิตร 2515 , 70 หน้า

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม
ความเชื่อเพื่อ และวินัยทางสังคม วิทยานิพนธ์ กศ.ม. 2517 , 109 หน้า

✓ วินิจ เกตขำ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กับความกตัญญู
สรีรความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสาธมิตร 2515, 106 หน้า

วีรบุษ วิเชียร โชติและคณะ รายงานสรุปความก้าวหน้าของผลงานวิจัย โครงการวิจัย
 ความเกรงใจในคนไทย ประจำปี 2512-2515 โรเนียว 2516 , 22 หน้า.

- ✓ สิริโชค วรานุสันติกุล การศึกษามโนภาพเกี่ยวกับตน ความแตกต่างระหว่างตน และความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514 , 72 หน้า
- สุจินต์ ปริษามารถ ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำ ของ นักเรียนที่ประพาศิคลอยตามและซัดสังคม ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชา- การศึกษา ประสานมิตร 2515 , 128 หน้า
- ✓ อำพล โองเคลือบ ความวิตกกังวล ความสามารถในการอ่านและลักษณะอื่นบางประการ ของบุคลิกภาพ ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515 , 246 หน้า.

Angers, William P., " Familial Ordinal Position in Relation to Guidance and Counseling " The Journal of Education Research, 1963, 57: 116 - 124.

Baruch, D., New Ways in Descripline, McGraw - Hill Book Company, Inc., New York, 1974, 280 pp.

Beller, Emanuel K., "Dependency and Autonomous Achievement Striving Related to Orality and Anality in Early Childhood", Child Development, 1957, 28 : 287 - 314.

Brekenridge, Marian Edgar, Child Development, W.B. Sarenders Company, Philadelphia, London, 1965, 497 pp.

✓ Browne, C.G. The Study of leadership, The Interstate Printer and Publishers, Inc., Illinois, 1958, 487 pp.

Fairchild, H.P., and others, Dictionary of Sociology and Related Sciences, Littlefield, Adam & Co., New Jersey, 1961

Foa , Uriel G., " Role Behavior Test : Some Preliminary Differential Findings on Schizophrenics and Neurotics, "Report No.3 , Novembor, 1968 , 28 pp.

Garrett, Henry E., Statistics in Psycho logy and Education, Vakins Feffer and Simons Privated Ltd Bowbey, 1969. 491 pp.

Gibb, C.A. "Leadership" in The Handbook of Social Psychology, V.4, pp. 205 - 273, edited by Lindzey, Aronson, Addison-Wesley Publishing Company, Reading, Massachusetts, 1968.

Guilford, J.P., Psychometric Methods, Tata McGraw - Hill Publishing Co. Ltd., Bombay New Delhi, 1954, 597 pp.

Guilford, J.P., Fundamental Statistics in Psychology and Education, McGraw - Hill, Inc., New York, 1965, 605 pp.

Hartup, Willard W., and Keller, Duwayne E., "Nurturance in Preschool Children and its Relation to Dependency," Child Development, 1960, 31 : 681 - 689.

Hartup, Willard W., "Dependence and Independence," in Child Psychology, Stevanson, Harold W., ed., pp. 333 - 360, The University of Chicago Press, Chicago, 1963.

✓ Hurlock, E. B., Child Development, McGraw - Hill Book Company, Inc., New York, 1964, 776 pp.

✓ Hurlock, E. B., Adolescent Development, McGraw - Hill Book Company, Inc., New York, 1967, 719 pp.

Johnson R. C., and Medinnus, G. R., Child Psychology : Behavior and Development, John Wiley and Sons, Inc., New York, 1967, 556 pp.

Jourard, Syendy M., Personal Adjustment, The Macmilland Company, New York, 1958, 462 pp.

Kagn, J., and Moss, H. A., "The Stability of Passive and Dependent Behavior from Childhood though Adulthood," Child Development, 1960, 31 : 566 - 591.

Landquist, E. F., Design and Analysis of Experiment in Psychology and Education, Houghton Mifflin, Boston, 1953, 398 pp.

McCandless, Boyd R., Children Behavior and Development, Winston Inc., New York, 1967, 671 pp.

Maccoby, Eleanor E., and Masters, John C., "Attachment and Dependency," in Caumichaet's Manual of Child Psychology, Mussen, Paul H., ed., pp. 73 - 148, Johnwiley & Son, Inc., New York, 1970.

Magnusson, David, Test Theory, Addison - Wesley Publishing Co.,
Massachusetts, 1967, 270 pp.

✓ Sears, R. R., Maccoby, Eleanor E., and Levin, H., Patterns of Child Rearing
Row, Peterson and Company, New York, 1957, 549 pp.

Schaefer, E. S., "Children's Reports of Parental Behavior : An Intro-
ductory," Child Development, 36 : 413 - 424, 1965.

Smart, Mollie S., Child Development and Relationship, The Macmillan
Company, New York, 1967, 582 pp.

Symonds, P. M., The Psychology of Parent - Child Relationships,
New York : Appleton - Century - Crofts, 1939.

✓ Wiggins, Jerry S., and others, The Psychology of Personality, Addison-
Wesley Publishing Company, Inc., 1971 705 pp.

Winer, B. J., Statistical Principles in Experimental Design, McGraw-
Hill Company, Inc., New York, 1962, 672 pp.

ภาคผนวก

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ข้อ 1 - 34
แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ข้อ 35 - 82

4
1
1

5

21
17

- ✓ 1. แม้มักจะทำในสิ่งที่ท่านชอบ
- ✓ 2. แม้มักจะพาท่านไปไหนมาไหนด้วย
- ✓ 3. แม้มักจะเอาใจใส่คอยช่วยท่านทำงาน
- ✓ 4. เวลาที่แม่มีเรื่องอะไรมักจะบอกให้ท่านทราบ
- ✓ 5. แม้มักจะให้ท่านช่วยตัดสินใจบางอย่าง
- ✓ 6. แม่จะเอาใจใส่งานที่ท่านทำด้วยการชมเชย และให้ความคิดเห็นบางอย่าง
- ✓ 7. ไม่ว่าท่านจะทำอะไรแม่จะคอยทำหน้าที่อยู่เสมอ
- ✓ 8. เวลาที่ท่านทำอะไรแม่ไม่เคยชมเลย มักจะพูดว่าสิ่งที่ท่านทำนั้นผิด

- ✓ - 9. แม่มักชมเสมอว่าท่านเป็นคนดี
- ✓ 10. ทุกครั้งที่ท่านแก้ปัญหาได้ แม่มักจะชมว่าท่านเก่ง
11. เมื่อท่านอยู่กับแม่ แม่จะทำงานด้วยความเพลิดเพลินและมีอารมณ์ดี
- ✓ 12. แม่ชอบทำอาหารที่ท่านชอบให้ทานบ่อย ๆ
- ✓ - 13. เวลาที่ท่านอวสานบางอย่างที่ท่านทำด้วยตัวเอง แม่ไม่เคยแสดงความสนใจเลย
- ✓ 14. แม่มักจะพูดว่า ท่านไม่เคยทำอะไรที่เป็นประโยชน์เลย
15. แม่มักจะพูดคุยกับท่านด้วยใบหน้ายิ้มแย้มและสนุกสนาน
16. แม่ชอบให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดงานบางอย่างหรือขอความคิดเห็นจากท่าน
- ✓ 17. แม่สนใจการเรียนของท่านมาก และคอยให้กำลังใจท่านเสมอ
- ✓ - 18. แม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของท่านเลย
- ✓ - 19. แม่ชอบพูดกับท่านว่าชายหน้าที่มีลูกอย่างนี้
- ✓ 20. แม่มักยกย่องลูกคนอื่นว่าดีกว่าท่าน
- ✓ 21. แม่มักจะพูดเสมอว่า แม่ภูมิใจที่มีลูกอย่างท่าน
- ✓ 22. แม่มักจะพูดถึงการกระทำที่ดีของท่าน
- ✓ 23. แม่พอใจที่พูดคุยกับท่านเวลาที่ท่านมีเรื่องที่จะปรึกษาด้วย
- ✓ 24. แม่ชอบทำงานร่วมกับท่าน หรือไปเที่ยวนอกบ้านกับท่าน
- ✓ 25. แม่มักจะพูดกับท่านด้วยถ้อยคำที่ไพเราะน่าฟัง
- ✓ 26. แม่มักจะยิ้มแย้มกับท่านเสมอ
- ✓ 27. ถ้าท่านมีเรื่องกลุ้มใจหลังจากที่ท่านคุยกับแม่แล้วท่านจะสบายใจ
- ✓ 28. แม่มักจะเข้าใจและเห็นใจท่านมากกว่าผู้อื่น
29. ถ้าท่านไม่สบายเมื่อใด แม่จะสังเกตเห็นก่อนคนอื่นเสมอ
- ✓ 30. ถ้าท่านพูดกับแม่ว่า ตัวท่านไม่มีอะไรดีเลย แม่จะหักท้วงเสมอว่า ท่านดีกว่าคนอื่นหลายอย่าง
- ✓ 31. เวลาที่ท่านเจ็บป่วยแม่จะวิตกกังวลมาก และคอยดูแลอยู่ตลอดเวลา
- ✓ 32. เวลาที่ท่านทำอะไรของเสียหาย แม่ไม่เคยดุเลย นอกจากให้คอยระวังให้มากขึ้น
- ✓ 33. แม่ให้ท่านทราบเกี่ยวกับการใช้จ่ายรายในบ้าน
- ✓ 34. เวลาที่ท่านไม่สบายใจ แม่มักจะเช้ทุกข์ไปด้วย

- ✓ (35) แม่ไม่ยอมให้ท่านโต้แย้งคำพูดของแม่เลย
- ✓ 36. ในการคบเพื่อนต่างเพศ แม่จะต้องเห็นชอบด้วย
37. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "ลูกคนอื่นเขามีความประพฤติเรียบร้อย ทำไมลูกไม่เรียบร้อยแบบเขาบ้าง"
38. แม่หน้าเศร้าและเงียบเหงา เวลาที่ท่านบอกว่าจะไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ
39. แม่มักจะพูดว่า "สิ่งที่ลูกจะทำนั้น แม่ไม่เห็นด้วยเลย"
- ✓ 40. แม่ไม่พอใจที่ท่านไปทะเลาะกับคนอื่น
- ✓ 41. แม่ไม่พอใจที่ท่านแสดงความโกรธออกมาให้แม่เห็น
- ✓ 42. แม่ต้องการให้ท่านแต่งตัวตามคำแนะนำของแม่
43. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "ลูกคนอื่นเขาไม่เคยทำความเกือคร้อนให้แก่แม่เหมือนลูกเลย"
44. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "ลูกไม่รักแม่หรือ จึงทำในสิ่งที่แม่ไม่ชอบ"
- ✓ 45. แม่ไม่ยอมให้ท่านปิดประตูเสียงดังเวลาที่ท่านโกรธ
46. แม่ต้องการให้ท่านเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงที่ท่านออกจากบ้านให้ฟังอย่างละเอียด
47. แม่ไม่ชอบให้ท่านต่อสู้กับผู้อื่น
48. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "ลูกคนอื่นเขาเชื่อฟังพ่อแม่มาก ทำไมลูกไม่เอาอย่างเขาบ้าง"
49. แม่มักจะให้ท่านดูตัวอย่างจากลูกคนอื่นเสมอ
50. เวลาที่ท่านขออนุญาตไปเที่ยวที่ไกล ๆ แม่มักจะบอกว่าแม่เป็นห่วงและไม่สบายใจ
- ✓ 51. แม่มักจะเสียใจ เมื่อท่านไม่ทำตามความคิดเห็นหรือคำแนะนำของแม่
52. แม่มักจะพูดว่า "ลูกไม่รักแม่เหมือนลูกบ้านอื่นเลย"
53. แม่มักจะห้ามมิให้คาดเข็มขัดใส่เสื้อ
- ✓ 54. ถ้าท่านไม่ทำตามทีแม่บอก แม่มักจะโกรธท่าน
55. แม่มักจะพูดว่า "ลูกไม่ยอมทำตามคำแนะนำของแม่ เพราะลูกไม่รักแม่เลยใช่ไหม"
- ✓ 56. แม่ทำให้ท่านไม่สบายใจ เวลาที่ท่านทำผิด
- ✓ (57) เวลาที่ท่านออกไปธุระบางแห่ง แม่จะบอกให้ท่านกลับบ้านตามเวลาที่กำหนดเสมอ
58. แม่ต้องการให้ท่านทำบัญชีการใช้จ่ายเงินในขณะที่ท่านเรียน ม.ศ.3

- ✓ 59. แม่ไม่ชอบให้ท่านคบกับบุคคลที่แม่ไม่ชอบ
- 60. แม่เกรงว่าท่านจะรักษาตัวเองไม่ได้
- ✓ 61. แม่ไม่ชอบให้ท่านคุยโวโอ้อวดหรือคุยเชิงต่าง ๆ
- 62. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "ทำไมลูกไม่ตั้งใจเรียนเหมือนลูกบ้านอื่นเลย"
- ✓ 63. แม่ชอบซื้ออะไรก็ได้เสียงท่านเกี่ยวกับการใช้เงิน
- ✓ 64. แม่ไม่ชอบให้ท่านทำเสียงดังเอะอะ ภายในบ้านหรือนอกบ้าน
- ✓ 65. แม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับการจัดห้องส่วนตัวของท่าน
- 66. แม่มักจะพูดว่า "แม่ไม่สบายใจที่ลูกกลับบ้านดึก เพราะแม่กลัวลูกจะเป็นอันตราย"
- 67. แม่ไม่ชอบให้ท่านไปเที่ยวในที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะแม่เกรงว่าท่านจะไม่ปลอดภัย
- 68. แม่มักจะพูดกับท่านว่า "แม่อยากให้ลูกเป็นคนดี เหมือนลูกคนอื่นบ้าง"
- ✓ 69. แม่ไม่อนุญาตให้ท่านไปเที่ยวในที่ไกล ๆ เพราะกลัวว่าท่านจะได้รับอันตราย
- 70. แม่ต้องการทราบอย่างแน่นอนว่า ท่านจะใช้เงินซื้ออะไรบ้าง
- 71. แม่มักจะพูดว่า "ทำไมลูกไม่ทำให้แม่สบายใจเหมือนลูกคนอื่นเลย"
- 72. แม่มักจะเล่าเรื่องที่ดี และยกย่องลูกคนอื่นให้ท่านฟัง
- ✓ 73. แม่ยืนยันว่าท่านต้องขออนุญาตก่อนไปเที่ยวทุกครั้ง
- ✓ 74. แม่ไม่ให้ท่านทำหน้าบึ้งขณะที่แม่คุยหรือสั่งสอน
- 75. แม่ชอบซักถามคนอื่นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ตัวท่านในช่วงที่ท่านออกจากบ้าน
- 76. แม่ไม่ชอบให้ท่านกระต๊อเท้าใส่หน้าใคร
- 77. แม่มักจะพูดว่า "ทำไมลูกไม่ว่าง่ายเหมือนลูกคนอื่นเขาเลย"
- ✓ 78. แม่ไม่ยอมให้ท่านเลือกวิชาเรียนหรือเลือกงานทำโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากแม่ก่อน
- 79. แม่มักจะพูดว่า "ลูกคนอื่นเขาขยันทำงานไม่เที่ยวเก่งเหมือนลูกเลย"
- 80. แม่จะดูเวลาที่ท่านพูดเสียงดัง
- ✓ 81. ไม่ว่าท่านจะทำอะไร จะต้องอยู่ในสายตาของแม่ตลอดเวลา
- ✓ 82. แม่คอยสอดส่องดูแลอยู่เสมอไม่ว่าท่านจะคบกับใคร.

1248

ตาราง 40 ค่าอำนาจ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	2.9176	23	7.3749
2	5.6036	24	5.1475
3	2.5278	25	6.6053
4	3.0011	26	7.4042
5	3.6582	27	5.7987
6	8.8905	28	6.0372
7	3.8461	29	2.3027
8	4.6000	30	4.2051
9	3.1298	31	4.4512
10	4.9348	32	2.0867
11	6.5452	33	2.2455
12	3.8377	34	5.2071
13	2.6065		
14	2.5595		
15	5.5458		
16	3.8857		
17	4.9541		
18	3.2274		
19	2.5646		
20	2.1656		
21	5.1604		
22	2.8296		

ตาราง 41 ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบควบคุม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
35	3.2524	56	2.7962
36	2.4102	57	5.4980
37	4.0621	58	3.4582
38	2.6852	59	4.2645
39	3.1685	60	4.1028
40	2.7248	61	3.0406
41	2.5770	62	4.2089
42	3.1138	63	3.0213
43	3.1152	64	4.6092
44	3.9672	65	3.8942
45	3.4734	66	4.1792
46	3.5358	67	5.4633
47	2.3527	68	3.7667
48	3.3845	69	2.9720
49	3.5337	70	2.9570
50	2.8021	71	3.8191
51	5.8935	72	4.1223
52	4.2965	73	4.2768
53	3.5290	74	4.0688
54	3.3739	75	3.1436
55	3.6130	76	2.1325

126
7

ตาราง 41(ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
77	4.4643	80	3.3353
78	2.8888	81	2.9600
79	3.3070	82	3.5362

แบบสอบถามการฟังผู้อื่น

คำชี้แจงในการทำแบบสอบถาม ใ้ผกรพึงผู้เ็น

แบบสอบถามฉบับนี้ ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของท่าน โดยจะมีข้อความให้อ่านเพื่อพิจารณาว่าท่านมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือเคยประพฤติปฏิบัติเหมือนข้อเท็จจริงในข้อความนั้น ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน ข้อสำคัญขอให้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้.

การตอบแบบสอบถามมีดังนี้

ในการตอบแบบสอบถามนี้ ให้ตอบในกระดาษคำตอบเท่านั้น โดยในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือก 5 ช่อง โปรดอ่านคำถามแต่ละข้อ เมื่อเห็นควรว่าจะตอบตรงข้อใด ก็ให้ทำเครื่องหมาย $\times$ ลงในช่องนั้น ตามลักษณะความเป็นจริงของท่าน

ตัวอย่าง

ก. ฉันชอบกินทุเรียน

ข. ฉันชอบวิชาเรขาคณิต

จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
	$\times$			
				$\times$

หมายเหตุ

1. นักเรียนต้องกรอกรายละเอียดส่วนตัวให้ครบหมดทุกช่อง
ไม่เช่นนั้นแบบสอบถามที่ท่านทำจะใช้ไม่ได้เลย
2. นักเรียนต้องตอบครบหมดทุกข้อ มิฉะนั้นแบบสอบถามที่ท่านทำจะนำไปใช้ไม่ได้
3. แต่ละข้อขอให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

1. ฉันรู้สึกว่าตัวเองไม่รู้รักใคร่ เพราะเป็นลูกที่ติดพ่อแม่มาก
2. ฉันเกลียดการที่ต้องผิดหวังจากคนที่ฉันรัก เช่นเพื่อนสนิท เป็นต้น
3. ฉันไม่ชอบอยู่ตามลำพังคนเดียว ต้องมีคนคอยอยู่ใกล้ ๆ
4. เวลาที่ฉันจะไปธุระที่ใด มักจะชวนพ่อหรือแม่ไปด้วยเสมอ
5. ฉันอยากให้เพื่อนสนิทอยู่เสียด้วยกันในบ้านของฉัน
6. ฉันและเพื่อนที่สนิทกัน มักจะใช้เวลาในการกระทำการต่าง ๆ ร่วมกันเสมอ
แทบจะไม่เคยอยู่ห่างกันเลย
7. เวลาฉันไม่สบายใจหรือตื่นเต้น ฉันชอบให้มีคนอื่น ๆ มาคอยอยู่ใกล้ ๆ ฉัน
8. เมื่อเกิดความกลัวหรือตื่นเต้น เมื่อถึงเวลาเข้านอน ฉันมักชวนเพื่อนหรือคนอื่น ๆ
มานอนด้วยกันกับฉัน
9. เวลาที่พ่อหรือแม่ไปไหน ๆ ฉันมักขอตามไปด้วยเสมอ
10. ฉันรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนขี้อ้อนแอ ร้องไห้เก่ง
11. ฉันคิดว่าตัวเองยังเป็นเด็กอยู่
12. เวลาที่ฉันไม่สบายใจ อยากได้รับคำปลอบใจหรือให้กำลังใจ
13. เมื่อถูกผู้ใหญ่ดุหรือตักเตือน หรือกลัวใจ ฉันมักร้องไห้
14. เมื่อฉันมีเรื่องไม่สบายใจจากที่บ้าน มักไปปรึกษาหารือกับเพื่อน ๆ และจะสบายใจขึ้น
ถ้าได้รับคำปลอบใจ
15. ฉันรู้สึกน้อยใจและเสียใจ เมื่อฉันไปปรึกษาหารือกับคนอื่นแล้วเขาไม่สนใจเท่าที่ควร
16. ฉันอยากให้คนอื่นเห็นความสำคัญในตัวฉัน หรือเป็นที่ยอมรับยกย่องจากคนอื่น
17. ฉันต้องการได้รับความชื่นชม เมื่อประสบความสำเร็จในสิ่งหนึ่งสิ่งใด
18. อยากให้เพื่อน ครู หรือพ่อแม่ เห็นว่าฉันมีความสามารถคนหนึ่งในการเรียนหรือการทำงาน
19. เมื่อไม่ได้รับคำชักชวนจากเพื่อน ๆ ในการร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ฉันรู้สึกหมกมุ่นในตัว
20. เมื่อฉันกลับบ้านดึกเวลา อยากให้พ่อแม่หรือคนในบ้านแสดงความห่วงใย
21. อยากให้ครู หรือเพื่อนถามถึง หรือไปตามถึงบ้านเมื่อฉันหยุดโรงเรียนไป
22. ในขณะที่ฉันกำลังทำงาน อยากให้คนอื่น ๆ มาสนใจในงานที่ฉันกำลังกระทำอยู่
23. อยากให้พ่อแม่มาคอยเอาใจใส่ในเรื่องความเป็นอยู่ของฉัน

24. เมื่อฉันไม่ค่อยสบาย อยากเห็นกริยาที่แสดงความห่วงใยของพ่อแม่และคนในบ้านที่มีต่อฉัน
25. เมื่อมีการประชุม ออกความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อน ๆ ฉันมักจะคล้อยตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่
26. ถ้าพ่อแม่อยากให้ฉันเรียนต่อทางด้านใด ฉันจะยอมทำตาม
27. ฉันรู้สึกว่า เป็นคนที่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่มาก
28. ฉันมักจะทำตนให้เรียบร้อยที่สุดเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ ตามค่านิยมของสังคมไทย
29. ถ้าฉันถูกครูคุกคาม เรื่องการฉีกระเบียบ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นมาบังคับฉัน คงไม่กล้าทำสิ่งนั้นอีก
30. ฉันมักให้คนอื่นช่วยแก้ปัญหามาให้
31. ฉันมักต้องคอยขอคำแนะนำจากคนอื่นอยู่เรื่อย ๆ แม้บางอย่างฉันน่าจะทำได้
32. ฉันมักหมดความอดทนในการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อน
33. เวลาที่ฉันจะไปธุระที่ไหน ต้องมีคนอื่นไปด้วย
34. เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องการการตัดสินใจ ฉันมักลังเลใจและมักจะทำไม่ได้
35. ฉันมักไม่ค่อยเชื่อความสามารถในการทำงานของตนเอง มักขอให้คนอื่นช่วยเหลือ
36. พ่อแม่หรือพี่น้องมักช่วยเป็นธุระดูแลในเรื่องเสื้อผ้าและเครื่องใช้ของฉัน
37. เมื่อครูสั่งให้ทำงานที่ฉันเห็นว่ามึนยาก ฉันมักเกิดความรู้สึกท้อแท้ แล้วเลิกทำเสีย
38. เมื่อฉันจะไปธุระ เช่น ไปซื้อของหรือไปติดต่อสถานที่ราชการ ฉันมักชอบชวนคนอื่นไปเป็นเพื่อนด้วยเสมอ
39. ฉันรู้สึกว่าตัวเองชอบเอาใจคนอื่น ๆ
40. ฉันมักผูกขมครูก่อนหน้า เมื่อเห็นครูแกลงตัวสวย
41. ฉันชอบเอาของกิน ของใช้ หรือดอกไม้ไปฝากครู
42. เมื่อได้ยินคนอื่นพูดถึงครูในแง่ต่าง ๆ ฉันมักจะไปบอกให้ท่านทราบเสมอ
43. เวลาพักหรือเวลาว่าง ฉันมักเข้าไปคุยกับครูเสมอ
44. ฉันชอบชมหรือยกย่องเพื่อน เมื่อเห็นเพื่อนเรียนดี ทำงานดี แกลงตัวดี หรือมีของใหม่ ๆ มาโรงเรียน

45. ฉันมักเอาของกินหรือของใช้ไปฝากเพื่อน ๆ เสมอ
46. ฉันชอบอาสาทำงานให้เพื่อน
47. เมื่อเพื่อน ๆ ต้องการสิ่งใดฉันมักยอมตาม ไม่ขัดใจเลย
48. ขอคิดเห็นที่ฉันมีอยู่มักจะเปลี่ยนแปลงได้ง่าย
49. ฉันมักเปลี่ยนแปลงความคิด หรือเหตุผล เมื่อเพื่อนไม่เห็นด้วย ทั้ง ๆ ที่ฉันคิดว่ามันดีแล้ว
50. เมื่อฉันพยายามจะหาสิ่งใดให้ได้ดี แก่ทำไมได้ ฉันมักจะหาข้ออ้างมาประกอบมากมาย
51. เมื่อถูกจับผิด ฉันมักจะมีข้ออ้าง และจะเปลี่ยนข้ออ้างเรื่อย ๆ จนกว่าจะพ้นผิด
52. เมื่อมีคนขอให้แสดงเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าถูกซักถามมาก ๆ ฉันมักจะเปลี่ยนแปลงข้อคิดเห็นต่างไปจากเดิม
53. เมื่ออยู่คนเดียวเงียบ ๆ ฉันมักจะคิดอะไรสับสนวุ่นวายเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
54. ฉันมักจะกลับคำหรือเปลี่ยนแปลงคำพูดเรื่อย ๆ เพราะไม่แน่ใจว่าที่พูดไว้เดิมจะดีหรือไม่
55. ฉันมักเปลี่ยนแนวความคิดที่มั่ว ๆ และไปตามอย่างเพื่อนที่ฉันเห็นว่าเขามีความสามารถ
56. ฉันเคยประพฤตินในสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก เพื่อให้เป็นที่สนใจของคนอื่น ๆ
57. ฉันชอบคอยเสียดสี ๆ ทั้ง ๆ ที่รู้ถามคนอื่น
58. ฉันชอบซักถามเวลาที่ครูกำลังสอน ทั้ง ๆ ที่บางทีก็รู้คำตอบอยู่แล้ว
59. ฉันแกล้งขาดโรงเรียน เมื่อถูกครูดู หรือทะเลาะกับเพื่อน
60. ฉันเคยเล่าเรื่องที่เกินความจริงให้เพื่อนฟัง และรู้สึกพอใจถ้าเพื่อน ๆ ตั้งอกตั้งใจฟัง
61. ฉันแกล้งแต่งกายผิดระเบียบ จนครูเรียกไปเตือน
62. ฉันเคยคิดหนี หรือเคยหนีออกจากบ้านไปนอนกับเพื่อนเมื่อไม่ได้รับในสิ่งที่ต้องการจากพ่อแม่หรือถูกพ่อแม่ดู - ตี
63. ฉันเคยทำตัวเองให้ได้รับบาดเจ็บ (เล็ก ๆ น้อย ๆ) เป็นการประทุษร้ายคนอื่น
64. เมื่อถูกพ่อแม่ดู - ตี มักประท้วงด้วยการอดข้าว
65. ฉันเคยแกล้งตัวเองจนกระทั่งไม่สบายไปจริง ๆ
66. เวลาฉันโกรธมาก ๆ เมื่อถูกห้ามไม่ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะเกรงอันตราย ฉันมักจะก่อต้งทำในสิ่งนั้น

67. ฉันออกไปนอนตากยุง เวลาโกรธคนในบ้าน
68. ฉันออกไปเดินตากฝน เวลาถูกผู้ใหญ่ดู
69. ฉันเคยนั่งกลางแดดนาน ๆ จนตัวร้อนเป็นไข้ เพราะมีคนมาชกใจ
70. ฉันเคยคิดจะหนีไปไกล ๆ แม้ว่าตัวเองอาจจะได้รับอันตรายหรือความเดือดร้อน เพราะอยากให้คนในบ้านเสียใจในการกระทำของเขาที่เป็นต้นเหตุให้ฉันต้องหนีไป

.....

ตาราง 42 ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามการพึงผู้อื่น

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.4851	23	3.6070
2	4.0043	24	2.9589
3	2.2065	25	3.1409
4	2.7040	26	2.2164
5	3.5692	27	2.4323
6	3.2795	28	2.8594
7	3.7945	29	2.0764
8	3.2751	30	4.5412
9	2.3230	31	3.3492
10	3.2090	32	2.7809
11	2.6656	33	2.8364
12	4.4344	34	2.2741
13	4.3116	35	3.1509
14	4.5372	36	2.5044
15	4.2481	37	3.2177
16	2.0526	38	2.8785
17	2.5018	39	3.0480
18	2.6841	40	3.9818
19	2.9177	41	2.5094
20	3.2969	42	3.8555
21	3.4419	43	3.5989
22	4.4544	44	2.7452

134/5

ตาราง 42 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (๕)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (๕)
45	2.6086	58	2.8959
46	4.0659	59	2.6334
47	3.6995	60	3.7492
48	2.8711	61	2.0519
49	5.0149	62	3.6109
50	2.4713	63	3.2089
51	2.8935	64	3.5932
52	5.2855	65	3.3260
53	3.2452	66	2.8274
54	2.9157	67	3.3339
55	2.4702	68	3.1638
56	3.1360	69	2.9619
57	3.8112	70	2.9481

135
16

แบบสอบถามความรู้สึกรับผิดชอบ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับความรู้สึกร่วม

แบบสอบถามฉบับนี้ ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของท่าน โดยจะมีข้อความให้อ่านเพื่อพิจารณาว่าท่านมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือเคยประพฤติปฏิบัติเหมือนข้อเท็จจริงในข้อความนั้น ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จึงไม่มีคำตอบถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน ข้อสำคัญขอให้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ลักษณะแบบสอบถาม

ในข้อหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เลือก 5 ช่อง โปรดอ่านคำถามแต่ละข้อ เมื่อเห็นคำว่า จะตอบตรงช่องใดให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่องนั้น ในกระดาษคำตอบ ตามลักษณะความเป็นจริงของท่าน

ตัวอย่าง

- ก. ฉันชอบว่ายน้ำ
- ข. ฉันชอบร้องเพลง

จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
X				
		X		

ข้อควรระวัง

1. นักเรียนต้องกรอกรายละเอียดส่วนตัวให้ครบทุกช่อง
ไม่เช่นนั้นแบบสอบถามฉบับที่ท่านหาจะใช้ไม่ได้
2. นักเรียนต้องตอบให้ครบทุกข้อ
ไม่เช่นนั้นแบบสอบถามฉบับที่ท่านหาจะใช้ไม่ได้เลย

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

.....

1. ข้าพเจ้าเก็บรักษาของใช้และเสื้อผ้าของข้าพเจ้าด้วยตัวเอง
2. เงินที่ข้าพเจ้าได้รับจากผู้ปกครอง ข้าพเจ้าใช้จ่ายได้เพียงพอ
3. ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ
4. เมื่อมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในครอบครัว ที่สมาชิกทุกคนควรจะช่วยกัน ข้าพเจ้าจะช่วยทุกครั้ง
5. ข้าพเจ้าพยายามทำงานให้เสร็จ เพื่อต้องการถ่ายย่องชมเชยจากผู้อื่น
6. เมื่อข้าพเจ้าจะออกไปเที่ยว หรือไปเล่น หากผู้ปกครองขอร้องให้อยู่ช่วยเหลือ ข้าพเจ้าจะอยู่ช่วยเหลือ
7. เมื่อผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน ข้าพเจ้าเป็นผู้ดูแลกิจการแทน
8. เมื่อจะออกจากบ้านไปเที่ยว และสัญญาว่าจะกลับมาเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่ข้าพเจ้ามักกลับหลังเวลาที่กำหนดทุกครั้ง
9. เมื่อข้าพเจ้าจะออกจากบ้านไปเที่ยว ข้าพเจ้าขออนุญาตผู้ปกครองทุกครั้ง
10. ในการเรียนข้าพเจ้าใช้ความสามารถของตนเอง
11. ในการทำงานชิ้นหนึ่ง แต่ปรากฏว่าประสบความสำเร็จ ข้าพเจ้าก็มีความล้มเหลว เพราะคนอื่นคอยกลั่นแกล้ง หรือไม่ให้ความร่วมมือ
12. เมื่อครูให้งานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าส่งหลังจากกำหนดเวลาทุกครั้ง
13. เมื่อมีการประชุมหรือจัดกิจกรรมในชุมนุมที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกอยู่ ข้าพเจ้าร่วมด้วยทุกครั้ง
14. เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเข้าเรียน แต่มีเพื่อนห้องอื่น มาชวนออกไปข้างนอกห้อง ข้าพเจ้าออกไปกับเพื่อนทุกครั้ง
15. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดกฎหรือทำของเสียหาย ข้าพเจ้าพยายามหลบหลีกเพื่อไม่ให้คนอื่นทราบ
16. ข้าพเจ้ายินยักสู้เพื่อสิทธิของตนเองในหมู่เพื่อน
17. เมื่อถึงเวลาของข้าพเจ้าในการรักษาความสะอาดห้องเรียน ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยง
18. ข้าพเจ้าเห็นว่าการขาดเรียนบ่อย ๆ ไม่เป็นสิ่งที่เสียหาย
19. ในเวลาเรียนข้าพเจ้าตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่
20. ข้าพเจ้ามักจะไม่ว่างและหลับในชั้นเรียน

21. ข้าพเจ้าเรียนและเล่นเป็นเวลา
22. ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าได้คุมหนังสือและเตรียมสอบอย่างเต็มที่
23. เมื่อครูให้ทำงานเป็นกลุ่ม ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าจะปล่อยให้เพื่อนหน้าหน้าที่ของผู้ร่วมงาน
24. เมื่อมีการนัดหมายพบปะกัน ข้าพเจ้ามักช้ากว่าเวลานัด
25. เมื่อมีเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้น ข้าพเจ้าจะหาทางหลีกเลี่ยงเสมอ
26. ข้าพเจ้ารักษาความลับได้เมื่อสิ่งนั้นเป็นความลับ
27. เมื่อได้รับมอบหมายงานให้รับผิดชอบ ข้าพเจ้ารับผิดชอบได้อย่างเรียบร้อย
28. ข้าพเจ้าชอบโต้เถียงด้วยอารมณ์มากกว่าเหตุผล
29. ข้าพเจ้าทำงานเป็นกลุ่มได้ดี ช่วยกันออกความคิดเห็นและช่วยเหลือกัน
30. ในชุมชนที่ข้าพเจ้าอยู่มีงานกุศล หรืองานพัฒนาต่าง ๆ และต้องการลูกเสือหรืออนุสาวาดไปช่วย ข้าพเจ้าสมัครไปช่วยทุกครั้ง
31. ข้าพเจ้าคิดว่าการทำผิดต่าง ๆ ของข้าพเจ้าไม่ร้ายแรง เพราะข้าพเจ้ายังเป็นเด็กอยู่
32. ข้าพเจ้าคิดว่าการไปประชุมสายไม่เป็นไร ถ้าคนอื่นเขาก็ไปสายด้วยเหมือนกัน
33. เมื่อได้รับงานไปทำ ข้าพเจ้าจะทำให้เสร็จไม่ว่าจะมีอะไรมาขัดขวาง
34. คนที่นำจะทำงานได้เสร็จทันเวลา แต่ผิดไว้ค่อยทำนั้น ข้าพเจ้ายินดีที่จะเพิ่มเวลาให้เขาทำงานได้เสร็จเรียบร้อย
35. เมื่อผู้ใหญ่มอบหมายให้ข้าพเจ้าทำอะไรบางอย่างที่ยาก ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าควรมอบคนให้ผู้ใหญ่เองงานนั้นกลับไปทำเสียเอง
36. เมื่อถึงเวลาเลิกงานเมื่อใด ข้าพเจ้าควรลงงานได้ตามใจ แม้ว่างานที่ทำอยู่นั้นยังไม่เสร็จเรียบร้อย
37. ในคราวที่ไม่มีเวลาติดตามบทเรียนและไม่มีเวลาสมาคมกับเพื่อนฝูง ข้าพเจ้าคิดว่าการละทิ้งบทเรียนย่อมดีกว่าการละทิ้งเพื่อนฝูง
38. ข้าพเจ้าเห็นว่านักเรียนที่มีความรู้อยู่แล้วควรได้คะแนนสูง ๆ แม้ว่าเขาจะทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายจากครูไม่สำเร็จตามกำหนดเวลาก็ตาม
39. ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรเข้าไปสอดแทรกในห้องปฐมนิเทศ เมื่อคนอื่นใช้วัสดุของโรงเรียนโดยเปล่าประโยชน์

- 40. ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องช่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียน เมื่อข้าพเจ้าไม่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษจากครูใหญ่ให้ทำสิ่งเหล่านั้น
- 41. ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่ควรให้คนที่เคยในการกีฬาและกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนต้องมาเรียนหนังสือตรงตามเวลาเหมือนคนอื่น ๆ
- 42. ข้าพเจ้าคิดว่านักเรียนที่ไม่มีหน้าที่ต้องทำงานเพื่อโรงเรียน เมื่อได้รับการขอร้องให้ทำงานใดงานหนึ่งของโรงเรียนก็ไม่จำเป็นต้องช่วย
- 43. งานบางอย่างที่ข้าพเจ้าพอทำได้ แต่หากไม่ได้รับการขอร้องให้ทำ ย่อมไม่เป็นการสมควรที่ข้าพเจ้าจะทำ
- 44. ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรให้คนที่มีความสามารถพิเศษทำงานง่าย ๆ ที่ไม่น่าสนใจให้แก่โรงเรียน
- 45. ข้าพเจ้าคิดว่าไม่ควรชักชวนคนที่สมัครเข้าทำงานใด ๆ ถึงแม้ว่าไม่มีความสามารถที่จะทำงานนั้น
- ✓ 46. ข้าพเจ้าคิดว่าเด็ก ๆ ไม่จำเป็นต้องช่วยงานบ้าน ในเมื่อคนอื่น ๆ ในบ้านมีหน้าที่ต้องทำงานนั้นอยู่แล้ว.

.....